

Poštnina plačana v gotovini

PLANINSKI VESTNIK

GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE

LETNIK IX ★ LIII **12** DECEMBER ★ 1953

VSEBINA:

Dr. Jos. Tominšek: Tržačan dr. Kugy o Slovincih v Trstu	690
Janko Mlakar: 60 let slovenskega planinstva	691
Jos. Wester: Prof. Janku Mlakarju v opombo	700
Tine Orel: Ob 60-letnici slovenskega planinstva — triumf naših mladih alpinistov	705
Igor Levstek: Severna zajeda v Laliderer	707
Rado Kočevyar: Wetterstein in Wilder Kaiser	715
Ciril Debeljak: Dolomiti	726
Mitja Kilar: Travnik	737
Janez Krušic: Odprava AO Jesenice v švicarske gore	742
Dr. Miha Potočnik o dr. Kugyju	743
Prof. Janko Orožen: Ob stoletnici rojstva Franca Orožna	745
Društvene novice	747
Iz planinske literature	762
Razgled po svetu	767

Prilogi v 12. številki: Ogradi s planine Krstenice, foto Janko Ravnik;

Debeli vrh z Ogradov, foto Tomaž Ravnik

Prilogi natisnila tiskarna »Ljudske pravice« v Ljubljani

Planinski Vestnik je glasilo Planinske zveze Slovenije / Izdaja ga imenovana Zveza, urejuje pa uredniški odbor / Revija izhaja dvanajstkrat na leto, po potrebi v snopiščih po dve številki skupaj / Članke pošiljajte na naslov: Tine Orel, Celje, I. gimnazija / Uprava: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, Likozarjeva ulica št. 12, poštni predal 214, telefon št. 22-553 / Tu se urejajo: reklamacije (ki se upoštevajo dva meseca po izidu številke), naročnina, honorarji, oglasi, računi, razvid naslovov / Tiska tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani / Letna naročnina znaša din 350.—, ki jo morete plačati tudi v treh obrokih po din 90.—, četrti obrok pa din 80.— / Tekoči račun revije pri Narodni banki 602-T-121 / Spremembo naslova javljajte na Upravo Planinskega Vestnika, pri čemer navedite poleg prejšnjega vedno tudi novi naslov, po možnosti s tiskanimi črkami.

TOVARNA ŠPORTNEGA ORODJA BEGUNJE pri Lescah (SLOVENIJA)

s svojo stalno razstavo izdelkov v Ljubljani, Titova cesta 34, je eno največjih podjetij te vrste v Jugoslaviji, ki proizvaja priznano kvalitetno orodje za vse vrste športa

Za telovadbo, težko in lahko atletiko, vodni šport, zimski šport, razne športne igre itd.

Opremlja sodobno telovadnice in otroška igrišča s priznanimi orodji!

Izdeluje razne reševalne naprave za gasilce, gorsko reševalno službo, PLZ-e kot n. pr. reševalne gasilske pasove, paradne pasove, gasilske lestve, razna nosila, Mariner naprave, Graminger sedeže, reševalne vreče itd.

Nadalje izdeluje naprave za bolnišnice in za veterinarsko službo.

Sportnike opozarja na priznane športne jopiče iz kože in volne, ki so uporabni za vse vrste športa! Dalje na torbice, nahrbtnike itd.

Oglejte si našo stalno izložbo v Ljubljani, Titova cesta 34, kjer dobite vse potrebne podatke o cenah itd.

Zahtevajte specialne ponudbe!

Vabilo naročnikom

IN SOTRUDNIKOM PLANINSKEGA VESTNIKA

— članom Planinskih društev

S pričujočo številko Planinskega Vestnika sklepamo 53. letnik naše planinske revije, ki zvesto spremlja delovanje slovenske planinske organizacije že drugo polstoletje. Letnik, ki ga zaključujemo, je jubilejni letnik. V njem so se s svojimi prispevki združili vsi rodovi slovenskih planincev, od najstarejših do najmlajših. Tako je postal Vestnik resnično glasilo Planinske zveze Slovenije, vseh njenih odsekov, slovenskega alpinizma in njenega kulturnega delovanja. Nimamo materialnih sredstev, da bi si privoščili več planinskih glasil. S težavo se rojeva Planinska založba. Temu primerna je vsebina Vestnika, ki mora prinašati vsakomur nekaj, vsakomur svoje. Ker pa se je planinstvo po osvoboditvi izredno razraslo, ker je naraslo članstvo, ker se je okrepilo planinsko gospodarstvo, ker se je neverjetno povzpел alpinizem, je nujno narasel tudi obseg revije. Kljub temu ni bilo mogoče, da bi Vestnik služil kot ažurni organizacijski Vestnik. Pač pa je v Vestniku našel svoj prostor vsak, ki se z ljubeznijo in pravo mislijo bavi s katero koli planinsko delavnostjo, ki je spričo 90 planinskih društev postala že občenarodna stvar.

Planinska zveza Slovenije se ni ustrašila stroškov in vzdrževala Vestnik na dosedanji višini in v povečanem obsegu kljub izredno visokim tiskarskim stroškom, ki niso v nobenem pravem razmerju z naročnino niti s honorarji. Kljub znatnemu dvigu števila naročnikov je k vsaki številki morala Planinska zveza prispevati vsaj 100 000 dinarjev. Da se je Vestnik vzdržal na taki

višini, imajo poleg PZS, ki je Vestnik finansirala, zaslugo v prvi vrsti sotrudniki, ki so prav pojmovali domače planinsko slovstvo. Kljub poplavi podobne literature po svetu, kljub šumi najrazličnejših listov in revij je planinska pisarija ohranila svojo vrednost. Šele beseda o dejanju daje dejanju trajno vrednost, ohranja trajne ideale planinstva in jih sporoča mlajšim rodovom, saj se v bistvu ti ideali niso spremenili. Dalje gre zahvala tudi našim fotografom, ki so prispevali kvalitetne priloge kljub težavam zaradi fotografskega materiala, kljub nizkim honorarjem.

PZS bo tudi v prihodnjem letu posvetila vso pažnjo duhovni kulturi v našem alpinizmu. Pomagali ji bodo dosedanji sotrudniki, vabimo pa tudi nove, da nas podpro. V redakciji imamo že zagotovljene popotne in plezalne zapiske iz preteklega leta in to od znanih naših sotrudnikov.

Tako bo tudi prihodnji letnik kos zgodovine našega naroda, njegovega odnosa do prirodnih lepot, njegove ljubezni do gorskega sveta, njegovega prodora v vrsto pomembnih alpinističnih narodov.

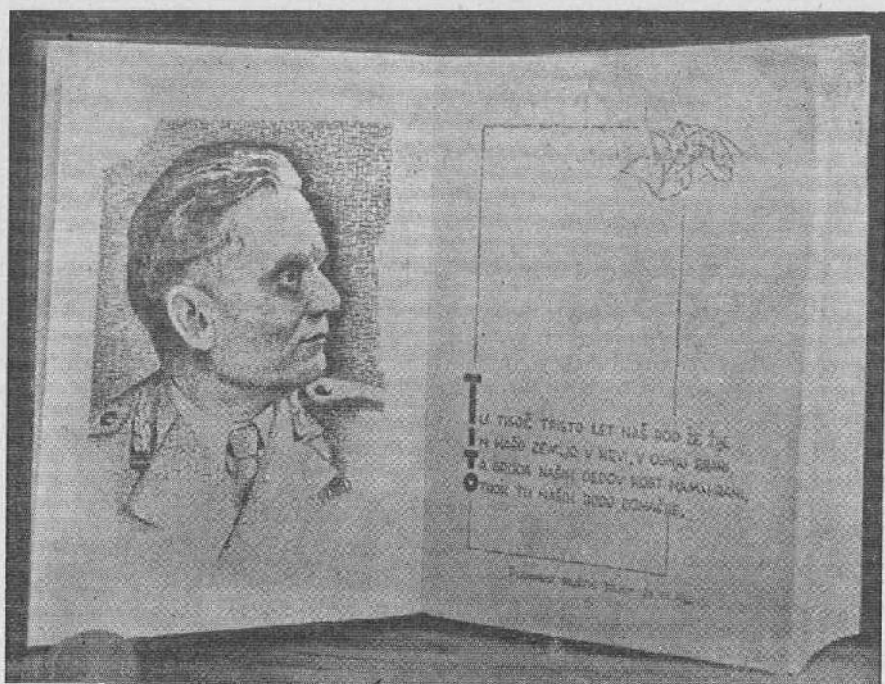
Ob nastopu novega letnika vabimo naše naročnike, da nam ostanejo zvesti. Naj se zavedajo, da s tem podpirajo vzgojni namen in pomen planinske literature in si s tem šele opravičujejo ime pravega planinca, pravega alpinista.

PV bo izhajal kakor doslej 12 krat na leto verjetno na 4 polah (64 strani), v vsaki številki pa bo prinašal po eno izvirno umetniško prilogo iz naših gora. Naj povemo, da je dosedanja naročnina komaj krila stroške za priloge.

Naročnina bo znašala za leto 1954 din 400.—, za inozemstvo din 600.—. Naroča se pri upravi PV, PZS, Ljubljana, Likozarjeva ulica.

UREDNIŠTVO

Vpisna knjiga, ki je bila 28. VIII. 1952 nameščena na vrhu Mangrta po PD Tolmin mesto knjige, ki so jo odnesli Italijani.

»SREDI DNE SEM SLONEL NA VRHU, SREDI VELIKEGA MOLČEČEGA SVETA IN ZLATA IN SINJINE. SAM S SVOJIMI MISLIMI. KAKO MOGOČNEGA IN SREČNEGA SEM SE POČUTIL! V TRUDNO PRIJETNI DREMAVICI SEM PREMISLJAL O LJUBEZNI V TEH PUSTIH DNEH MESTNEGA ŽIVOTARJENJA IN O LJUBEZNI DO TEH TREH MRTVIH SKAL IN BELEGA SNEGA. ŽARKA LUČ JE LEŽALA ČEZ KRAJINO. JAZ SEM V NJIH SREDINI, UBOG IN BOGAT ...«

(Citat iz izbora Evg. Lovšina »Planine v domačem in tujem slovstvu«)

Zapisal alpinist Bogdan Jordan, ki so ga v Ljubljani usmrtili italijanski fašisti

Dr. Jos. Tomiňšek:

Tržačan dr. Kugy o Slovencih v Trstu

Dr. Kugy — „kralj Triglava“ — more in mora biti doma v Trenti, med svojimi Trentarji, tam je in bo ovekovečen. Tako je bilo sklenjeno in narejeno; in je prav tako.

Svetovni alpinist dr. Kugy bi mogel biti ospominjen prav tako med svojimi znanci štiritisočaki v Centralnih Alpah, n. pr. ob njegovi ljubljenci Monte Rosa, kakor pri nas v Razoru, na Škrlatici pod Montažem in Višem in pri drugih, koder se je povsod udomačil. Doma pa je bil pri vsem tem le v srčnem ljubljencu izza mladih let, v očku in stričku Triglavu, ki ga je okolobaril od vseh strani. Najprej in po narodi najrajši je bil med sosednimi, prosvetno neokičenimi Trentarji, v romantični zamaknjenosti trajno iščoč rožo mogoto, scabiosa Trenta imenovano. Vrhunec trentarskih vrlin je Kugy odkril, preizkusil, ocenil, vzljubil, doživel v klasičnem plezalcu — brez železja — v kristalnem značaju ljubljenca Andreja Komaca; z molčečim „Motom“, ki se je smejal le z očmi, je najlaglje in od srca kramljajal.

Kot Trentar med svojimi Trentarji, ne daleč od ljubega, slovenskega Andreja bo Kugy s svojega spomenika množicam častilcev „molče trobental“, pa ne „mori“, ampak „vivere“... Ko sem po njegovem predavanju v Mariboru z njim pozno v noč pri gostinski mizi v zaupnem pomenku sedel, on z zvesto pipico, jaz nekadilec skladno užival dih in duh pristne operas, mi je ob slovesu z resnim, vedrim obrazom, komaj vidno se smehljaje zagotovil: „Ti-le in taki-le Slovenci na Primorskem, v Trstu... so narodnostno utrjeni in trdi, sebi zvesti za vse čase, neugnani proti nasilju, zvijačam, intrigam...“

Janko Mlakar:

60 LET SLOVENSKEGA PLANINSTVA

(Nadaljevanje in konec)

9. Konec Tominškove dobe

kozi dolgo vrsto let Osrednji Odbor SPD ni poznal opozicije, vsaj hude ne. Odborniki so bili večinoma vedno sporazumni s predsednikom in njegovi predlogi so bili navadno brez ugovora sprejeti.

Zunaj odbora pa se je polagoma izcimila opozicija, ki se sprva pri odborovih sejah ni posebno uveljavljala, tem bolj pa na občnih zborih. Mladina, zlasti tista, ki je bila včlanjena v klubu Skala, ni bila zadovoljna z O. O., ker je po njenem mnenju premalo podpirala zimsko alpinistiko. Nekateri, kakor dr. Mrak in dr. Tuma, so pa grajali OD, češ da premalo stori v kulturnem oziru. Obc struji sta se združili v opozicijo, ki se je, kakor je izjavil dr. Brilej, »pripoznavala z dušo in telesom k onim načelom in smernicam«, ki jih je dr. Tuma obrazložil na občnem zboru 1. 1929 (Pl. V. 1931, 213). Seveda število teh nezadovoljnejšev v OD ni bilo veliko, obilno vzeto komaj 10 %. Ker so pa bili agilni ter so imeli pred seboj cilj, katerega so hoteli doseči, so slednjič prevzeli vodstvo OD in s tem celokupnega SPD. Tega je bila poleg brezbržnosti ogromne večine članstva SPD kriva tudi pomanjkljivost pravil, med katerimi je manjkal tale paragraf: Člani planinskih, športnih in tem sorodnih klubov in društev, ki niso včlanjena v SPD, nimajo ne aktivne ne pasivne volilne pravice, čeprav so obenem tudi člani SPD.

Z izvolitvijo treh novih članov v odbor se je opozicija okrepila in tako je nastalo takoj na prvi seji po občnem zboru (19. jun. 1929) prerekanje med mladimi in starimi. Ko je prišlo do razprave o dolgovih, je Knafelc rekel, da jih je zakrivila mladina, ker je zahtevala Dom na Krvavcu. Vnela se je huda debata, v kateri je opozicija trdila, da je stari odbor spravil OD v dolgovce, ker je zakrivil, da je dom zahteval pretirano velike izdatke. Medsebojna očitanja je končal predsednik z izjavo, da so starejši odborniki za soglasno delo z mlajšimi. Če bo pa videl, da to ni mogoče, ne bo dolgo vodil odbora. Podkrajšek je zatrdil, da imajo tudi mlajši odborniki resno voljo za delo, prav tako pa tudi na zadnjem občnem zboru izvoljeni odseki.

Za skupščino, ki se je vršila 23. jun. 1929, je izročil klub Skala dr. Tominšku izjavo, v kateri zatrjuje, da nima niti klub Skala niti njega članstvo namena vmešavati se v gospodarstvo SPD ali nekako prevzeti njega vodstvo. Ker je dr. Tominšek ni prebral, je terjal Podkrajšek od njega pojasnilo, zakaj tega ni storil, češ da se čuti Skala s tem omalovaževano. Dr. Tominšek je rekel, da izjave ni prebral, ker so jo vsi člani skupščine dobili v roke ter jo je štel

za prebrano, pa tudi zato ne, ker ni mogel takoj nanjo odgovoriti, ko jo je dobil v roke šele tik pred otvoritvijo zborovanja. Želi pa, da bi Skala tudi v dejanju pokazala, kar je izjavila. (Odborova seja 3. julija 1929).

Dne 26. aprila 1930 se je vršil v Mestnem domu redni občni zbor OD, na katerem je bila zlasti mladina dobro zastopana. Starejši člani so se ga kakor navadno udeležili v pičlem številu. Pred prehodom na dnevni red je predsednik predlagal, naj se imenuje za častnega člana industrijalec Fran Medic, ki ni le zvest član SPD, marveč tudi v krogu zasebnih dobrotnikov največji podpornik. Predlog je bil soglasno sprejet.

Po tajnikovem poročilu je poročal dr. Mrak o delu odsekov, ki so se združili v enoto. Izgotovili so pravilnik za reševalne akcije, pravila o gorskih vodnikih, o hišnem redu za planinske kočee ter predložili samostojni predlog glede Vestnika in literarnega dela. Glasil se je takole: 1. Uredništvo Pl. Vestnika naj se prenese v Ljubljano. 2. Preureditev Pl. Vestnika. 3. Izdajanje Letopisa pričeniši z letom 1931. Redna izdaja Pl. Vestnika, fuzioniranje članarine in naročnine na 60 din. 5. Ureditev knjižnice, nabava novih knjig in revij, ki manjkajo. 6. Nabava zemljevidov 1 : 25 000 m za vzhodni del Julijskih Alp in zahodni del Karavank.

O tem samostalnem predlogu se je vnela dolga in burna debata, zlasti glede Pl. Vestnika. Dr. Jože Bohinjec je v Epilogu k občnemu zboru SPD (Jutro, 4. maja 1930) ugotavljal: »Vsako društvo ima svojo opozicijo. Če pa kje, mora prav v SPD priti do veljave le resna in lepa opozicija, o kateri je takoj jasno, da hoče društvu le koristiti. V društvih, katere vodi osebna požrtvovalnost in ne materialni instinkt, imata opozicija in večina dolžnost, da nikogar ne odbijata, da se vežeta z nitjo medsebojnega spoštovanja in ljubezni. Metode opozicije, kakor se uveljavljajo na občnih zborih SPD pa tega pogoja nimajo in zato odbijajo.«

Tudi Tuma se je oglašil v Jutru (11. maja 1930). Med drugim je trdil, da je Osrednji Odbor odklonil pregledovanje prejšnjih računov in proračunov in da se odseki s tem temeljnim delom niso mogli baviti. To trditev je O. O. zavrnil (tudi v Jutru) ter ugotovil, da odbor nikdar ni odklonil pregleda prejšnjih računov in proračunov in da se odseki niso nikdar v tem oziru nanj obrnili, da so jim pisarna, knjige in računi še vedno na razpolago.

Odbor se je tudi pismeno obrnil na dr. Tumo, naj mu sporoči, kdo ga je o tem informiral, da je odbor odklonil finančnemu odseku pregled knjig. Dr. Tuma je na ta dopis odgovoril, »da je neki član odseka izjavil, da se mu je v pisarni povedalo, da odbor ne pusti pregledati knjig, da se pa ne spominja, kdo je to iznesel, zapisnikov pa odseki ne vodijo«.

Ker je v letu 1930 posla poslovna doba odbora, so se vršile volitve. Skala se je nanje dobro pripravila. Po svojem občnem zboru, ki se je vršil 24. aprila, je sestavila kandidatno listo za novi odbor SPD. Od starih odbornikov so črtali Tavčarja, dr. Stanka

Tominška, Čadeža, Rozmana, Naglasa in Vlaja. Zanimivo je, da so izpustili tudi svojega predsednika Ravnika; bil je pa na listi, ki je bila sestavljena na seji O. O. Za predsednika je bil izvoljen dr. Tominšek z vzklikom, in sicer med ovacijami soglasno. Volitev odbornikov in njih namestnikov se je vršila z listki. Izvoljena je bila skalaška lista.

Glede Pl. Vestnika je občni zbor sklenil z večino glasov, da se premesti uredništvo v Ljubljano. Za to transakcijo se je določil poseben odsek, v katerega so bili izvoljeni dr. Tuma, dr. Mrak in insp. Wester, (odsoten), ki pa ni sprejel izvolitve. Na prvi seji O. O. po občnem zboru dne 26. aprila se je v predsednikovi odsotnosti pod Mlakarjevim vodstvom odbor takole konstituiral: Predsednikov namestnik Mlakar Janko, tajnik dr. Vovk Viktor, tajnikov namestnik dr. Stanovnik Aleš, blagajnik Jeretina Jože, blagajnikov namestnik Podkrajšek Emil, gospodar Hrovatin Makso, gospodarjev namestnik Marsel Ivo, knjigovodja Cesar Jože, odborniki: Kveder Janez, Knafljic Alojz, Šabec Ivan, dr. Tičar Josip, Vilhar Franjo, Gspan Alfonz; namestniki: Hudnik Stanko, dr. Vrtačnik Alojzij, dr. Reya Oskar, ing. Škof Rudolf in Bizjak Viljem. Dr. Reya je kmalu nato naznanil svoj izstop iz odbora.

V odboru je imela mladina večino in bilo je jasno, da dr. Tominšek ne bo mogel z njim delati. Do preloma je prišlo že 30. maja 1930 ko je prišel na razgovor predlog združenih odsekov glede poslovanja finančnega odseka, katerega je dr. Tominšek tako razumel, kakor da hočejo odseki odbor postaviti pod nekakšno kuratelo. Povzel je besedo in odločno izjavil, da tako ne more več iti naprej. Očital je opoziciji, da so se pri volitvah tako rekoč pometali iz odbora zaslužni možje, da hočejo odstraniti urednika Pl. Vestnika in odboru naložiti kuratelo v obliki finančnega odseka. »Jaz sem star človek in ne morem tega prenesti. Zato odlagam predsedniško mesto in prosim prof. Mlakarja, naj vodi sejo naprej.« Po teh besedah je vstal in odšel.

Odbor je takoj soglasno sklenil, da ne vzame na znanje predsednikove ostavke, ter poveril Mlakarju nalogo, da naznani dr. Tominšku odborov sklep in ga prosi, da obdrži predsedstvo. Pogajanja so se pa nekoliko zavlekla. Slednjič se je dal dr. Tominšek omeščati in je izjavil, da je pripravljen prevzeti zopet predsedstvo pod temi pogoji: 1. Odstopi naj celokupen odbor. 2. Odseki naj se likvidirajo. 3. Pravila naj se tako spremenijo, da se bodo na občnih zborih volitve lahko vršile tudi s pooblastili. Ti pogoji so bili seveda za odborovo večino nesprijemljivi. Zato je odbor sklenil, da se za 13. junij skliče sestanek odbornikov, na katerega naj se povabi tudi dr. Tominšek, ki se ga pa ni udeležil. Zamenjal je pa svoje pogoje s posebnim samostalnim predlogom, ki se je na sestanku prečital. Odbor je nato sklenil, da se vrši v nedeljo 22. junija ob 10. zjutraj v Mestnem domu izredni občni zbor, na katerem se bo obravnaval dr. Tominškov samostalni predlog in se izvedle dopolnilne volitve. Odbor je namreč dal dr. Tominšku na razpolago tri odborniška mesta, za katera naj sam

imenuje kandidate. (Poleg Reye sta izstopila iz odbora tudi Škof in Gspan.) Mlakar je pripomnil, da predsednik želi, da bi se vrnil v odbor Čadež, Rozman in dr. St. Tominšek, kar je vzel odbor na znanje.

Občni zbor se je vršil v nedeljo ob nabito polni dvorani Mestnega doma. Vsak je lahko videl na prvi pogled, da je mladina to pot v manjšini. Če bi se bil odbor vršil zvečer ob osmih, bi bil položaj najbrž drugačen. Predsednikov namestnik Mlakar je na kratko naznanil, da je predsednik dr. Tominšek pri odborovi seji dne 28. maja javil svoj odstop, češ da mu odseki delovanje onemogočujejo. Odbor ga je prosil, naj prekliče svoj odstop in nadalje obdrži predsedstvo. Dr. Tominšek je pripravljen to storiti, če se na občnem zboru uredi zadeva glede odsekov. Nato prečita Mlakar dr. Tominškov samostalni predlog in k temu podano njegovo izjavo.

Predsednikov samostalni predlog: Občni zbor naj sklene sledeče:

1. Odseki, ki so bili na Osrednjem občnem zboru 12. junija 1929 izvoljeni in so se po občnem zboru 26. aprila 1930 po poročilu g. dr. Tume Henrika na novo konstituirali, se razrešijo svojih pravic in dolžnosti. Po odsekih že izdelani predlogi se odkažejo v nadaljnje reševanje Osrednjemu odboru.
2. Osrednjemu odboru je pripuščeno, da po potrebi v smislu društvenih pravil osnuje nove odseke, ki jih izbere in pritegne za pomoč pri upravi in društvenem delovanju.
3. Osrednjemu Odboru se pripustijo dalje vse ureditve glede Planinskega Vestnika in uredništva.

V precej dolgi izjavi, s katero je dr. Tominšek utemeljil svoj odstop, je navedel dva poglobitna vzroka, ki sta ga dovedla do tega koraka. Prvi vzrok so bili odseki, »ki so si prisvojili pravico, da ukazujejo Osrednjemu Odboru«. Drugi vzrok je bil pa ta, ker je spoznal, da ima večino odbora proti sebi.

Po prečitani izjavi je Mlakar dal dr. Tominškov samostalni predlog v razpravo. Prvo besedo je zahteval dr. Tuma kot zastopnik odsekov. Najprej je v precej dolgemu govoru opisal razvoj SPD in iz tega razvoja utemeljeval potrebo odsekov. Nato je pa kritiziral delovanje O. O. ter nekako ponovil, kar je povedal že na občnem zboru z dne 12. junija 1929. Govoril je tudi o raznih nerednostih po planinskih kočah ter očital dr. Tominšku, da ni znal preprečiti stavbe na Krvavcu.

Naslednji govornik dr. I. C. Oblak se je postavil na pravno stališče. Po njegovem mnenju se dr. Tominškov samostalni predlog glede razrešitve odsekov ne more sprejeti, pa tudi ni potrebno. Po pravilih morejo odseki obstati, nimajo pa nobene oblasti nad odborom. Zato ne morejo nikdar vršiti takih poslov, ki so odboru pridržani. Kar se tiče predsednika dr. Tominška, mu lahko zado- stuje izjava podružnic SPD, da uživa vse njihovo zaupanje. Svoj govor je zaključil s predlogom, »da se naprosi g. dr. Fran Tominšek, da prekliče svoj odstop pod eno- dušno konstatacijo, da noben odsek ne more imeti več pravic, nego mu jih dajo pravila, in da proti pravilom sploh obstajati ne more, o čemer naj definitivno odloči Skupščina celotnega SPD«.

Upravni odbor Planinske zveze Slovenije ob 60-letnici slovenskega planinstva

V prvi vrsti v sredi Košir Fedor, predsednik PZS; na desni dr. Miha Potočnik, namestnik načelnika komisije za GRS pri PZS; na levi Torelli Albin, član upravnega odbora. — Stojte od desne na levo: Blažej Anton, načelnik markacijske komisije; Fetih Mirko, sekretar PZS; Zinauer Milan, načelnik disciplinskega odseka; Bučer Tone, podpredsednik PZS in načelnik komisije za alpinizem; dr. Urbanc Anton, načelnik Planinske založbe; Prosenec Živojin, načelnik propagandne komisije; Župančič Uroš, član upravnega odbora; Lavrič Rado, upravni sekretar PZS — manjkajo Skrajnar Tone, načelnik gospodarske komisije; Sršen Vekoslav, načelnik inozemskega odseka in dr. Strgar Stane, načelnik zdravstvenega odseka

Ker je Mlakar vedel, da bi se dr. Tominšek strinjal s tem predlogom, ga je dal v razgovor. Proti so govorili dr. Pretnar, dr. Mrak in dr. Rus. Dr. Senjor je pa izjavil, da gledajo podružnice z nezadovoljstvom sedanji nevzdržni položaj v Osrednjem Odboru. »Zadnji redni občni zbor SPD je pokazal, kako neresno in v kako nedostojni in nevredni formi se vodi nestvarni in osebni boj v društvu. Menda se zdi dr. Tominšek kot starejši planinec nekaterim mlajšim bolj starokopiten, ker je previden gospodar in pretehtuje razne izdatke, vendar je ta starokopitnost včasih le dobra in koristna. Zato so vse podružnice enodušno za dr. Oblakov predlog, ki je posredovalen in docela na mestu.«

Končno je podal Mlakar nekak resumé, ki je v njem zavrnil neopravičene očitke, katere je dr. Tuma izvajal na račun O. O., zlasti pa dr. Tominška ter dal dr. Oblakov predlog na glasovanje, ki je bil sprejet z veliko večino. (Pl. V. 1930, 208 do 212.)

Mladi so postavili svoje kandidate, s katerimi so seveda propadli. Sicer je bila njihova lista le nekaka demonstracija za

dr. Tumo proti dr. Tominšku. Minila sta pa komaj dva meseca, ko je ista mladina na rednem občnem zboru izvolila dr. Tominška med ovacijami za predsednika.

Vsakoletna skupščina se je vršila 28. oktobra 1930 v Celju. Osebnostno navzočih in zastopanih delegatov je bilo 191. Podružnice so imele s svojimi 113 delegati večino. O delovanju OD je poročal dr. Tominšek, za podružnice pa dr. Senjor. Razpravljali so tudi o Pl. Vestniku in združenih odsekih, katere je zastopal dr. Tuma.

Glede Pl. Vestnika je dr. I. C. Oblak predlagal, naj se razveljavi sklep, sprejet na zadnjem rednem občnem zboru SPD, ki zahteva premestitev uredništva Pl. Vestnika v Ljubljano. Pod uredništvom dr. Josipa Tominška se je Vestnik tako lepo razvil, da velja za najodličnejšo slovansko plan. revijo. Zato naj ostane uredništvo v Mariboru. Po burni debati, v katero so posegli dr. Tuma na eni strani, dr. Senjor, dr. Oblak in Mlakar na drugi, je bil dr. Oblakov predlog sprejet z vsemi glasovi podružnic in večino glasov delegatov OD.

Hudo sta se zbesedila tudi dr. Tominšek in dr. Tuma zaradi odsekov. Dr. Tuma je našteval, kaj vse so naredili, dr. Tominšek ga je pa zavračal, češ da odseki niso dosti delali, pač pa so si prisvajali pravico, da bi odbor ukazovali, ter je predlagal, naj se razrešijo. Predlog je bil sprejet z vsemi glasovi podružnic in večino glasov OD delegatov.

Podružnice so zopet načele vprašanje spremembe pravil. Tako je Mariborska podružnica predlagala, naj ŠOO pripravi načrt za spremembo pravil celotnega društva, ki se potem predloži občnim zborom in skupščini v sklepanje. Vodilna misel za nova pravila bi bila ta, da se za Ljubljano osnuje posebna podružnica, OD pa ostane neizpremenjeno kot vrhovna reprezentanca SPD, ki tudi obdrži vso sedanjo imovino OD. Predlog je bil soglasno sprejet.

Dne 13. decembra 1930 se je vršila seja ŠOO, na kateri je dr. Tominšek poročal o novem »Redu za gorske vodnike v Dravski banovini«, katerega je izdala banska uprava, potem o pravilniku SPD za tiste vodnike, ki se podvržejo nadzorstvu SPD. Predlagana redakcija pravilnika je bila soglasno sprejeta. Nato je še poročal o centralnem reševalnem odseku in krajevnih reš. odsekih. Red za gorske vodnike in pravilnik sta bila objavljena v 2. številki Pl. V. 1931, organizacija reševalnih odsekov in reševalnih postaj, sprejeta na seji ŠOO 19. julija 1930 pa v 4. številki Pl. V. 1931. V centralni reševalni odsek so bili izvoljeni Hrovatin (načelnik), Kveder, Hudnik, dr. Tičar in Mlakar. Dr. Tičar je imel za vse gospodarje koč obvezno šolo o reševanju, na Jesenicah je pa vodil tečaj za vodnike.

Za smučarje je priredil O. O. dva smučarska tečaja. Oba sta se vršila pri Sv. Janezu v Bohinju, prvi od 25. do 31. decembra 1930, drugi pa od 1. do 10. januarja 1931. Odbor je tudi za zimske planince skrbel, v ta namen je povečal in uredil Staničevo kočjo in v Triglavskem domu napravil skupno ležišče. Staničeva kočja je bila od 1. marca do 15. maja stalno oskrbovana, Triglavski dom, Vodnikova kočja in Koča pri Triglavskih jezerih pa s kurivom založenc.

Na kakšno novo stavbo OD tudi v letu 1930 ni moglo misliti. Vsa razpoložljiva sredstva so se porabila za popravo in opremo koč in domov. Obisk je bil precej pod povprečkom prejšnjih let. Tega je bilo poleg drugega krivo slabo vreme, prav tako slabe železniške zveze in pa s 1. marcem 1930 ukinjena polovična vožnja na železnici, ki je povzročila tudi občuten padec članstva SPD. Ukinitvev je žel. ministrstvo takoj naslednje leto v toliko popravilo, da je dovolilo planincem polovično vožnjo za skupine 6 oseb.

Zveza pl. društev Jugoslavije je imela svoj redni občni zbor 22. novembra 1930 v Beogradu. SPD sta zastopala Hrovatin in dr. Senjor. Razpravljali so o intervencijah v žel. ministrstvu zaradi železniških ugodnosti, o delokrogu poedinih planinskih društev po mejah posameznih banovin ter o sprejemu prijavljenih planinskih društev v Zvezo. Sprejeta so bila naslednja društva: Društvo planinara Romanija v Sarajevu, pogojno Kosmos v Sarajevu, Hrvatski turistički klub Sljeme (Zagreb) in Turistični klub Skala v Ljubljani.

Kongres je tudi sklenil, da naj bo sedež Zveze stalno v Ljubljani in za l. 1930/31 predsednik dr. Fran Tomižšek (Ljubljana), podpredsednika Josip Pesarić (Zagreb) in Stanoje Nedeljković (Beograd), tajnik Makso Hrovatin (Ljubljana).

Kongres Asociacije Slovanskih Turističnih Društev se je vršil od 24.—28. oktobra 1930 v Pragi. SPD so zastopali Hrovatin, dr. I. C. Oblak, dr. Senjor, in insp. Wester, ki so izposlovali, da je ASTD poslala ministru Živkoviću obširno spomenico, v kateri je prosila, da pride v pravilnik žel. ministrstva naslednje besedilo: »Člani turističnih društev, včlanjenih v SPDJ in člani Jugoslovanskega zimskošportnega saveza imajo pravico do polovične vožnje, ako potujejo v skupinah 3 oseb ali tudi v manjših skupinah, samo če plačajo vozno ceno za najmanj 3 osebe.«

Kongres je sprejel 27 resolucij in načrt pravilnika tiskovnega fonda ASTD. (Pl. V. 1931, 74—78.)

Konec leta 1930 je število članov OD padlo na 4315, podružnice so jih imele 6717. Celokupno SPD je imelo torej 11 032 članov.

Število podružnic je ostalo isto kakor v letu 1929. Vseh skupaj je bilo 27. Postavile so pa več novih planinskih zavetišč. Savinjska podružnica je zgradila Kocbekov dom na Korošici, Mežiška Uletovo kočo na Peci, Poljčanska pa Kočo na Boču in poleg nje razgledni stolp.

Redni občni zbor za poslovno leto 1930 se je vršil dne 26. aprila 1931 v Ljubljani v dvorani Mestnega doma. Potekel je mirno brez burnih debat. Na njem so soglasno izvolili profesorja Ferda Seidla iz Novega mesta za častnega člana zaradi njegovih znamenitih spisov o Savinjskih Alpah, o rastlinstvu naših planin, o Zlatenski ploči v Julijskih Alpah ter drugih znanstvenih planinskih del.

Mirni potek občnega zbora je bil pa le tišina pred viharjem. Dne 26. junija 1931 se je pri Levu vršil izredni občni zbor. Na dnevnem redu sta bili samo dve točki, volitev delegatov za skupščino in slučajnosti. Ko je Hrovatin predlagal, naj se izvolijo lanski delegati,

ter prečital imena, se je oglašil dr. Brilej z drugo listo in prebral kandidate, ki so bili na njej. Za Hrovatinovo listo, ki bi se lahko imenovala oficialna odborova lista, so glasovali samo trije, za dr. Brilejevo pa skoraj vsi ostali navzoči člani.

Po volitvah je predsednik dr. Tominšek poročal, da je prišel na SPD predlog, naj podružnice plačujejo Osrednjemu Odboru prispevek 7.50 din za člana, namesto dosedanjih 2.50. O. O. naj nadalje predloži Skupščini načrt pravil, kakor je priložen. Predsednik opomni k temu, da se more debatirati le o prvem predlogu, ker ni navzočih 200 članov.

Dr. Mrak je prvi predlog utemeljil s tem, češ da mora vsak član OD plačevati 5 kratni znesek za splošno upravo v primeri s člani podružnic. Poudarjal je tudi, da trpe kože OD, ker gre denar za druge namene in ne za najnujnejše potrebe. Zato predlaga, da občni zbor sprejme prvi predlog.

Dr. Pretnar je utemeljeval nujnost izpremembe pravil, ker po sedanjih pravilih nima OD tiste moči in veljave, kakor bi jo moralo imeti.

Dr. Tominšek je zavrnil dr. Mrakove očitke glede slabega gospodarstva, glede prispevka podružnic je pa obljubil, da ga bo na Skupščini zagovarjal.

Nato se je dr. Pretnar zopet oglašil k besedi, češ da se po sedanjih pravilih lahko debatira in sklepa o načrtu novih pravil. Predsednik mu je vzel besedo, kar pa občni zbor ni potrdil. Dr. Tominšku sedaj ni kazalo drugega, kakor da je izjavil, da odlaga predsedstvo. Nato je zaključil občni zbor. (Pl. V. 1931, 212.)

Ker je tudi Mlakar odložil podpredsedniško mesto, je odbor na seji dne 1. julija 1931 izvolili za predsednikovega namest. Hrovatina.

Dne 16. julija 1931 (zvečer ob osmih) se je vršil v Mestnem domu izredni občni zbor SPD. Najvažnejša točka dnevnega reda je bila volitev novoga predsednika, ker je dr. Tominšek izjavil, da tega mesta več ne prevzame. Mladi so postavili za kandidata dr. Pretnarja, stari pa Mlakarja. Pred volitvijo se je oglašil dr. Brilej, ki je poudarjal, da stopajo pri tem občnem zboru osebe v ozadje, ker gre tu le za smernice in načela, ki naj jih zastopa novi predsednik. Predsedniška kandidatura prof. Mlakarja nam dokazuje, da so dosednji vodilni krogi pustili pasti osebo dr. Tominška, niso pa pustili pasti njegovega sistema, kajti prof. Mlakar bi vodil društvo v sedanji smeri dalje in to nas ne more zadovoljiti. Zato naj se občni zbor odloči za dr. Pretnarja, tajnika TOI v Ljubljani, ker ima vse sposobnosti za dobrega vodjo društva.

Pri volitvah je zmagal dr. Pretnar z 297 glasovi, medtem ko je Mlakar ostal v manjšini s 126 glasovi.

Dr. Fran Tominšek je vstopil v Osrednji odbor leta 1901, in sicer kot načelnikov namestnik; sedem let pozneje, leta 1908, je bil po Orožnovem odstopu izvoljen za načelnika SPD. Toda, že pri vstopu v odbor je prijel za krmilo in vodil brod SPD zmagovito skozi valove nemške pohlepnosti in varno skozi čeri domačega političnega

boja. Če pa primerjamo SPD z drevesom, je takrat še šibko drevesce, pod dr. Tominškovi vodstvom zrastle v mogočno drevo, ki se je globoko ukoreninilo v slovenska tla. Ko je dr. Tominšek definitivno odložil predsedstveno mesto v SPD, ga je lahko odložil z zavestjo, da je vršil skozi 30 let vestno svojo dolžnost, da je storil celo več, kakor je bil dolžan storiti. Kakor Aljaž svoj Triglav, tako je on ljubil SPD. Zanj ni štedil ne s časom ne s trudom ne z — denarjem. V delu za SPD je bil požrtvovalen do skrajnosti. Kadar je šlo za kako novo planinsko pot, za pridobitev posesti ali otvoritev nove planinske postojanke, je bil vselej takoj na mestu, trasiral je pota, sklepal z občinami kupne pogodbe ter navduševal udeležence otvoritve za SPD. Predsedstveno mesto mu je povzročalo velike stroške, katere je v svoji nesebičnosti vedno sam nosil. Celo potrebna odvetniška in važnejša pisarniška dela je izvrševala njegova pisarna brezplačno.

Ko mu je veliki župan Baltič izročil red svetega Save 3. razreda, je dr. Tominšek v svoji zahvali rekel: »Jaz sem skromen človek.« In bil je res. Nikdar ni iskal časti ne priznanja; delal je samo iz nesebične ljubezni do SPD. Zato je odločno odklonil tudi častni večer, ki mu ga je hotel O. O. prirediti ob 60-letnici rojstva.

Mladina ga je prisilila k odstopu od predsedniškega mesta prav takrat, ko je obhajal 30-letnico svojega plodovitega delovanja v društvu, s katerim je bil tako tesno združen. In to ga je bolelo, hudo bolelo...

Na občnem zboru SPD, ki se je vršil dne 16. julija 1931, so izvolili dr. Tominška za častnega predsednika SPD. Takoj na prvi seji po občnem zboru, ki jo je že vodil novi predsednik dr. Pretnar, je odbor sklenil, da gre k dr. Tominšku deputacija, obstoječa iz predsednika, Hrovatina, dr. Vrtačnika in Pučnika, ki naj mu sporoče sklep društva, da je izvoljen za častnega predsednika SPD. Dr. Tominšek je pa sporočil odboru po Hrovatinu, da mu deputacija ni zaželena.

Še dvakrat smo se zbrali okrog bivšega predsednika SPD. Prvič je bilo takrat, ko se je vršila leta 1938 proslava njegove 70-letnice. Njegovi prijatelji in znanci, planinke in planinci smo napolnili verandno dvorano Uniona v Ljubljani — znamenje, da ga še nismo pozabili.

Drugič in zadnjič smo se z njim sestali v tretjem letu sovražne okupacije (26. III. 1943) na ljubljanskem pokopališču, kjer smo se ob njegovem odprtem grobu za vedno od njega poslovili.

Skromnost, ki ga je spremljala skozi celo življenje, ga tudi po smrti ni zapustila. Neznaten triroglat kamen, na katerem je vkle-sano njegovo ime, nam pove, da stojimo ob grobu, v katerem se odpočiva od zemeljskega truda naš **VELIKI PLANINEC DR. FRAN TOMINŠEK**.

Porabljeni viri: I. in II. Letno poročilo Slovenskega planinskega društva. Planinski Vestniki, zlasti letniki od 1895 do 1931. Mirko Kajzelj, »Naš alpinizem«. Lovšin Evgen, »Planinske študije in doživetja v Triglavu in njegovi sosesčini«. Sejni zapiski O. O.

PROF. JANKU MLAKARJU V OPOMBO

Letos v začetku meseca julija smo abiturienti stare ljubljanske gimnazije iz l. 1893 doživeli šestdesetletnico svoje mature. Samo enajst, kar nas je v mejah naše domovine, nas je izmed nekdanjih triinšestdeset ostalo pri življenju, a le sedem se nas je sešlo ob tem »bisernem« jubileju, medtem ko so štirje tovariši spričo bolehnosti — senectus ipsa morbus (starost sama je bolezen) — izostali, med temi tudi — prof. Janko Mlakar. Huda bolezen ga je pridržala doma, kjer je ležal na trdi postelji utesnjen v mavčev oklep. Dne 11. avgusta je v 80. letu svoje starosti izdihnil in dva dni nato smo ga na njegovi poslednji poti spremili k večnemu počitku.

Zdaj počiva na ljubljanskih Žalah mož, ki za življenja ni poznal počitka, tudi ne potem, ko je bil l. 1926 kot profesor mestne ženske gimnazije stopil v zasluženi pokoj. Še dalje se je dal zaposlovati kot katehet na ženskih srednješolskih zavodih in je kot predavatelj nastopal v raznih krajih naše domovine. Saj so ga povsod visoko cenili kot priljubljenega popularnega govornika, ki je znal svoja predavanja, zajeta večidel iz planinskih potovanj, beliti z duhovitimi in šaljivimi domislicami. Osnovno načelo mu je bilo: ridendo dicere verum (smehljaje povedati tudi bridko resnico). Takih predavanj v raznih prosvetnih organizacijah je opravil nad dve sto. Zadnje javno predavanje »Iz domovine in tujine« je imel v Ljubljani pod okriljem Planinskega društva v nabito polni dvorani dne 7. junija 1951. Še vedno se je oglašal tudi v Planinskem Vestniku. Skoraj ni letnika našega planinskega glasila, da bi ne bilo v njem kakega prispevka izpod Mlakarjevega klenega peresa. Ni majhno število bralcev in poslušalcev, ki bodo morali vedro besedo »hudo-mušnega Janka« poslej pogrešati.

Mlakar je predvsem planinski potopisec. Kot maturant se je bil v družbi četverice pod vodstvom tedanjega teologa Frana Sal. Finžgarja prvikrat povzpel na Triglav. Bilo je to l. 1893. To svojo prvo visokogorsko turo je opisal šele 40 let pozneje v Mentorju (1932/33). Prvič pa se je oglasil še kot bogoslovec s kratico I. M. v Planinskem Vestniku 1896, kjer je objavil potopisni črtici »Skozi Luknjo in Trento v Bolc« in »Na Stoll« To sta krajša sestavka v skromnem slogu domačih ali šolskih nalog, še brez značilnih potez Mlakarjevega fabuliranja. Ko pa je leta 1896 opravil daljšo turo preko

Visokih Tur, ne da bi bil tam zavzel kak znatnejši vrhunec, je napisal o tem prvem daljšem potovanju že živahneje podan članek »Dvakrat čez Ture« (PV 1897). Spis »Črtice s potovanja hudo-mušnega Janka« (PV 1898 in 1899), ki ga je napisal kot postojnski kaplan, je že prepletel s humorističnimi domislicami, ki so ostale poslej značilna poteza njegovih potopisov. V teh Črticah omenja svoj poskus, da bi se povzpел na Veliki Klek (3798 m), a je došel le na nižjo postojanko na njem, na Adlersruhe. Vzpon na vrh te dominantne gore Visokih Tur pa mu je uspel l. 1899 ob stoletnici prvega zavzetja po knezoškofu grofu Salmu. Svoj zanimivi pohod je Mlakar opisal v daljšem članku »Iz mojega nahrbtnika« (PV 1900). Pod istim naslovom nadaljuje v naslednjem letniku svojo turo po tirolskem gorstvu, kjer je pristopil tudi na najvišji avstrijski vrh, na Ortler (3902 m). V istem letniku pripoveduje tudi o zimskem pohodu na zasneženi Stol.

V naslednjih letnikih (1902 in 1905) je v seriji člankov »S cepinom in vrvjo« opisal svoje počitniške pohode v Stubaiske in Oetz-talske Alpe, v katerih je zavzel znamenite tritisočake Zuckerrütl, Weisskugel in Königsspitze. Da medtem ni pustil v nemar domačih dvotisočakov, pričajo pohodi na Mangrt, Jalovec in Razor (PV 1903).

V PV 1908—1910 je Mlakar prevladoval z obsežnejšim potopisom »Po visokih Alpah in nizki Lombardiji! V načrtu je imel, da se povzpne na »mons montium«, na Matterhorn, a je došel le do višinskega izhodišča, v Zermatt. Naslednje leto je zopet obiskal Švico, kjer se je v spremstvu svojega prav tako podjetnega stanovskega tovariša dvignil na svoj prvi štiritisočak, na Jungfrau (4167 m). To turo je zabavno opisal v daljšem sestavku »Jungfrau in še marsikaj« (PV 1911). — Nato se je kretal zopet po avstrijskih Alpah, v katerih je zavzel prominentne vrhove Hochgall, Vel. Venediger, Dreiherrnspitze in Hochfeiler. — Z Mont Blancom se je dvakrat poskusil že pred prvo svetovno vojno (l. 1907 in 1913), a ga je le obhodil (PV 1914), uspelo pa mu je tretjič l. 1925, in to v družbi treh rojakov duhovnikov, ko je stopil temu vrhu (4810 m) na teme. »Prvi vtis, ki sem ga dobil, je bil ta, da stojim na najvišji gori v Evropi. Vse je bilo globoko pod nami. Mogočni, nad 4000 metrov visoki vrhovi, na katere sem se med potjo s spoštovanjem oziral, so se kar nekam pogreznili... Sploh ne pride nobena druga gora, kar se tiče višine, do veljave, tako nadkriljuje vse Mont Blanc. Zato je tudi razgled ob jasnem vremenu in čistem zraku, kakor smo ga imeli, neomejen in nepopisljiv. Najspretnejše pero more podati le medle slike resničnosti« — s tako vznesenimi besedami si daje duška ob tem izrednem dožitku (Mladika 1928), medtem ko drugače v svojih opisih s sentimentalnimi refleksijami rad skopari.

Za prve svetovne vojne je seveda prenehal z visokoplaninskimi turami, zato pa jih je tem pridneje nadaljeval v mirovni dobi. Zopet je krenil v Visoke Ture in pohodil v njih vrhove Sonnblick, Hochalmspitze in Wiesbachhorn; ponesrečil pa se mu je izlet na Säuleck (PV 1923—1925). Višek Mlakarjevih alpskih vzponov pa pomeni

zavzetje Monte Rosa (4638 m) in Matterhorna (4505 m), kar je opisal v PV 1929. A še mu planinska žilica ni dala miru, mikali so ga še oni alpski predeli, ki jih dotlej ni poznal, Severne Apneniške Alpe. Srečno je zmagal njih vrhove Dachstein (2996 m), Hochkönig (2938 m) in Watzmann (2714 m), ki ga je bil kot prvi zavzel l. 1801 prvi alpinist svoje dobe, naš goriški rojak Valentin Stanič. Naposled se je povzpel še na najvišji vrh Nemčije, na Zugspitze (2964 m). Te zadnje pohode v tuji alpski svet je opisal v PV 1930 in 1931. Ostal pa je zvest domačim planinam, ki jih je nadalje pridno posečal. Na Begunjščici se mu je pripetila nesreča, da mu je spodrknilo in si je pri tem zlomil desnico v podlaktu. Ta neprijetni dogodek ga je spravil kar v dobro voljo, da je o njem napisal zabavno črtico »Moja letošnja trenaža« (PV 1935). Kot nekak epilog k svojim visokoplaninskim pohodom in obenem v spomin svojemu najljubšemu planinskemu tovarišu Lojzetu Cilenšku je objavil še spominsko črtico »Montaž« (PV 1948) in niz planinskih spominov v zadnjem, humoristično navdahnjenem članku »Prezgodnja trenaža« (PV 1935). Lahko pritrdimo besedam Fr. Finžgarja, ki jih je napisal ob Mlakarjevi sedemdesetletnici v članku »Tvar in lik«: »Nihče izmed Slovencev ni preplezal toliko in tako visokih gora kakor ti, hvala Bogu, da te je varoval, hvala tebi, ki si nam vse to zapisal!« (PV 1944). —

Razen potopisov je Mlakar priobčil tudi več člankov idejne vsebine, n. pr. »Hribolazec pozimi« (PV 1903), v katerem priporoča tudi zimske ture in daje obenem navodila, kako naj jih izletnik opravlja. Resnobna sta sestavka »O vzrokih nesreč v planinah« (PV 1901) in »Nesreče v naših planinah« (PV 1926). Kot duhovit péle-mêle lahko označimo serijo člankov »Spomini in opomini« (PV 1936 in 1937). Zlasti šegavo je poglavje »Nekaj iz morfologije in biologije planincev«, med katerimi ugotavlja devet pasem, ki jih je poimenoval po Linnéjevem vzorcu s slovenskimi in latinskimi imeni, kakor: planinski vriskač (homo alpinus ululans), plan. plazilec (h. a. reptans), plan. smučar (h. a. hiemalis), plan. grabež (h. a. rapax) itd. Pri tem pa je pozabil na pasmo, kateri je sam pripadal: planinski pisatelj, zvrst prijeten (h. a. litteratus, spec. amoenus).

Mlakar je veliko večino svojih opisov — nad petdeset jih je — objavil v Planinskem Vestniku, oglašal pa se je kot planinski pisec v drugih listih: v Dom in svetu, Mentorju, Mladiki in v Koledarju Mohorjeve družbe. Tu je l. 1907 izšel sestavek »Kako je Trebušnik hodil na Triglav«, spis poln sočnega humorja, leta 1953 pa njegov poslednji planinski članek »Moja zadnja tura na Triglav«, v katero je prišlo tudi ime pisca teh vrstic kot Pilatovo v kredo. Tako smo v površnem pogledu omenili le najznačilnejše sestavke Mlakarjeve literarne dejavnosti.

Bivše Slovensko planinsko društvo je bilo spričo priljubljenosti Mlakarjevih potopisov začelo izdajo planinskih knjig z Mlakarjevimi »Izbranimi planinskimi spisi«, ki so izšli v treh zajetnih zvezkih v l. 1938 in 1939, opremljenih z vzornimi fotoslikami. Naravno, da so te zabavno-poučne knjige naglo pokupili ne samo vneti plani-

noljubi, temveč tudi preprosti bralci neplaninci, ki so našli v njih vedrega in zabavnega beriva na pretek. Posebne omembe je vredna tudi Mlakarjeva odlično opremljena knjiga »Spomini« (1940). To je v bistvu lastni življenjepis, v katerem pripoveduje avtor o svojem življenju od zgodnje mladosti do poznih let, ko je že v pokoju živahno deloval kot prosvetni delavec. Ta obsežni spis ni zgolj avtobiografija, marveč je obenem mozaična slika tedanjih šolskih, prosvetnih in družbenih razmer v Ljubljani in v naši širši domovini. Kdor bo kdaj opisoval zgodovino našega šol. in prosv. stanja v zadnjem šestdesetletju, ne bo smel prezreti Mlakarjevih »Spominov«.

Nekateri so bodisi v šali ali pa zaresno Mlakarju očitali, da piše neresnico, da si izmišlja in celo laže. Takim neosnovanim očitkom se je seveda odločno uprl. »Zvedel sem, da sem na glas lažnivega Kljukca«, piše v PV 1903 (17). Prišlo mi je le toliko na uho, da vsak, ki prebere članke, spisane od zloglasnega J. M., slednjič pravi: 'če je le vse res, kar piše!' ... Ta dvom o moji resnicoljubnosti me tako žali, da bi bil že davno vrgel pero v koruzo, ako bi mi ne bilo naše hribolastvo tako pri srcu. Jaz in pa laž! Prav diametralno sva si nasproti. Kar sem spisal, je tako in prav res tako resnično, da sva v tem oziru resnica in jaz popolnoma brat in sestra, ki se ljubita prav bratovsko, akoravno se tu in tam malo sporečeta.« Vendar pa v črtici »Ob sedemdesetletnici« (PV 1944) priznava, da je fantazija tudi pri potopisih važen činitelj: »Kar doživiš na potu, razširi in olepšaj, da bo zanimivo, čeprav samo na sebi ni. Poleg tega si pa še kaj izmisli in opiši tako, kakor bi bil lahko doživel... Izmišljotino smatram v prvi vrsti za delo fantazije, medtem ko laž pogosto izvira iz zlobe. Zato se vedno otepam očitka, da lažem, pa se ga ne morem rešiti.« To pač lahko rečemo, da Mlakarjevi potopisi niso zgolj stvarno poročanje ne suhoparna reportaža tega, kar je videl in doživel. Njih osnutek je nedvomno stvaren, objektivno resničen, votek pa je subjektiven preplet dejanja in doživljanja. Zato pa je berivo pestro in zabavno. Mlakar nikjer ne rešuje težkih alpinskih zadevščin niti ne razmotriva resnih plezalskih problemov. Morda pogrša kdo v teh spisih tudi estetsko ubranih orisov, globljih misli in višjih pogledov na življenjske prilike. Toda kdor pozna Mlakarjevo osebnost, ta ve, da mu je bilo le do lagotnega pripovedovanja in dobrodušne zabave. Tudi trpko resnico zna povedati z dobrovoljnim smehljajem. V tem pogledu spominja na slovečega ameriškega humorista Mark Twaina. —

Prof. Mlakar je marljivo deloval tudi v Osrednjem odboru SPD. Že drugo leto potem, ko se je bil preselil iz Postojne v Ljubljano, so ga izvolili v društveni odbor, v katerem je nato vneto sodeloval 31 let, od l. 1928 nadalje celo kot podpredsednik. V kritičnem letu 1931, ko se je bil zaslužni predsednik dr. Fran Tomišek dokončno poslovil z vodilnega mesta ter je zavladala v društvu nova struja, se je dal Mlakar še pogovoriti, da je sprejel kandidaturu za predsedniško mesto. Pri volitvah dne 16. julija 1931 pa ni prodril. Dobil je 126 glasov, medtem ko je predstavnik novostrujarjev

dr. Jos. Pretnar zmagal z 297 glasovi. Mlakarja ta poraz ni ozlovoljil. V »Spominih in opominih« (PV 1937, 183) pravi z vprav spokorniškimi zadovoljstvom: »Marsikaterega kozla sem že ustrelil v življenju, večjega pa menda še nikdar, kakor je bila ta moja kandidatura. K sreči so popravili, kar sem jaz zgrešil, Skalaši, ki so se posebno potrudili, da sem pri volitvi sijajno — pogorel.« Vendar pa je vztrajal še v novem odboru kot podpredsednik, ostal je kot »ostalina iz junaške dobe SPD, nekaka antikviteta še iz predvojnih časov.« Dokončno pa se je poslovil iz odbora l. 1933. —

Ob letošnjem jubileju naše planinske organizacije so Mlakarja kot najboljšega poznavalca povabili, da naj napiše zgodovino SPD za prvo dobo društvenega delovanja, t. j. od početka do l. 1932. Tega dela se je lotil s posebno vnemo ter ga je lansko zimo dovršil, ko je iz društvenih poročil sestavil obširen in izčrpen historiat SPD in ga poživil z osebnimi spomini. V tekočem letniku PV, št. 5, je pričel to dokumentarno poročilo objavljati pod naslovom »60 let slovenskega planinstva« in že kot bolnik je vestno opravil vse korekture do št. 8, ni pa več doživel celotne objave, ki se zaključuje prav v tej zadnji številki. Usoda mu je bila toliko naklonjena, da je mogel spis vsaj v tipkopisu dokončati. Podobno je ob določenem roku (1. jan. t. l.) oddal rokopis brošure »Jakob Aljaž, triglavski župnik«, s katero pričinja PZS vrsto monografij naših pomembnih planincev. Mogel je opraviti še korekturo že lomljenega stavka, ni pa več doživel izida tega svojega poslednjega spisa. — List Družina prinaša daljši Mlakarjev leposlovni spis »Herta. Povest mladega dekleta«, ki je pričel izhajati že l. 1952 in je njega 34. nadaljevanje izšlo v letošnji prvi oktobrski številki. Tudi ta obširni rokopis je pisatelj uredništvu oddal v celoti končan. Tako pridejo trije daljši spisi na svetlo po avtorjevi smrti. Kakor za slovo od sveta je častno zaključil bilanco svoje planinske in pisateljske dejavnosti.

Planinska zveza Slovenije je ob šestdesetletnem jubileju naše planinske organizacije podelila prof. Mlakarju vrlo zaslužno najvišje odlikovanje — zlati častni znak — kot najodličnejše priznanje »za njegove zasluge pri razvoju slovenskega planinstva, pridobljene z dolgotrajnim planinskim in literarnim delom«. Tako se glasi lapidarno besedilo častne diplome. Ironija nedoumne usode pa je hotela, da mu tega odličja niso mogli več še živemu izročiti. Dostavili so ga na njegov dom prav tisto jutro, ko je velzaslužni mož že počival — na mrtvaški postelji.

Lepo v skladu z osebnim bistvom je potekalo prijatelju Janku vse življenje in stojično mirno je na bolniški postelji pričakoval zadnje ure. Saj ga je lahko navdajala blažilna zavest, ki jo izraža stari modrec Katon o sebi: Non me vixisse paenitet, quoniam ita vixi, ut non frustra me natum existumem (Ni mi žal življenja, saj sem tako živel in deloval, da lahko rečem, da nisem bil zaman rojen). Njegovo delo, ki ga je posvetil planinstvu, je bilo plodovito in njegovi spisi so v duševno bodrilo in razvedrilo sodobnikom in bodo ohranili svojo veljavo tudi pri novem rodu.

Naj v zadnjo opombo našemu Janku izrečemo malce spremene-
njenc besede njegovega davnega prednika in stanovskega tovariša,
»preoblečenega menišiča« Valentina Vodnika:

Ne hčere ne sina
po tebi ne bo,
dovolj ti spomina
planine dadó.

Tine Orel:

OB 60-LETNICI SLOVENSKEGA PLANINSTVA — TRIUMF NAŠIH MLADIH ALPINISTOV

Decembrsko številko svojega glasila posveča Planinska zveza Slovenije našim alpinistom, ki so visoki jubilej slovenskega planinstva počastili z izrednimi uspehi mednarodnega pomena. S temi uspehi je mladi rod slovenskih plezalcev postavil nov mejnik v razvoju jugoslovanskega planinstva, planinska organizacija pa ob njih lahko mirne duše opravičuje pred družbo materialne in moralne žrtve, ki jih je po osvoboditvi za napredek našega alpinizma namenila in dala, obenem pa se veseli nad mladostno silo in spretnostjo mladih navez, ki so se preizkusile v najbolj čislanih smereh Vzhodnih Alp ter vklesale svoja imena med najbolj zveneča imena alpinistov, ki pripadajo večjim narodom s starejšo in bogatejšo alpinistično in planinsko zgodovino.

Ta triumf naših mladih navez bi radi pospremili z nekaterimi mislimi in željami, naslanjajoč se pri tem na mnenja raznih planinskih ideologov (cf. Ruedi Schatz). Najprej glede tistega nasprotja med starim in novim, med starimi in mladimi v alpinizmu. Napak bi bilo, če bi to nasprotje preprosto tajili. Neko nasprotje je, gre le zato, v čem to nasprotje obstoji. V bistvu je to le generacijski problem očetov in sinov. Ne gre za bistvo, ne gre za vsebino alpinizma, marveč za njegove nosilce, za njegove izvajalce. Stari zmajujejo z glavami nad početjem mladih, odrekajo mladim smisel za gore, odrekajo pravo duhovno kulturo, odrekajo čut odgovornosti pred narodom itd., mladi pa odklanjajo priznanje starejšim, vrednost njihovega nekdanjega dela in odrekajo pomcn njihovemu sodobnemu vbadanju in vladanju. To ni nič novega, toda čim bolj surove oblike privzema, tem bolj je gorniška družba primitivna, tem manj kulturna, manj človeška. Izhod? Mladino moramo razumeti, ji pomagati, se iskreno veseliti njenih uspehov, skrbeti z vsem, da ne izgubi zaupanja v nas in vase. Zaupanje je samo po sebi dragocena moralna vrednota, brez katere si težko mislimo pravo gorniško družbo. Če se to zaupanje pne kakor most med očeti in sinovi, med starimi in mladimi, potem je možno brzdati prekipevanje mladosti in mehčati

okorelost starih. Vedno je treba računati z duhovnim virom alpinizma, ki živi v starih in mladih in bi jih nujno moral med seboj družiti in uglašati. Ali niso nesmiselni spori, ki jemljejo moč nekaterim našim alpinističnim odsekom in se kot kužne klice prenašajo na celotno društveno delovanje? Če izvirajo od ljudi, ki se zaradi čudovite vsebine alpinizma ne morejo med seboj pomiriti, potem je to že znamenje, da ne spadajo v vrste naše organizacije. Njihovo slavohlepje — bodisi pri starih bodisi pri mladih — je tolikšno, da ni več zdravo, ni več normalno. Nekaj drugega bi seveda bilo, če bi do takega trenja med generacijami prišlo iz socialno političnih razlogov.

Bistvenega razločka med motivi starih in mladih namreč ne more biti. V bistvu gre danes kakor nekoč za izpolnitev hrepenenja po dogodivščinah, po neznani samoti, po nenavadnem, po nevarnosti, po odrešitvi od vsakdanjega življenja, ki ti ga narekuje poklic, družba, civilizacija. Ta odrešitev terja od človeka danes kakor pred desetletji samopremagovanje, odpoved, občutek popolne osebne sproščenosti. Vsi drugi motivi, znanstveni, estetski, morda politični so sicer prav tako pomembni, toda s stališča osebnega duševnega sveta povprečnega evropskega alpinista so sekundarnega značaja. Ker torej ni bistvenega razločka v motivih, utegne odpasti pretirano poudarjanje razločka v tehničnih sredstvih in meri tveganja nekdanj in sedaj. Funkcionalna odvisnost teh dveh elementov alpinizma je očitvidna in če je, je odveč omalovaževanje klasičnih tur, odveč pa je tudi apoteoza VI. stopnje. Starim kakor mladim je šlo za neko polno doživetje v gorah in zato spričo spremembe časov in razmer ni prav nič čudno, če ga mladina išče drugod, kakor smo ga iskali nekoč.

Seveda nobeno človeško delovanje ni varno pred ozkosrčnostjo in pretirano gorečnostjo, ali boljše, vsakega delovanja se lahko polaste ozkosrčneži, gorečneži, tercialci, skratka omejevalci vseh sort in baž. Take ljudi srečamo med starimi in prav tako med mladimi. So alpinisti, ki zaradi samih smeri, oprimkov, stopov, stremen in zank gore ne vidijo več. So tudi alpinisti, ki zaverovani v neko »animalično« plezarijo ne razumejo ustvarjalnega pomena tehnike. So tudi »šodroyci«, ki zaradi posameznih pojavov, zaradi katerih jih vleče v gore, pozabijo na čudovito harmonijo gorskega sveta in sejejo s svojimi dolinskimi kompleksi strah v preprosto planinsko družbo. Skratka: spački so povsod, toda po njih ne smemo soditi rodu, sloja, vrste.

In končno še nekaj o idealizaciji alpinizma in olepševanju lika, ki naj bi bil našim alpinistom vzor. Gore same po sebi še ne popoljšujejo človeka. Dober alpinist je lahko tudi slab človek. Koliko nebrzdanega slavohlepja in šovinizma je bilo ravno v gorah, tam, kjer ga je najmanj treba in kjer si sleherni pameten človek želi samo, da se teh zverskih lastnosti reši. Olepšujmo sebe in druge kakor koli, v gore bomo vedno hodili z vsemi slabimi in dobrimi lastnostmi. Med alpinisti smo vedno srečali in še srečujemo ljudi,

ki v njih gorniško delovanje vzbuja ošabnost, prevzetnost in nevoščljivost, so pa tudi taki, in takih je k sreči več, ki jim gora prebuja tovariški čut, utrjuje voljo in samoobvladanje, omogoča intimno sožitje z naravo. Do kakšnih sklepov bi prišli, če bi primerjali specialni alpinistični pogum s civilnim? Drži, da gore človeka odkrivajo, v dobrem človeku odkrivajo vse dobre, v slabem pa često vse slabe lastnosti. Pri presojanju se moramo torej ogibati posploševanja; stari še prav posebno, da bi vsega slabega ne naprtili mladim, mladi pa, da bi vsega slabega ne prisodili starim. Alpinizmu torej ne smemo prisojati nekih stvari, ki jih sam po sebi nima in ne more imeti. Že zaradi tega sledi temeljna zapoved za vse, ki hodijo v gore: loti se takih tur, ki si jim kos! Smrt v gorah ni herojska smrt. In druga, ki trka na duri vseh društev in AO: poglobitna je vzgoja značajev! Od teh zavisi, s kakšnim duhom bo naša mladina hodila v gore, ne od tehničnih sredstev.

Ko čestitamo našim mladim alpinistom, jim predvsem želimo, da bi vsaka naveza vzgojila vsaj po eno novo izmed zastopnikov tistih rodov, ki prihajajo. Ne zapirajte tega, kar znate, v svoj ozki krog, marveč s pomočjo planinskih organizacij vzgajajte vedno nove, vedno boljše pripravljene mlade gornike. Sprejmite v svojo družbo tiste, ki vas zdaj samo od daleč opazujejo, popeljite jih preko sten na vrhove in jim posredujte vse najlepše užitke, ki jih gore morejo dati: občutek osebne svobode, veselje nad življenjem, občutek moči in spretnosti, vedro srce in vedro čelo, raz katerega briše gorski veter dolinske skrbi; vsakomur svoje, šibkemu in krepkemu, prvenstveniku in ponavljalcu; še dolina je lepa zviška, saj se grdo in nečedno z vrhov ne vidi. In ne pozabite na pomen, ki ga imajo vaši osebni spomini na doživetja v gorah, če jih posredujete širši javnosti bodisi v pisani bodisi v govorjeni besedi.

Igor Levstek:

SEVERNA ZAJEDA V LALIDERER

poštovani tov. urednik, pred odhodom v Avstrijo ste me prosili, naj Vam takoj po turi napišem, kako sva z Milanom Šaro plezala v Rebitschevi zajedi v Laliderer. Skoraj teden dni sem moral čakati na ta trenutek. Teden dni? Ne, teden dni je le čas, da se pride z vlakom iz Ljubljane preko Innsbrucka v Scharnitz. Do cilja, t. j. Falkenhütte, ki leži pod Lalidersko steno na 1800 metrov visokem sedelčku, je še 10 ur hitre hoje. Drugo jutro sva zgodaj vstala, napravila dvajset korakov in se nemudoma pred deževjem vrnila v kočo. To je ta teden dni, preden sva kljub rosenju vstopila v steno naslednji dan. V resnici pa je preteklo več let, poletij in zim, da sva si z Milanom nabrala dovolj skušenj in moči za to turo.

Na zelo neprimernem kraju Vam pišem te vrstice. Smešno zavite črke in nabrekli vlažni madeži kaže ta papir, ki ga držite v rokah. Nisem v zadregi, to je samo dokaz, da ni popisan za pisalno mizo. Le seženj strme police naju z Milanom loči od 500 metrske, v pošastno črnino zavite globine. Z leve strani so mi postali ponavljajoči se sunki vetra s težkimi kapljami dežja prav tako domači kot štrleči skalnati roglji zadaj na hrbtu. Ne zmenim se več za kondenzirane kapljice vlage, ki mi teko za rokavi in se utapljujejo v srajci, že davno ne več suhi. Edino topla bližina Milana ob desnem boku, ki se sključen bori za spanec, me izvablja iz realnosti.

Težko spravljam pisanje iz sebe. Preveč misli je v glavi, premočno se prepletajo dogodki in doživetja. Kljub temu me je nenadno zagrabila želja, da bi Vam opisal ta dan. Časa imam dovolj, cela noč je moja. Zdaj mi še ni dolgčas. Oddaljeno potrkanje kravjih zvoncev, globoko pod nama, je dovolj glasno, da mi ustvarja prijetne iluzije. Kako čudovito lepo odmevajo ta nikjer registrirana glasbila od obdajajočih jih sten! Brezkončna simfonija nevidnega dirigenta. Ne moti je zateglo piskanje svizca, le mene je prebudilo iz polsna.

S težavo premaknem nemogoče upognjeno nogo. V bivaku — mislim, da ste že uganili, da je Milana in mene ta ali oni razlog prisilil k nočevanju v steni — po navadi ni veliko prostora; tu komaj za zvito vrv. Ne vem, kaj je tako udobnega na tem horizontalnem koščku sveta, da že tretjič v desetih dneh gostuje plezalce. Komaj pred štirimi dnevi sta tu bivakirala Monakovčana Huber in Schmidt. Mogoče je veter nekoliko ponehal, a ob misli na to se mi je zazdelo, da je skala še topla od njiju.

Pokličem Milana. Ne smeva popolnoma zaspati. Stena nad nama je brez razpoke, navpično raste v neznano višino. Nezavarovana čepiva, veter napihuje nylon vrečo. Mogoče naju odnese — smešna misel. Pa vendar. Ne bo prvič, ko se je stena tako kruto poigrala s ponavljalci. Predlanskim je to bilo. Z dvema mladima Nemcema. Kakih 150 m nižje ju je zajelo neurje. Deževalo je vso noč in ves naslednji dan. Njun bivak je bil v sredini najtežjega dela stene. Tretji dan sta se začela spuščati ob vrvi. Tik pred koncem se je enemu odtrgala pomožna vrvica. Brez šuma je letel na grušč. Njegova fotografija visi spodaj v koči, v jedilnici. Veselo ima oči uprte v nebo. Prijetno je v tisti sobi, čisto in domačno je urejena. In oskrbnik. Tip gospodarja planinske postojanke, z velikim razumevanjem za plezalce. Gotovo še blešči luč tam zdolaj. Z Milanom odgrneva vrečo. Leden hlad nama udari v lice. Sneži! — skoraj istočasno pridušeno zavpijeva. Pogled navzdol splava v črno zavito belino. Ne vidi svetlobe. Gosta, iz snežink stkana koprena, nenasitno vsrkava žarke luči. Neprestano zvonjenje je edino, kar v nama preganja občutek popolne zapuščenosti. Skrbno podvihava vrečo. Kljub vsemu se nam zdi, da sva si visoko zgoraj, malodane v zraku, ustvarila svojo kočo. In tu notri, v tem koščku vlažne samote, ujetemu med steno in hladno, rumenkasto vrečo, si skušava, zdaj tresoč se zdaj sključena, poklicati v spomin dogodke dneva.

Foto I. Levstek

Ostenje Laliderer z včrtano smerjo; ○ = mesto bivaka

Vstala sva ob petih. Brez prave volje sva se pripravljala to jutro. Gosti oblaki so dočakali sončni vzhod. Pa treba bi bilo mehanske sile, kajne Milan, da bi spremenila načrt: preplezati Lalidersko ostenje preko zajede. Dovolj sva brala in slišala o njej. V duši sva bila trdno odločena, a popolnoma brezčutna. Prepustila sva se podzavestni zahtevi. Zahtevi, da prideva na jasno sama v sebi, kakšne pogoje stavlja pred ponavljalca poslednja težavnost v kopni skali. Želji, da spoznava delo mojstrov in občutiva vsaj del tistega, kar sta občutila in žrtvovala v tej smeri Rebitsch in Lorenz. Kakšne misli so ju prevzemale, ko sta skoraj pred sedmimi leti hitela proti steni, da bi izvršila prvi poskus? Mogoče so tudi takrat zaškripale oknice,

ko je radoveden turist pripravil daljnogled. Ne on, ne številni drugi niso hoteli zamuditi priložnosti. Upam, da jih nisva razočarala. Posebno tebi, Milan, so lahko sledili, saj imaš bele nogavice. Deset ur je trajala ta brezplačna predstava. In potem? Potem je prišlo tisto, zaradi česar nemogoče sključena sediva tu in drgetava od mokrote in mraza.

Ni prišlo nenadno. Že zjutraj sva čutila, kaj se zbira v skrivnostno šepetajočem ozračju. Rdečo jutranjo zarjo je neusmiljeno prekrila sivina oblakov. Napetost je naraščala. Z juga gnani oblaki so ustvarjali videz, da se vrh stene neenakomerno pomika nazaj. Načela sva ravno drugo polovico zajede. Teman oblak je odvrigel nekaj težkih kapelj dežja in že je odplaval dalje. Sledilo je tiho rosenje, ki je kmalu prenehalo. Po skoraj sedemurnem, skrajno napetem plezanju sva še bolj pohitela. Telo, napeto kot struna, je terjalo svoj davek. Mirujoče mišice so nama na varovališču stresali krči. Po dolgih urah plezanja nama je manjkalo do police, na kateri zdaj bediva, še 60 metrov. Trije raztežaji, trije veliki problemi smeri. Štirimetrski strchasti previs se je bočil nad menoj. Z doline je dobro viden. Rebitschu bo ostal vse življenje v nadležnem spominu. Nad menoj, pravim, kajti varoval sem Milana. Pravkar je s pomočjo klinov dosegel njegov rob. Prehod iz previsa do prvega klina in stopa tvori petmeterska, nekoliko prevesna, močno krušljiva formacija. Milan je nadarjen za previse. Lahek je in žilav. A zdaj je moral dati vse iz sebe. Kakšna ocena pripada temu raztežaju, na vrhu 300 metrov skrajno težkega sveta, si lahko predstavlja vsak plezalec.

Popolnoma sva bila zaverovana v svoj opravek. Ne vem več, kdaj je začelo ponovno deževati. To pot brez prizanašanja. Sprva počasi, nato vedno hitreje. Zadnjih 30 metrov, še vedno skrajno težavnih, mi je v spominu dobesedno utonilo v dežju. Vem pa predobro, da sva vendarle dosegla to stokrat prekleto in stokrat hvalljeno polico. Za las sva ušla katastrofi. Naliv je spremenil zajedo v en sam mogočen slap. Še vedno naju s strahom presunja njegova grozna govorica. Na ves glas sva kričala, da bi prevpila posmehljivo bučanje. Brezsmiselno početje. Zmenil se bo za naju, brezčutni sosed. Tri ure bi bila imela takrat še možnosti za plezanje. Brez naprežanja bi dosegla v mraku bivak — pločevinasto škatlo — na vrhu. A sva še vedno tukaj in čas nima za naju nobene vrednosti več.

Čim bolj se noč odmika dnevu, bolj mi odmirajo udi. Nimam več energije, da bi se premaknil in si poiskal udobnejši položaj. Silim se, da bi zaspal. Tesno zaprem veki. Otresem se vseh misli in čakam. Temno polje vidim pred očmi. Črni kolobarji rastejo v njem in se stekajo v prazno središče. Čedalje več jih je, vedno hitreje se ožijo. Zdaj vidim samo še eno, kričečo črno točko. Boleče mi migota v zavesti. Ni je več. Zamenjal jo je svetel madež. Ne, to ni bil madež, Milan je. Milanovi kodrasti, plavi lasje. Mirno me opazuje, kako plezam. Težko mesto, eno najtežjih v smeri, imam

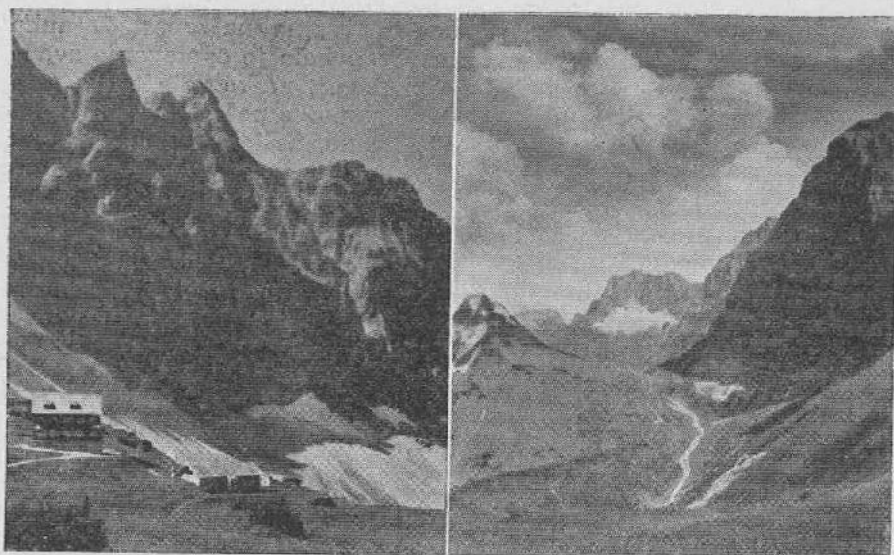

Foto I. Levstek

Falkenhütte

Pogled preko doline Eng na Sohnjoch

pred seboj. Visim v zajedastem previsu, meter in pol proč od stene. Dve vponki in streme sta pustila tu plezalca pred nama. Dvajset metrov me loči od Milana. Če bi mogel priti do mene, bi iz stojišča splezal ob odklani luski v hrapavo steno, prečil nekaj skrajno kočljivih metrov levo, izplezal previs, in še bi mu ostalo do mene več metrov plezanja v previsni zajedi.

Naveličan sem že brezuspešnih poskusov. Klin, ki bi mi pomagal preko, noče v špranjo. Zajeda je na tem mestu še posebno izpostavljena curkom vode. Vse je izlizano in zlito. Vrv se mi v pasu zajeda globlje, kot sem jo vajen prenašati. Minute teko. Tvegam poslednji poskus. Še vedno stojim v zanki. Z naporom vlečem k sebi vrv. Ne sme me ovirati, izplezati moram prosto. Močno se izvesim, nogo zastavim skoraj previsoko na levo. Čez hip bo le trenje tisto, kar me bo držalo in mi pomagalo kvišku. Zdaj! Klin, ki ga ne teži več moje breme, zaškrtne v špranji. Skoraj vodoravno se tiščim k steni. Z dlanmi se skušam zavrteti okoli vrtilišča v levi nogi. Uspeh tega početja je odvisen samo od majhnega koščka gumija na podplatu. Bo vzdržal silni pritisk? Desetinkam sekunde sem hvaležen, da še vedno vztrajam. Še več. Pomikam se višje. Bo, vzdržal bo! Že dosežem rešilni prijem. Spravim se v normalen položaj. Vidim razpoko, prestopim, zatakнем klin in tolčem s kladivom po njem. Brezobzirno tolčem. Skala se drobi okoli njega, tolčem po skali, tolčem po sebi...

Ne vidim ničesar več. S tisoč vezmi sem pripet, tisoč mrzlih obkladkov čutim na sebi. Zavem se: Milan me trese za ramo. Jutro

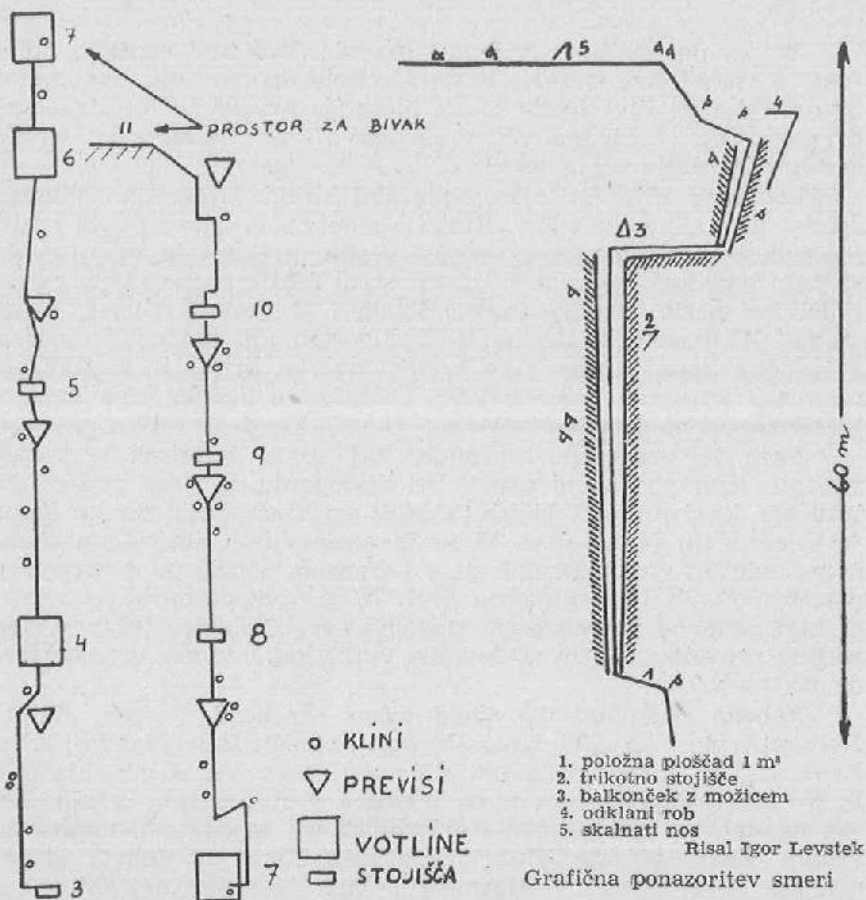
je že, mračno in sivo, kot je mračna in siva najina zavest. Z muko vstaneva in streseva sneg raz vreče. Prenehalo je odmevanje zvoncev na pašnikih, slap že davno ne buči več, preko zajede skače le majhen potoček. Iz bele preproge nad nama se počasi trgajo koščki vlažnega snega. Nezavedno drse v praznino, nešteto se jih vlovi na skalne pomolčke, police in plati. Milan je že zavil za rob. Ped globoke stopinje mi v megli kažejo njegovo sled. Zapustiti te moram, prijazni prostorček, le v gibanju je najina rešitev. Hvala ti za tvoje gostoljubje, stokrat hvala! Milan že vleče za vrv. Tudi pisanje, namenjeno Vam, tov. urednik, moram končati. Voščite nama srečo!

* * *

Dragi tov. urednik, ponovno Vam pišem, zdaj iz kože. Vse se je brez nezgode izteklo. Včeraj popoldne sva se vrnila. Zadovoljna sediva v jedilnici in listava po knjigi plezalnih vzponov. Spraševanja in čestitanja ostalih gostov sva se že nekoliko naveličala. Še dvakrat težje se je bilo ubraniti pred njihovo darežljivostjo. Gotovo Vas zanima zadnji dan vzpona. Prav na kratko Vam ga hočem opisati.

Že prve metre nama je megla onemogočala večji pregled. Tisti svet bi bil v normalnih razmerah skoraj lahak, zdaj se je pa prav na poličkah nabralo največ snega. Še vedno je enakomerno naletaval. Ko sva prejšnji dan doživela ta, že drugi vremenski preobrat, prvi hip nisva niti pomislila na posledice. Opremo sva imela sicer najino najboljšo, čeprav počen groš vredno. Pet let stari vetrovki, neštetokrat premočeni; tanka puloverja, to je bilo vse, kar sva poleg strganih hlač in sraje premogla in v vseh podobnih razmerah premoreva (v tem pogledu v naši plezalni družini skorajda ni izjem). Imela sva pa le veliko prednost pred inozemskimi navezami, ki plezajo tod le v lahkih plezalnih copatah. Le-te sicer izvrstno služijo v kopni skali. Razmeram, kot sva jih imela midva, pa so lahko kos le naši, manj prožni in težji, zato pa kompaktni čevlji. Dokajšnje bolečine pa so nama takoj v začetku povzročile roke, razmehčane od snežnice. Rokavice sva namreč — brez opravičila — pustila doma.

Po 60 metrih pleznje smer zavije na desno. Prečiti sva morala mokre, strme plati in krajše police, dokler nisva po nekaj raztežajih dosegla gornjo zajedo, ki poteka paralelno s prvo, kakih 70 metrov bolj desno. To izredno težavno prečenje je bilo kar dober trening za previsno poč nad nama. Dva skrajno težavna raztežaja potekata po njej. Snega je bilo tu malo. Tem več sva ujela vode za rokave, da se kljub napornem plezanju nisva kaj prida ugrela. Še pet do šest raztežajev nama je manjkalo do vrha. Kot zanalašč je potegnil mrzel veter. Od vseh strani so se usipale snežinke. Kljub temu sva morala v krušljivem svetu napredovati zelo počasi in previdno. S snegom zakriti bloki so predstavljali veliko objektivno nevarnost. Ob vsaki priložnosti sva zabila klin. Le nisva zaman nosila neobičajne teže na hrbtu. Prav nahrbtniki so v dolgih in težkih turah vzrok, da se plezalčeve moči hitro trošijo, neredko do konca.

Zadnje desetine metrov se smer dokončno položi. Globoko v sneg sva si iskala stopce. V megli do zadnjega nisva razločila, kdaj se stena prevesi. Ob enajstih dopoldne ni bilo nobenega vprašanja več. Stala sva na vrhu.

V bivaku onstran vrha Laliderja sva zvila le vrv. Pa ne za dolgo. Odločila sva se za sestop preko Spindlerjeve smeri za Laditz-stolpom. Druga možnost bi bil povratek po grebenih proti zahodu in sestop na Karwendelsko kočo; do noči ne bi bila dospela tod do cilja. Izbrala sva si prvo varianto. 500 metrov težav, podobnih onim v Zimmer-Jahnu. Milan je smer sestopa poznal od lani, vendar ni bilo lahko v takih razmerah poiskati začetno mesto.

Ure sestopanja in spuščanja so bile prava muka. Nezavarovanim rokam je vsak dotik s snegom — več tisočkrat se je to zgodilo ta dan — pomenil novo bolečino. Pa kaj za to! Zagledala sva že kočo, vedno bolj sva se bližala grušču. Neučakano sva skočila z visoke skale na grušč in se podila navzdol. Z vidnim veseljem naju je sprejel oskrbnik.

Toliko na kratko o vzponu. Mogoče Vas tudi zanima, koliko časa je trajalo vse skupaj. V steni, visoki 700 metrov, sva prebila 29 ur. Od tega jih odpade 11 na plezarijo prvega in 5 na plezanje drugega dne. V bivaku sva prebedela 13 ur. Vštete niso tri ure sestopanja. A dovolj o tem.

Poglejmo raje, kaj piše v plezalni knjigi. Dragocen dokument zgodovine Laliderske stene. Brala sva opis prvenstvene ture bratov Schmidtov v Grubenkar Spitze. Ta vzpon, pravita, je bil njun poslednji »trening« pred turo v sev. steni Matterhorna. Med ponavljalci sva našla zveneča imena Soleder, Merkel, Haringer, Sedelmayer, Weltzenbach, Heckmair, Buhl; vseh niti naštetih ne morem. Pri večini imen je prevesten kronist načrtal križec in napravil na platnicah knjige »tabelo mrtvih«. Prežalostna podoba alpinizma, od klasičnih do modernih časov.

Naju je predvsem zanimalo, kaj pravi Rebitsch o svojem vzponu. Prvi poskus ni uspel. Pri sestopanju so jima prišle prav izkušnje, ki si jih je Rebitsch pridobil pri vračanju iz slovite Eigerjeve stene (tu je bil prvi, ki se je po številnih smrtnih nesrečah nepoškodovan vrnil). Drugič sta z Lorenzom uspela po dvodnevem plezanju 11. in 12. septembra 1947. Njuno razpoloženje po vzponu ni bilo podobno razpoloženju zmagovalcev. Posledice težav v steni so bile prevelike, da bi si dovolila čutiti kaj več kot golo dejstvo, da sta na vrhu.

Nobena ponovitev ni vzela smeri visokega slovesa. Rainer, Köllensperger, oba udeleženca letošnje ekspedicije na Nanga Parbat, Benz, Huber, to so imena prvih ponavljalcev. Vsi so mnenja (glej P. V. 282/1953), da smer nima tekmeča v Apneniških Alpah. Nad vse ugodne so tudi primerjave Rebitscheve zajede z dolomitskimi vzponi. Znani plezalec Huber, Francoza Couzy in Schatz jo primerjajo le z vzponi v Marmolati, kjer potekajo najzahtevnejše dolomitske ture.

Midva sva izvedla peto ponovitev preko zajede 21. in 22. avg. t. l. Navajam nekaj misli o smeri: značilno za to turo (to velja še vedno za večino modernih vzponov) ni plezanje, ki bi mejilo nekako na stoprocentno tveganje. Tu diktira skrajnost nad 300 metrov nepretrgano ekstremno plezanje, toda še vedno v nekih »realnih« možnostih. Mesta VI+, kar bi pomenilo, prevedeno na vsakomur umljiv govor, plezalni detajl, kjer alpinist maksimalno izrablja svoje umske in telesne sile, niso tu redko posejana. Problem v tej smeri je priti preko, ne pa, vrniti se, s čimer hočem reči, da nà nobeno mesto v zajedi preplezljivo s pretiranim tveganjem. Poudarjam pa, da vse ugotovljeno velja le za plezalce visokega nivoja. Ta pa je vsakemu normalno razvitemu človeku s smislom za plezanje dosegljiv. Težko je le reči, kaj naj vsebuje ta smisel. Mogoče je to prav tisto, kar v plezalcu »nascitur, non fit«, kar je v njem prirojenega. S tem pa nočem priti v nasprotje s pravkar povedanim.

Še neka okolnost je omembe vredna. Plezanje po zajedi je zaprto. To je nekak minus v objektivnih težavah. Svet namrcč tu

omogoča večjo koncentracijo, s tem pa večjo telesno zmogljivost. V odprtih stenah kot n. pr. v Travniku je del živcev v akciji, da paralizira zunanje dražljaje (vtisi globine, zračnosti). Nedvomno se tako odvraca pozornost od glavnega cilja, t. j., združiti vse sile v telesu za premagovanje mehanskih naporov. Pač pa pomeni ocena »skrajno težavno« v zaprtem svetu nekoliko več, saj je ne motijo sekundarni vplivi.

Najbrž sem že nekoliko zašel. Nisem Vas hotel dolgočasiti niti ne zamuditi priložnosti. Vtisi s ture so za nas plezalce vedno dragoceni.

Prilagam plezalno skico smeri, v kolikor se giblje po zajedi. Podroben opis vzpona pa je natisnjen v nemškem vodiču po Karwendlu.

Rado Kočevar:

WETTERSTEIN IN WILDER KAISER

Letošnje poletje (1953) smo bili alpinisti v zadregi. Dalj časa se je namreč govorilo o neki alpinistični odpravi v Zahodne Alpe. V ta namen smo se začeli že pozimi resno pripravljati. Cic je preplezal kar šest prvenstvenih smeri pozimi v Grintovcih. Tudi sam sem se po daljšem premoru spravil na plezarijo in v družbi z Mariborčani pristopil po zasneženem grebenu na Križ. Priprave so postajale vse bolj resne, posebno še ko je bil junija organiziran poseben kondicijski trening v Julijskih Alpah. Vse je bilo še nekako v redu, dokler niso prišli vmes bratski planinci iz juga, hoteč se tudi oni udeležiti jugoslovanske alpinistične »reprezentance«. Toda že sam trening je pokazal, da jim manjkajo še najosnovnejši pojmi plezalne tehnike kaj šele vaje. Tako so nekatere lahke smeri v Julijskih Alpah plezali kar dva dneva, medtem ko jih prepleza povprečen plezalec v nekaj urah. Mi smo zastopali mnenje, naj naš alpinizem zastopajo izkušeni alpinisti, kajti le ti lahko plezajo v tujini plezalne smeri, ki bi bile odraz današnjega alpinizma pri nas. Oni pa so vztrajali pri svojem in tako smo vsi lepo ostali doma.

Treba je bilo nekaj ukreniti. Na Francijo zaradi pomanjkanja finančnih sredstev nismo mogli niti misliti. Ostale so na izbiro le bližnje avstrijske gore. Seveda pa smo bili tudi pri tem odvisni od pomoči svojega Planinskega društva in Planinske zveze.

Zaradi uspehov, ki smo jih dosegli v kopni skali doma, smo se odločili alpinistično obdelati nekatera znana ostenja v Severnih Apneniških Alpah. Predvsem popularne klasične smeri, pa tudi sodobne vrhunske činitve. Po tolikih zmagah doma je že bil čas, da se predstavimo svetu ne le s tem, da imamo tudi pri nas lepe gore, ampak da imamo tudi mi lepe stene in dobre plezalce.

Letošnji naš cilj je bil Wilder Kaiser, Karwendel in Wetterstein. Te tri gorske skupine so v Severnih Apneniških Alpah najbolj znane.

V stenah teh gora se je v desetletjih razvijala živahna alpinistična zgodovina. Tu so v skalah vklesana blesteča imena slavnih plezalcev. Tu merijo svoje sposobnosti plezalci raznih dežel. Sem prihajajo Italijani, čeprav imajo doma bajni svet Dolomitov. Tu smo srečali Francoze in švicarje, ki se lahko postavijo še z večjimi gorami svojih štiritisočakov. V teh stenah smo spoznali, kako vratolomno se je povzpел alpinizem od klasičnih do sodobnih dni.

Južna stena Schüsselkarspitze (2537 m)

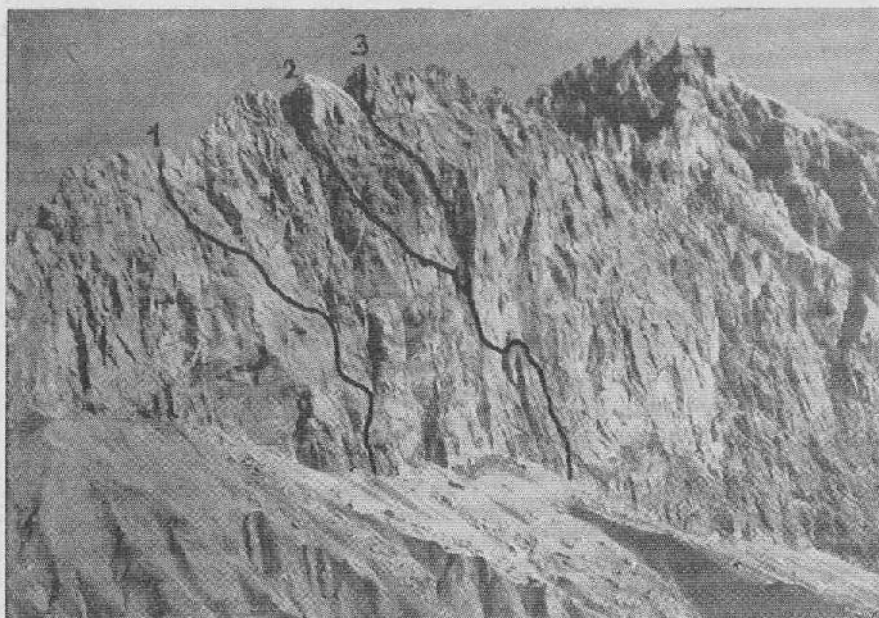
Od številnih wettersteinskih sten je ta najmarkantnejša. Semkaj smo prišli po svoji varianti: Iz Lienza preko južne Tirolske in Brennerskega prelaza. Iz Innsbrucka po mikavni gorski železnici v Seefeld in od tam z avtobusom v dolino Geisstal. Do izhodiščne kočice Erinnerungshütte (Koče spominov) je dve uri hoda. Erinnerungshütte je pravzaprav majhen lesen bivak, namenjen izključno plezalcem. Tu smo bili sami, zato smo se počutili kot doma. Tedaj je v gorah razsajal snežni vihar, tako da prve dni nismo mogli na plezalne ture.

Nekega dne smo šli ogledovat steno. Do nje je bilo dobre pol ure hoda. Pot drži po udobnem s travo poraslem grebenu, ki loči dolino Geisstal od Puitentala. Svet je precej razrit in sledovi erozije so vidni kakor malo kje drugje. Sama stena istopa iz gruščja kakor zid. V steni ni plezalne smeri, kjer ne bi tičal prvi klin že nekaj metrov nad vstopom. Naklonina tega zidu znaša 80 do 90 stopinj, nekateri odstavki pa so celo previsni. Prvi pogled je naravnost odbijajoč. Nima zaman stena svojega »grozotnega« slovesa, saj vse stvari, ki jih med plezanjem izgube plezalci tu, odlete naravnost v grušč.

Najlažji pristop na Schüsselkarspitze drži iz Oberreinthala iz severne, to je nemške strani. Drugi tak pristop pa je iz Wangscharte po vzhodnem grebenu. Oba pristopa pa sta zelo težavna (IV). V južni steni je danes šest plezalnih smeri, od katerih pa je le ena pete težavnostne stopnje, ostale so vse skrajno težavne, dve celo VI+. Greben tvori državno mejo.

Šele četrti dan po našem prihodu se je toliko zjasnilo, da smo lahko vstopili v steno. Kunaver in Jeglič sta šla v južni steber Oberreinthalschofen, v smer H. Buhla. S Pintarjem pa sva izbrala klasično smer Herzog-Fiechtl v južni steni Schüsselkarspitze. Ta smer me je mikala iz več razlogov: to je prvi vzpon čez steno, tu je tista znamenita nihajna prečka. Težave celotne smeri so še danes skrajno težavne. To veliko mojstrovino izpred štiridesetih let sem hotel spoznati. To je bila brez dvoma svoje čase najtežja plezalna tura v Vzhodnih Alpah in prva smer šeste težavnostne stopnje v svetu. Do sedaj se je to pomotoma pripisovalo smeri Solleder-Letenbauer v Civetti, ki je bila preplezana 1924.¹

¹ Bergsteiger 1933/9.

Južna stena Schüsselkar Spitze: 1. Auckenthalerjeva poč; 2. Smer Herzog - Fiechtl z nihajno prečko; 3. Smer Aschenbrenner-Rainer

Na težave sem bil pripravljen, kakor tudi moj mladi soplezalec Pintar Milan, ki se je začel uveljavljati šele zadnja leta in mi je bil pri vseh plezalnih vzponih, kar sva jih opravila skupaj, prijeten tovariš. Mesec dni sva preje plezala preko sten Savinjskih Alp.

Že takoj nad vstopom sva našla prve kline. Milan je lepo premagal previsno poč. Hitro sva premagovala težave v prvem delu stene. Prvih 120 metrov drži smer po skoraj navpičnem stebru. Ključno mesto je gladka, mestoma previsna poč. Po težavnosti ne zaostaja za »vilicami« v Aschenbrennerjevi smeri v Travniku. Razloček je v tem, da se v Travniku pleza več prosto, tukaj pa so v pomoč številni klini, zabiti mestoma z lesenimi zagozdami, kar je vsekakor predstavljalo varnejše plezanje. Ko sem varoval nad počjo, sem zagledal pod seboj tri nemške naveze. Zanimalo me je, kako bodo oni to preplezali. Iz poči sem najprej zaslišal neenakomerno sopihanje, nato pa zagledal sunkovito grabljenje z rokami za zabite kline. Ker tega nisem mogel več gledati, sem jo jadrno pobral naprej. Pri nas poznam alpiniste, ki vse drugače in varneje plezajo. Sreča je, da je v teh stenah mnogo klinov in solidna kamenina. Sicer bi bilo še več nesreč, kot jih dejansko je. Da bi taki plezalci pri nas plezali Cicovo varianto v Travniku ali raz Dedca, ni niti misliti. Od šestih plezalcev sem videl le enega, ki je tehnično obvladal plezanje.

Na vrhu stebra je idealno mesto za počitek; tu sva počakala ostale. Nad nami so se košatili ogromni rumeni previsi. Preko njih je nekdo poskusil srečo. Zapuščena vponka je kazala mesto, od koder se je vrnil nazaj. Nad njo je velik gladek trebuh, kjer ni niti špranje ne oprimka, više gori je še bolj blazno.

S stolpa sva se spustila po vrvi, v silni ekspoziciji na malo lašto. Ta je držala levo pod rumenimi previsi in prehajala v previsno poklino. Po njej sva splezala na dobro stojišče in obstala v zadregi. Po opisu bi moral tu nekje biti »Wandl«, kjer se loči Aschenbrennerjeva varianta od originalne smeri. Nad seboj sva sicer zagledala lestvico klinov, a misleč, da je to že varianta, sem splezal levo v navpično gladko steno. Od začetka je šlo, nato pa sem obstal in s težavo zabil klin. Splezal sem seveda nazaj. Morala sva po poklini celih 40 metrov in nato šele levo. Tu nama je nadaljnjo smer kazala velika, mestoma previsna, deloma mokra zajeda. Bila je kar naježena s klini. V celi smeri sem naštel 54 klinov. Čeprav je vse skupaj še hudo izpostavljeno, ni predstavljalo problema. Treba je bilo le pazljivo vpenjati obe vrvi. Sedaj sem zaslutil, da se bližava nihajni prečnici, kajti nad glavama so visele desetmetrske docela neprehodne strehe. In res me opis ni varal. Nič ni pomagalo, moral sem se zbasati v to mokro in skoraj ogabno poklino. V lepih razmerah bi bilo to elegantno plezanje, tako pa je deževje prejšnjih dni tu pustilo svoje sledove. Dosegel sem klin za nihanje. Sledil je spust v Dülferjevem sedežu nazaj na stojišče. Sedaj pride tisto najtežje. Treba se je odgnati daleč od stene in zanihati v loku na drugo stran. Nikdar do sedaj še nisem nihal v steni. Za nas je bila to novost. Tudi posrečilo se mi ni, obstal sem sredi previsne plošče in le vrv me je držala k steni. Šele z največjo težavo sem se splazil na borno stojišče. Milan je kot drugi imel le to prednost, da sem mu lahko z vrvjo nekoliko pomagal. Vsa čast Herzogu in Fiechtlu, za tiste čase — leta 1913 — je bila to mojstrovina brez primere. Pri nas najtežja smer takrat je bila »dolga nemška« smer v severni triglavski steni, domač alpinizem pa šele v poveljih Tumovega pokreta. To mesto je danes v plezalnem svetu znano kakor kaka slovita smer v Dolomitih in ima v zgodovini alpinizma velik pomen.

Plezanje preko tega detajla med drugimi tudi pretresljivo opisuje znani nemški alpinist in pisatelj Leo Maduschka², ki je bil tu priča tragedije. »... Sredi velike stene smo. Tovariš in jaz stojiva pred nihajno prečko. Odločilno mesto — osemmetrska stena je za nama — toda to, kar se kaže pred nama kot nadaljnji vzpon, je celo za skale vajeno oko neverjetno. Potem sva obesila vrv v klin — malo trda odločitev — odbijem se, viseč v vrvnem sedežu s stojišča, odletim v zrak, cele metre oddaljen od stene. Pod mano ni drugega kot zrak. Na oni strani grabim po prijemu, ki ga

² Iz Maduschkove knjige: *Junger Mensch im Gebirg*, ki je izšla leta 1936, štiri leta po tragični smrti mladega pisatelja v steni Civette v Dolomitih. Gornji odstavek je prevedel Janko Blažej in ga skupaj z daljšim odstavkom objavil v *Tribuni* 15. marca 1952 pod naslovom: »Koča spominov«.

ni. Ne ujamem ničesar, odletim nazaj in pristanem v rokah tovariša. To se nekajkrat ponovi, potem ugotovim, da sem prenizko, zaniham višje in že sem na drugi strani. To je mesto, ki naredi na plezalca vtis kakor le malo drugih v skali.»

Nemcem sva na njihovo prošnjo pustila vrv v prečnici. S tem sva jim znatno prihranila čas, pa tudi zoprno previsno poč. Midva sva nekaj časa počakala, nato pa plezala dalje, ker na majhnih stojščih ni bilo prostora za več ljudi.

Teren je postajal boljši, to se pravi, bilo je več dobrih stopov in oprimkov. Sedaj je nastopil tisti del stene, kjer so se vrstili tudi estetski momenti plezanja poleg ekstremnih težav. Nekje sva se usedla na dovolj široko polico in uživala ob pogledih na skalne vrhove Wettersteina. Dva zanimiva kontrasta sta stopala pred oči: Na cni strani apneniški Karwendel, na drugi pa večno zasnežena pobočja Silvrette in Stubeiskih Alp.

Tako so v lepem razpoloženju minevale zadnje ure tega zanimivega plezanja. Prestopala sva s police na polico, nato pa plezala po vrsti kaminov proti vrhu. Številni zabiti klini pa so še vedno pričali, da ni konec težav, ki pa so znatno manjše od onih v spodnjem in centralnem delu stene. Nekje se spomnim, ko je poličke zmanjkalo. Zabiti klin z obročkom je služil kot opora za spuščanje. Midva sva tu uporabila nam dobro znani Modčev škripčev poteg, pri čemer sva vzbudila pozornost pri nemški navezi.

Ko sva dosegla vrh, je bilo sonce že daleč za grebeni Wettersteina. Obris koče v globoko doli ležečem Oberreintalu smo le s težavo razločili. Hitro je bilo treba sestopiti v Wangscharte. Toda zadnje nemške naveze ni bilo od nikoder. Začeli smo vpiti, a glas se je izgubljal le v odmevih nasprotne stene Gehrenspitzen. V skrbeh, da se jim ni kaj pripetilo, smo sklenili počakati na vrhu. Ure čakanja so tekle v negotovost in vrhove okoli nas je objela popolna tema. Nisem pričakoval bivaka na teh divjih grebenih. K sreči sva z Milanom imela potrebno opremo v nahrbtniku. Na gruščnatem odstavku sva si iz kamenja napravila raven prostor in se pokrila z vrečo iz perlonu.

Šele okoli polnoči je v mesečini izplezala zadnja naveza. Okoli »Wandla« in »Pendla« so se dolgo mudili. Kljub vsemu so nas spravili v dobro voljo, saj so odpadle vse skrbi. Odločili smo se počakati jutra. Zadnje ure so minevale v hudem mrazu in osvetljeni topli dom na vrhu Zugspitze bi se nam bil prilegel.

V zgodnjih jutranjih urah smo začeli sestopati po grebenu na Wangscharte — škrbino, ki loči Schüsselkar Spitze od Scharnitz Spitze. Trikrat smo se spustili po vrvi preko previsnih odstavkov. Klini so stalni. Na škrbinah smo se ločili, Nemci so se spustili na njihovo stran v Oberreintal, naju pa je še čakalo 100 metrov stene do grušča in »Koče spominov«. Tu sva šele videla, kako težaven imajo dostop do stene nemški plezalci. Iz Oberreintala do Wangscharte je skoraj tisoč metrov vzpona, nato jih čaka še spust preko južne stene škrbine, preden dosežejo steno Schüsselkar Spitze. Kljub temu pa je

»promet« v tej steni dokaj velik. Skoraj ne mine dan, ne da bi bila kaka naveza v steni... Ob nedeljah pa je v vsaki smeri razen onih dveh najtežjih kar več navez. Državna meja alpinistov tu ne moti. Nikjer ni nobene karavle ali graničarjev. Ni čuda, da je v teh gorah alpinizem tako razvit. Medtem ko imamo pri nas recimo deset plezalcev za najtežje naloge, jih Nemci postavijo takih najmanj pet sto. Mi imamo tudi neko visoko številko alpinistov, toda vprašanje je, za kakšne smeri. Za ekstremne vzpone je potrebno poleg sistematičnega plezanja tudi stanovitno urjenje. To manjka mnogim našim plezalcem, a tega ni mogoče doseči kar čez noč. V tem je slaba stran naše alpinistike, ki je le v ozkem krogu dosegla inozemski razvoj v kopni skali.

»Kočo spominov« sva dosegla zgodaj zjutraj. Aleš in Tone sta nama že pripravila kakao. Potem sem se spravil k svojemu kuhalniku. V hipu sva pospravila velikansko porcijo riža z golažem, nato je sledil počitek.

☆

Tisti dan sta bila v steni dva znana francoska plezalca. Že dalj časa sta se potikala po Vzhodnih Alpah. V začetku poletja sta zapustila domovino. Najprej sta se podala v Dolomite. Preplezala sta med drugim tudi severno steno Velike Zinne. Tu ju je zalotil snežni vihar in sta morala prenočiti kar sredi stene. V Kaiserju sta preplezala jugovzhodno steno Fleischbanka in zapadno steno Totenkirchla. Bila sta tudi v Karwendlu in hotela preplezati še ono slovito Rebitschevo zajedo v severni steni Laliderer, pa jima je baje slabo vreme preprečilo drzni načrt. Potem sta prišla v Wetterstein. Ta dan sta vstopila v smer Peters - Haringer³ v južni steni Schlüsselkarspitze. Opoldne sta se že vrnila. V neki težavni zajedi se je prve mu plezalcu izruval klin, plezalec je odletel 20 metrov. Bil je lažje poškodovan in mi smo mu nudili prvo pomoč. Pripovedoval nam je o nesrečnem naključju in obenem kazal pretrgano nylon vrv. Druga vrv je padec zdržala. Njegov soplezalec, ki je prestregel padec, pa je imel ožgane dlani. Eden od njiju je poznal tudi Herzogovo smer, ki jo je plezal prejšnje leto. Strmela sva nad njuno prvovrstno opremo. Imela sta celo posebne vzmeti za urjenje prstov.

Vreme se je medtem znova poslabšalo in naslednjega dne je zopet deževalo. Francoza sta odšla v dolino. Za nju je bilo vseeno, saj se bosta vrnila, če ne prej, pa čez eno leto. V koči smo ostali sami in čakali ugodnega vremena. V tem pa nam je začel pohajati proviant in nekega dne sem moral ponj v Seefeld.

Šele čez nekaj dni se je ozračje umirilo. To pot sva se z Milanom odločila preplezati levi del stene in sicer Auckenthalerjevo zajedo s Spindlerjevo smerjo čez plošče (Plattenschussweg). Ta smer se poleg Herzogove v steni največ pleza. Aleš in Tone pa sta se

³ Peters in Haringer sta bila znana monakovska plezalca. Peters je med drugimi preplezal severno steno Grandes Jorasses v Zapadnih Alpah. V tej steni je tragično preminul Petersov soplezalec Haringer. Petersov opis tega vzpona je prevel Janez Gregorin v knjigi: V borbi z goro.

spravila v Aschenbrennerjevo smer, ki pa je pravzaprav le varianta Herzogove smeri z nekaterimi zahtevnejšimi detajli.

Auckenthalerjeva zajeda je vstopna varianta Spindlerjeve smeri in je v wettersteinskem vodiču ocenjena s skrajno težavno (VI). Auckenthaler je bil mojster plezanja po počeh. Pred dvajsetimi leti je bil eden najpopularnejših alpinistov na Tirolskem. Zelo znana je njegova smer v severni steni Laliderer v Karwendlu⁴. Nesrečno naključje je hotelo, da se je smrtno ponesrečil ravno tu v južni steni Schüsselkarspitze. Ko je plezal to poklino, se mu je odtrgala skala. Ta mu je prerezala vrv in nesrečni plezalec je omahnil v grušč. Po njem nosi ta slovita poklina svoje ime.

Poč je visoka dobrih 40 metrov in je mestoma previsna. Vidi pa se, da je zelo popularno mesto, kajti posamezni odstavki so kar nabodeni s klini. Seveda je plezanje ob varnih klinih neprimerno bolj udobno. Milan je varovan na dvojni vrvi vstopil v poč. Sam sem ostal kar na grušču in pripravil fotoaparata. Plezanje po počih je svoje vrste posebnost. Iz stranske oporne drže je treba hipoma zagoditi noge v poklino, nato pa stopiti v streme. Posebno težak je izstop preko previsa na vrhu počih. Tu je treba kar pošteno zagrabiti z rokami. Na stojišču sva našla kos vrvice, privezane za klin. V začetku nisva razumela, čemu so tu obrnili plezalci pred nama. Toda kmalu nama je bilo jasno, kajti naslednji raztežaj je še težavnejši od počih. Z Milanom sva tu dalj časa ugibala, kje naj bi nadaljevala plezanje. Nad seboj sva zagledala nekaj klinov, ki pa so držali le do velikega gladkega previsa. Po prvem poskusu pri klinih sva uvidela, da tu ni smeri. Zato sva se odločila na levo po kratki vesni prečnici v kratek, previsen kamin, ki ga je tvorila velika previsna skala, prislonjena k steni. Ta raztežaj je tudi precej tvegan, saj je treba izplezati iz kamina na vrh skale brez klinov. Položaj je tako previsen, da v trenutku, ko držiš za blok, visi celo telo prosto nad prepadom.

Naprej je lažje, ker je mnogo klinov. Udobno stojišče in lažji svet sta kazala, da sva že v Spindlerjevi smeri. Največje težave so bile za nama. Lepe razčlenjene plati so obetale zanimivo in krasno plezanje. Trdota skale me je spominjala na Šarlahovo smer v Vršičih nad Korošico ali pa na severno steno Ojstrice. Tu sva hitro plezala. Zadnji del je nekoliko težji in mestoma celo krušljiv. Toda povsod sva našla dovolj klinov. V splošnem pa ekstremnih težav, ki bi presegale težavnost desne smeri v Dedcu, ni bilo. Ob pol treh popoldne sva že dosegla greben. Sestopila sva po isti smeri kot pred dnevi iz Herzogove smeri. Zaradi lepega vremena nisva hitela in sva kako uro žrtvovala razgledu tuje gore.

Zvečer sva bila sama v koči. Aleša in Toneta je zajela noč v Aschenbrennerjevi smeri. Pozno popoldne so v kočjo prišli še avstrijski plezalci. Eden izmed njih je celo poznal naše gore in povedal, da je njegov prijatelj Prein iz Leobna letos preplezal Aschenbren-

⁴ Glej članek Mitja Kilar: Dve smeri v Karwendlu, Pl. V. 1953/314.

nerjevo smer v Travniku⁵. Naslednjega dne so bili namenjeni v južno steno Schüsselkarsspitze. Bili so začudeni, da dobro poznamo njihove gore in plezalne smeri.

Naslednjega dne sta se iz stene vrnila Tone in Aleš. S tem se je zaključilo naše udejstvovanje v stenah Wettersteina. V krasnem vremenu smo se spustili preko Puitentala v Unter Leutasch. Bili smo dobre volje, ker se nam je načrt posrečil, in srečni, saj smo spoznali eno gorsko skupino več.

Jugovzhodna stena Fleischbanka

Naslednji naš cilj je bil Wilder Kaiser. To gorsko skupino sem sicer poznal že od preje.⁶ Toda strme gladke plati in veličastne oblike gora so me znova mikale. Ostale so mi v spominu stene, ki jih je treba na vsak način preplezati. Še bolj kot v stenah Wettersteina so v kaiserskih stenah vklesana imena slavnih pionirjev plezalsva. Ena oseba ima tu posebno mesto, Hans Dülfer, največji plezalec vseh časov. Kar je ta človek plezal tu pred štiridesetimi leti sam, so še danes neverjetne stvari, pred katerimi tudi najboljši sodobni plezalci snemajo klobuk.

Wilder Kaiser se razlikuje od Karwendla in ta zopet od Wettersteina. Medtem ko Kaiserje odlikuje trdna skala, gladke in strmo odsekane stene, je za Karwendel značilno svojstvo, da so tu stene daljše, bolj krušljive in naporne. Wilder Kaiser je visoka plezalna šola z naravnost čudovitimi finesami plezalnih smeri. Kratke in kompaktne stene te gorske skupine so zato zgodaj zaslovele v alpinističnem svetu. V Karwendlu so velike činitve. Tu ni možno vstopiti v steno opoldne po kosilu kot v Kaiserjih. Wetterstein je nekaj v sredi med Karwendlom in Kaiserji.

Po dveh dneh počitka v Innsbrucku smo se odpeljali v Kufstein. Tu smo obiskali Paula Aschenbrennerja in kakor po navadi debatirali o plezalnih problemih. Živo ga je zanimala njegova smer v Travniku. Nemalo se je začudil, da je le 11 krat ponovljena. Njegov brat Peter je oskrbnik koč na Stripsenjochu. Letos je vodil odpravo na Nanga Parbat. V njegovo koč so bili namenjeni.

V vročem popoldnevu smo pešali po pet ur dolgi Kaiserski dolini. Najhuje je bilo do Hinterbärenbada. V neki obpotni gostilni smo se z izvrstnim gösserskim pivom odžejali.

Koča na Stripsenjochu je bila nabito polna. Ker smo bili namenjeni prihodnjega dne v steno, nam je Peter Aschenbrenner takoj nakazal prenočišča. Tu smo videli, da uživajo plezalci prednost pri prenočevanju, če gredo na plezalne ture. Kako je pri nas v nekaterih kočah vse drugače! Sam sem bil nedavno priča, kako je oskrbnik v neki naši visokogorski postojanki hotel vreči skupino alpinistov, ki jih je naslednjega dne čakala plezalna tura, iz sobe in to

⁵ Pl. V. 1953/617.

⁶ Janko Blažej: Wilder Kaiser, Pl. V. 1952/1.

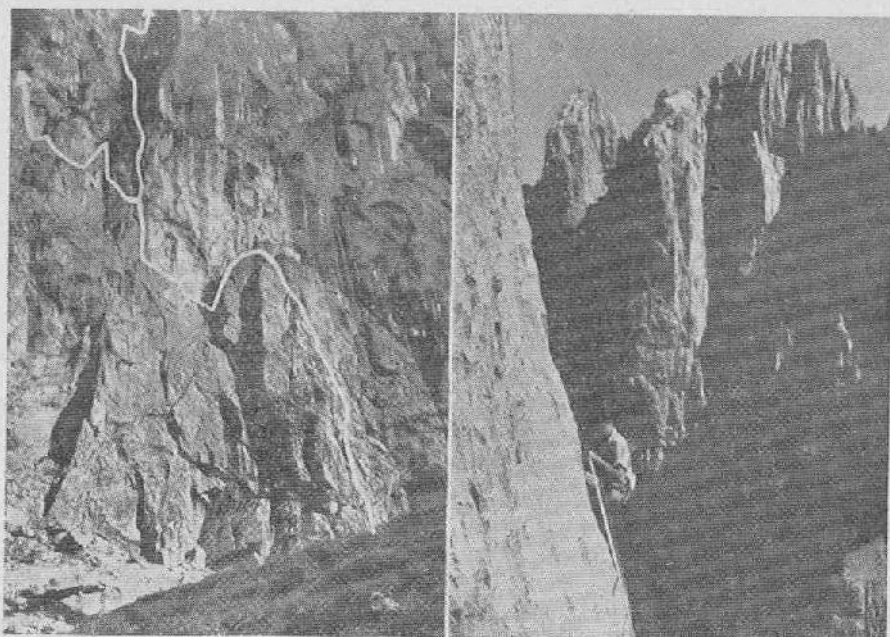

Foto R. Kočever

Levo Herzogova smer
Desno Aschenbrennerjeva smer
N Nihajna prečka

Foto R. Kočever

Začetek nihajne prečke v juž. vrh.
steni Fleischbanka (Wilder Keiser).
Zadaj Predigstuhl

izročiti nekemu letoviščarju. Seveda je imel ta letoviščar mnogo več denarja kot tisti trije plezalci, katere je hotel seliti na skupno ležišče. Čeprav je bilo v koči na Stripsenjochu preko 150 gostov, je bil ob 10. uri popoln mir. Tu smo se ponovno spomnili nekaterih naših koč, kjer je ob štirih zjutraj živo kot kje v kaki vaški gostilni.

Naslednjega dne smo se v najlepšem vremenu podali proti steni skozi Steinerne Rinne. Nismo bili ravno zgodnji in v stenah okoli nas smo že videli posamezne plezalne naveze. Posebno lepo smo videli plezalce v vzhodni steni Fleischbanka. Ker so stene kratke in strme in predaleč od poti, se pod njimi nabere mnogo radovednežev in zijal, ki uživajo ob pogledih na plezanje. To je tudi ena izmed mikavnosti kaiserskih gora; oskrbniki znajo to izkoristiti v svojo korist.

Mi smo bili tega dne namenjeni v jugovzhodno steno Fleischbanka in vzhodno steno stolpa Christa. Pri vstopu pa smo načrt spremenili, ker je Aleš zaradi nevarnega abscesa na vratu od ture odstopil. Odločili smo se v troje priplezati na Fleischbank.

Jugovzhodno steno sta preplezala plezalca Rossi in Wissner 1925. leta. Pred njimi so jo mnogi poskušali, toda zaman. Med drugimi tudi Emil Solleder, ki je znan po svoji smeri v Civetti v Dolomitih.

Prva leta je bilo število ponavljalcev te smeri zelo majhno. Le najboljši monakovski in insbruški plezalci so bili steni kos. Celih 20 let je bila to najtežja plezalna tura v Kaiserjih, toda danes je »kljub težavnosti postala modna tura« kakor pravi v svoji knjigi Kasperek.

Prvih 100 metrov smo plezali brez vrvi, kar vsi hkrati in tako dohiteli mlado nemško navezo, ki je do tja rabila dobre pol ure. Prvi raztežaj, previsna poč, nam ni delala težav. Poznala se nam je izvrstna kondicija, ki smo jo pridobili v stenah Wettersteina. Nemški navezi smo bili tik za petami, čeprav sta bila tam dva v navezi, nas pa troje. Morali smo jih celo čakati na stojiščih.

Samo plezanje v tej steni je lepše kot kjer koli drugje. Kjer ni bilo oprimkov, so sedeli odlični klini. Prvo ključno mesto je znano »prečenje na vrvi« (Seilquergang). Zopet je bilo treba zanihati na vrvi, toda tu je mnogo lažje kot v Herzogovi smeri. Stojišče na koncu je majhno in zelo zračno. Naprej preko previsa so bili zopet številni klini. Vse je bilo idealno lepo razen neznosne vročine, ki je vplivala naravnost moreče. Po vročini se ta stena da primerjati z južno steno Kogla v Kamniških Alpah. Čeprav smo plezali v samih srajcah, je kar lilo od nas. Nikjer ni bilo kake luknje z ledom, da bi se človek lahko oddahnil. Nemška plezalca sta zaradi vročine izstopila po Dülferjevem žlebu iz stene.

Naslednji metri nad vravno prečnico so bili tudi težki. Kratka prečnica v levo se mi je zdela najtežje mesto smeri. Treba se je bilo neznansko razkoračiti, viseč na komaj izraženih oprimkih. Pri tem tudi opazuješ med oziroma pod nogami snežišče in grušč pod steno.

Sredi stene smo se za dve uri umaknili v senco Dülferjevoga žleba. Tu smo pojedli vsak po eno limono z lupino vred, pa kljub temu ni dosti pomagalo.

V vrhnjem delu stene se vrstijo navpične, mestoma previsne poči... Iz Dülferjevoga žleba smo se pa široki travnati polici vrnili v sredo stene. Mimogrede smo šli po polici malo predaleč in bi bili skoraj vstopili v Rebitschevo zajedo, ki je bila od tam kar nabodena s klini. Originalna smer pa gre 15 m bolj levo za nekim robom. Po 40 metrih bajnega plezanja po napeti prepokani lašti smo obstali na majhni navzdol viseči ploščadi. Klini v previsni poči so nam kazali nadaljnje plezanje. Tako smo plezali po poči do male lope. Neprestanega plezanja po počeh smo bili že domala naveličani. V treh letih jih nisem toliko preplezal kolikor tu v Tirolskih stenah. Še kratka prečnica na desno nas je ločila od lahkega sveta. Ti zadnji metri v steni so bili najbolj izpostavljeni in kočljivi.

Izpostavljenost te stene je v celoti velika in jo nekateri primerjajo s severno steno Velike Zinne v Dolomitih. Težavnost smeri je ista kot severna stena Dachla v Gesäuse.⁷

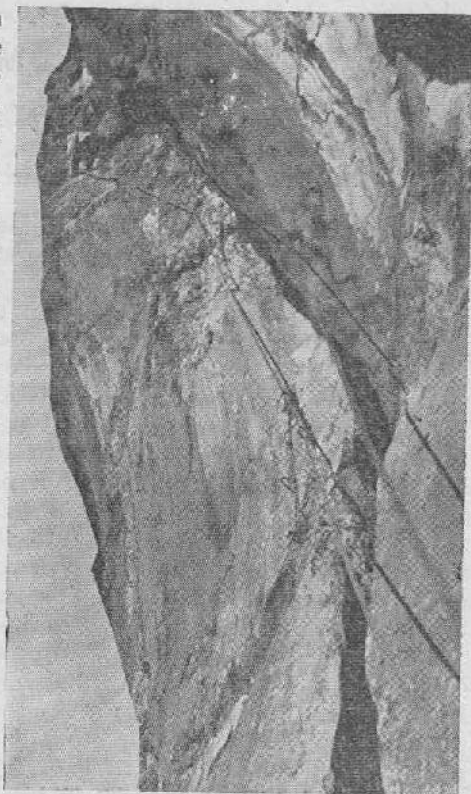
⁷ Izjava znanega graškega alpinista Gselmanna, ki je preplezal mnogo znanih smeri v Avstriji in Dolomitih. Severno steno Dachla, ki je ena najtežjih v gorski skupini Gesäuse, sta v družbi graških plezalcev preplezala tudi naša plezalca Škerl Dane in Jezeršek Franc ob priliki alpinistične odprave v poletju 1950.

Na vrhove Totenkirchla in Predigtstuhla so tudi prihajale posamezne naveze. Vse je bilo tako blizu, da bi se z glasom lahko pogovarjali. Vsi vrhovi Kaiserjev so stisnjeni na kupu, v ozadju je le Zahmer Kaiser — Ukročeni cesar, ki pa je nižji od glavnih vrhov, tako da smo razločno videli veliko chiemsko jezero v Nemčiji. Na jugu so se videle zasnežene Visoke Ture.

Po »gosposki poti« (Herrweg) smo hitro dosegli Steinerne Rinne. Tu nas je že čakal Aleš s polno čutaro vode. Toda odžejal sem se šele, ko sem v Stripsenjochu spil štiri velike vrčke piva.

Naslednjega dne smo že zapuščali gorovje Divjega cesarja. Zapadna stena toliko zelenega Totenkirchla je tudi tokrat šla po vodi. Dolgo časa smo jo še ogledovali iz Kaisertala.

Vračali smo se v domovino. Spotoma smo še v Kufsteinu peljali Aleša k zdravniku. Prenočili smo v Wörglu kar za nekimi deskami na postaji. Zjutraj smo ujeli brzovlak in se v nekaj urah prepeljali na Koroško. Tu sem izkoristil zadnji prosti čas in se s kolesom odpeljal na grob Franceta Herleta v Ziljsko dolino. Popoldne pa nas je »Tauernexpress« skozi Karavanški predor odpeljal v domovino.

Iz Auckenthalerjeve poti

EPILOG

Letošnje alpinistične odprave na Tirolsko se je udeležilo 6 članov AO PD Ljubljana-matica. Del odprave, ki sta jo sestavljala Milan Šara in Igor Levstek, se je podal v Karwendel, ostali štirje člani Milan Pintar, Aleš Kunaver, Anton Jeglič in jaz pa smo se podali v Wetterstein in Wilder Kaiser. Skupno smo preplezali šest plezalnih smeri — vse same skrajno težke ture.

Danes lahko mirno trdim, da ima naša alpinistika visok nivo. Mislim, da tu ni pomembnejšega gorstva, kjer ne bi plezali naši plezalci. Začeli smo 1950 v Gesäuse in nehali letos v Wettersteinu. Tudi to je za naš alpinizem pomembno dejstvo. Avstrijci ne morejo trditi kaj takega o naših gorah.

Seveda s temi uspehi in pridobitvami ne smemo biti zadovoljni. Naš prihodnji cilj so Zapadne Alpe. Čeprav dohod tja predstavlja večje težave, upam, da bomo že našli pravočasno izhod. Seveda brez kakršnih koli alpinističnih šušmarjev. Tam je mesto za mladino, ki ne bo šla samo na izlet, temveč bo tudi znala premagati vse plezalne probleme teh gora.

Ciril Debeljak:

DOLOMITI

(Nadaljevanje)

Severna stena Velike Zinne (Comici - brata Dimai)

b štirih sta pricingljala Nemca k nama. Prvi svit je vstajal za grebeni, ko smo zagazili v nadležen mel pod severno steno. Ponočnjaki visoko nad nami so pretegovali otrdele ude in prožili prve kamne, ki so žvižgaje udarjali v prod pod steno. V dobri uri smo dosegli vstop. Po 50 metrih proste plezarije IV. stopnje smo obstali na ozki lašti pod pravimi težavami stene in razvili vrvi. Vstopil sem prvi. Stena Velike Zinne je v tem delu popolnoma gladka in brez oprimkov. Strmina poneha šele po 13 dolžinah VI. stopnje in preide v črne kamine nad Comicievim bivakom. S pomočjo ročnih zaponk, zank in škripčevih potegov sem napredoval od klina do klina, ki gosto zasajeni kažejo pravo smer. Po 15 metrih zmanjka klinov. Sledi skrajno težko, prosto mesto za skromno stojišče, ki pa zaradi strehe nad njim ni preveč udobno za varovanje. V staro zanko sem vpel vrv in prečil skrajno težavo v levo dobrih 6 metrov in varoval v ploščah, viseč na klinu. Vrvi so tekle v 15 zaponkah do mene. To se čuje precej drugače kot skrajno težka plezarija v Dedcu ali Rumenu razu, kjer ustvarja skrajne težave prosto plezanje in tveganje s problematičnim varovanjem ali brez njega. Skrajne težave v Veliki Zinni so le napor brez duševne napetosti in tveganja, saj morebitni padec vzdrži fizično najslabši. Nemca sta z zanimanjem opazovala najino početje in čakala celo dolžino na stojišču. Šele ko je bila Nadja pri meni, je Hans vpel prve kline. Druga dolžina predstavlja ključ smeri, kar že pogled od spodaj popolnoma potrjuje. Rumena, gladka luska z redkimi klini je edini krušljivi detajl smeri in zato tudi najtežji.

Prvotni Comiciev opis v tem delu ne drži več, ker se je pred leti odtrgal večji del spodnjega dela luske, na mestu pa je ostala drobljiva, skrajno tvegana in strma stena brez klinov. To mesto je spravilo v dvom že plezalce pred nami, ker tiče klini levo in desno v več variantah okoli rumenega odloma. Izbral sem prečko v spodnjem delu in v tegu vrvi po 6 metrih dosegel rumeno steno in preko nje v težki in negotovi plezariji preostali del luske. Pleza se razen spodnjega dela prosto, pri čemer ključna ocena popolnoma drži. V nasprotju s plezanjem je varovanje udobno kot malo kje. Luska tvori s poklino proti steni udoben stolček, povrh tega pa sedijo v višini glave kar trije krasno zabiti klini. Tu se vidi, da alpinistom drugih držav železa ne manjka tako kot nam. Če ne bi bil Hans plezal takoj za Nadjo, bi bil v tej steni svoje skromne zaloge klinov bogato povečal. Opazil sem, da Nemca plezata zelo hitro in Hans vpenja še tople Nadjine kline. Po treh dolžinah, kjer prestopi smer v črne ozke lise

na desni, je bil Hans dobrih 30 metrov pod menoj. V črni lisi sem s krasnega stojišča načel sedmo skrajno težko dolžino, ki jo krasi nič manj kot 25 klinov, od teh nobeden brez potrebe. Že nižje doli sem nekajkrat skrtil glavo k steni ob zvokih kamenja, sedaj je pa pribrnel kar cel plaz. Prekrižal sem roke na glavi, vise na pomožni prsni zanki in čakal. Drobeci so udarjali okoli mene, se odbijali in z brnenjem merili globino do proda. Večji kosi so hrumeli daleč preko nas kot nevidni meteorji in zamolklo udarjali pod steno.

Zdajci zavpije Nadja pod menoj. Napel sem vrvi in čakal padec. K sreči jo je kamcn le oplazil, presekal pulover in usnje na aparatu. Ko je vihra pojenjala, sem plezal dalje. Strmina ne popusti niti za trenutek. Po devetih dolžinah sem varoval na stojišču št. I v tej steni, s katerim se lahko kosa edino tisti na koncu Herletove prečke v Ojstrici. Varuje se po želji stoji ali leže, na volovskem klinu z obročom. Nadja je kot vsak strm detajl preplezala tudi tega brez klinov. Malo sem imel do danes plezalcev na vrvi, ki bi zmagovali najtežje stvari s tako mehko in lahkoto kot ona. Pozna se ji kratka, toda strma ljubljanska plezalna šola na Turncu in Gradu, kamor je zahajala pred najinim odhodom vsak dan. Ko je Nadja prilezla do mene, sva si privoščila kratek počitek in z užitek pokadila vsak eno cigareto. — Med plezanjem se je na poti pod steno zbrala čedna družba in uživala z nami na svoj način. Z daljnogledi so kmalu izsledili Nadjin spol in ji v zboru zaklicali krepak bravo. Zrasla je takoj za dobro peč, da sem komaj še videl čez njo. Hans je med tem dosegel stojišče pod nama in varoval Harija. »Prekle-mansko divje ste se zagnali« je zaklical k nama. Ko je načel spodnjo dolžino, sem plezal dalje. Najprej v desno v izpostavljeni, skrajno težki prečki in nato naravnost navzgor do črne strehe, kjer sem na Hansov klic obstal. Obtičal je sredi dolžine na svoji zadnji zaponki in ni mogel dalje. Zaklical sem mu, naj se spusti nazaj in vmesne pobere zopet ven, kar pa mu ni šlo v račun. Sam sem iz previdnosti in tisti dolžini sproti pobiral zaponke in z zadnjo varoval na stojišču. Bila sva dolžna pomagati. Vpel sem se na pas, uredil sedež na klin in čakal. Nadja je preostali del vrvi spustila Hansu in varovala. Bil je najbrž z močmi precej na kraju, ker je ubogo Nadjo skoraj pretrgalo na dvoje. Visel sem ta čas kot ptujška čebula na trgu, se zibal v previsu sem in tja in puhala dime preko strehe. To je radovednem pod steno očitno zelo ugajalo, ker so zagnali smeh in vik na moj račun. Dobro pol ure je trajal manever pod menoj, preden me je Nadja rešila iz udobne gugalnice. Preplezal sem streho in po 10 prostih metrih dosegel polico pri Comicievem bivaku, kjer se absolutna strmina stene zmanjša. Trinajst skrajno težavnih dolžin je za nami. Preostane še 300 metrov kaminov in počti, ki ne presegajo V. težavnostne stopnje. Črna barva skale je dala kljub temu slutiti še krepko delo. Na tej polici, kjer človek po 300 m prvič stoji varno na obeh nogah, sva si krepko oddahnila. — Nemcev ni bilo na spregled, zato sva plezala dalje na udoben stolp pod mokrimi kamini in pospravila edino današnjo hrano: eno limonado in tablo čokolade.

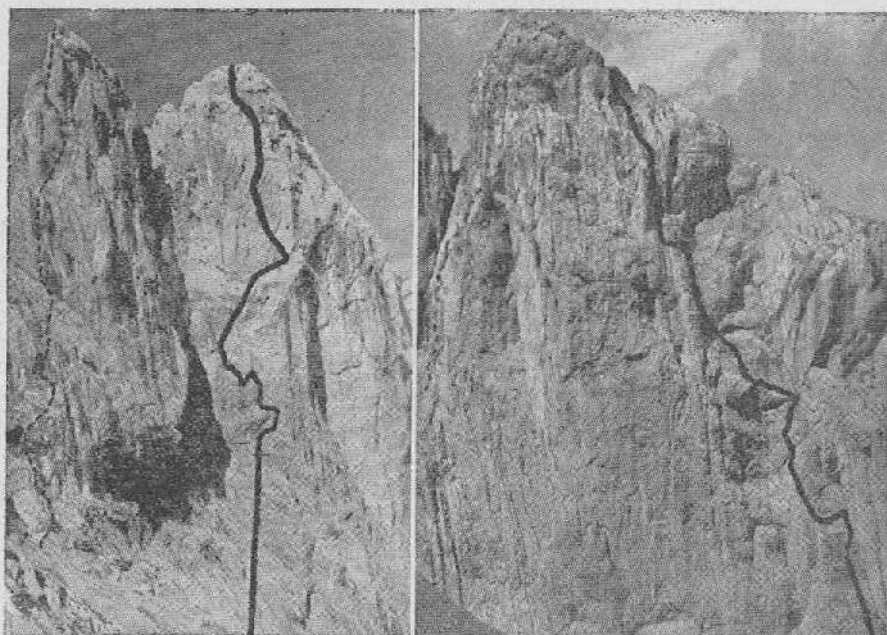
Sklenila sva počakati Nemca, ki sta plezala brez opisa in zadnji del zelo počasi. Videlo se jima je, da dolgih sten nista vajena. Pretekla je skoraj ura, preden sta prilezla do naju. Sedaj smo plezali istočasno do ozkih, mokrih kaminov, ki so bili danes mestoma težji od spodnjega dela. Po dveh dolžinah sta Nemca zaostala in končno prosila za vrv. Združili smo se torej in nadaljevali do ogromnega bloka pod rumeno streho. Od bivaka sem plezal v dno mokrega in sluzastega kamina, mimo nepotrebnih klinov v bele, strme plošče nad streho, kjer me je prvič danes pozdravilo toplo popoldansko sonce. Varoval sem na zračni polički nad streho. Najbrž so Švicarji včeraj zgrešili smcr, ker sem opazil nekaj metrov višje svetlo francosko zaponko. Ko je bila Nadja pri meni, sem splezal do nje in s tem povečal skromno zbirko svojega železja. Zlezel sem prosto nazaj do police in prečil po njej celo dolžino v levo v lažji teren izstopne stene. Na tem varovališču je imela Nadja sedaj dvojno delo. Varovala je Harija in mene istočasno. Plezal sem naravnost navzgor do gruščnate gredine in čakal pol večnosti na paternošter. K sreči se je Nadja na stojišču odvezala od Nemca, nakar sva po razbitem in skrajno krušljivem terenu dosegla greben Velike Zinne.

Stena je bila za nama. Še ena stran k tanki in majhni knjigi srečnih dni v življenju, ki jih prelistavamo v težkih dneh sto in stokrat, bredemo po spominih in doživetjih, ki so za nami. Lepi so in nepozabni.

Naslednji dan smo zabijali dolgčas s kuho in pogovorom, obenem pa opazovali dve navezi v severni steni Velike Zinne, ki sta šele pozno popoldne dosegli rob težkega dela sredi stene. Vreme, ki nam je šlo vse do danes na roke, se je proti večeru poslabšalo. Temni oblaki, ki jih je tu in tam presekal blisk, so zakrivali vrh za vrhom. Ob 7. uri zvečer je zajela tudi naše šotore gosta, hladna megla.

Jugozapadni raz Velike Zinne (Mazorana - Milani)

Sivo, čemerno jutro naju je zadržalo proti običaju dolgo v spalnih vrečah. Gosta megla je zakrivala stene, včasih je votlo zadonelo daleč na zapadu za Marmolado. Bal sem se, da je lepega vremena in plezanja konec. Dolgo sva ugibala in modrovala, preden sva se odločila za vzpon. Če se ulije pod steno, jo pač pobriševa v kočo, če pa pride v steni, pa bog pomagaj. Šotor za pastirsko bajto se je tresel od krepkega smrčanja obeh Nemcev, ko sva odšla mimo. Zbudila sva ju in povabila s seboj, pa nista bila preveč navdušena. Obrnila sta se na drugo stran in nadaljevala s spanjem. V gosti megli sva tipala okoli Zapadne Zinne pod Veliko in po nerodnem prodnatem grabnu dosegla škrbino pod vstopom. V stari vojaški kaverni sva čakala dobre pol ure, da sva v megleni luknji poiskala začetek raza, ki se dviga iz škrbine 250 m popolnoma navpično do rampe pod vrhom. Prve lažje dolžine sva plezala brez vrvi do gladkih črnih skladov v navpičnici raza. Plezal sem od tu v dveh prostih

Jugovzhodna stena Fleischbanka,
raz Christaturma.

Vzhodna stena Fleischbanka,
Dülferjeva smer.

Drugo smer sta septembra 1953 preplezala celjska alpinista
Janko Mirnik in Stane Veninšek.

raztežajih naravnost navzgor do rumenih previsov, ki v obliki pasu oklepajo celo južno ostenje. Pod njimi sem prečil rahlo v levo po krušljivem navpičnem odstavku in s pomočjo dveh klinov dosegel drugo streho na ostrem robu raza. S tega mesta sem v gosti megli zaman iskal v opisu označene previsne počti nad streho. Varovan v dveh klinih sem prečil pod streho v levo in res po nekaj izredno težkih metrih dosegel krušljive zagodene počti, zaprte s kropko, previsno streho. Do strehe je šlo v razkoraku, nato pa v napornem izveščnem položaju v škripcu preko nje in v desno na prislonjeno lusko z udobnim varovališčem. Dolžina je sicer krepka in tvegana, vendar še precej pod VI. stopnjo, ki sem je bil vajen z Rumenege raza in severne stenc. Ko je splezala Nadja do mene, sem nadaljeval do vrha luske pod črno in previsno zgornjo steno, kjer smer zavije nazaj na raz. Klin za klinom je zlezal v nesigurno, od klinov stolčeno skalo v izredno težki in izpostavljeni prečki, ki je bila od vseh do sedaj najkrepkejša. Konc zaključuje še pet previsnih metrov proste plezarije do široke ploščadi pod rampo. Težave so bile za nama. Ostalo je le še 30 m sicer strme, a trdne zajede do gruča pod vrhom. Razvezala sva se in počila na toplém opoldanskem soncu. Sestop naju ni skrbel več, zato sva pokadila, premlela doživetja mi-

nulih dni in si bila v zaključku edina. Z vremenom je konec. Torej adijo Zapadna Zinna in ostali načrti. Še se vrneva in dokončava, kar je ostalo neporavnane.

Preko lahke, a orientacijsko precej zamotane južne stene sva v dobri uri dosegla prod in se vrnila k pastirju.

Poravnala sva račun za mleko in kuho, pospravila stvari in s težkim srcem zapustila zeleni pas med smaragdnimi jezerci.

Prijazni pastir naju je pospremil na rob travnate planote in pokazal pot v Carbonin, kjer so čakali s hrano in vsem dobrim napolnjeni kovčki. Na vsakem ovinku sva se ozrla nazaj v pošastne strmine severnih sten, dokler nisva utonila med gosto ruševje ob vijugasti stezi.

Počasi je legel mrak na vrhove, prve deževne kaplje so zašumele po bukovem gozdčku ob Carboninskem jezeru, ki je mrko in brez življenja ležalo med temnimi gozdovi. Na njegovem bregu sva ta večer zaključila prvi del najine sicer uspešne, a nedokončane poti.

Prvi vlak sva po stari navadi pozdravila izpod šotora kar z enim očesom. Šele drugi naju je, na novo obložena z vsem dobrim popeljal med košatimi gozdovi, neštevilnimi predori in mostovi proti hotelskemu mestu Dolomitov Cortina d'Ampezzo. Majhno, a do skrajnosti okusno in moderno urejeno mestece predstavlja pravo babilonsko zmešnjavo govoric, noš in, kar najprej boče v oči, bogato izbiro vsega, kar srce poželi. Dobro uro sva pasla oči po mestu in končno nič bolj bogata, pač pa precej trudna zasedla klop na avtobusni postaji. Oddahnila sva si, ko je naš Bussoni zabrundal v prve serpentine proti sedlu pod mogočno južno steno Tofane. Z vijugaste, z reklamami zakrite ceste se Cortina pokaže šele v pravi luči. Skrita med tri dolomitske mogočnike Cristalov, Tofane in Sorapisa, obdana s pašniki in temnimi gozdovi, potrjuje svoje bleščeče ime: »Čarobno mesto čudežne dežele.«

Za izklesanimi stolpi sva tu in tam ujela v led uklenjena severna pobočja grupe Marmarole in daleč zadaj proti severozapadu Grupo d. Cadini. V tej višini se že odpira pogled na tri Zinne, C. Undici, Croda d. Toni, Paterna, Toblin in druge. Najmogočnejša med vsemi je Tofana di Roces s svojo skoraj 1000 m visoko južno steno, dalje Caso d. Istria, Monte Castello, Cinque Torri in še sto nepoznanih vrhov. Pogledal sem še zbirko topov in granat s prve svetovne vojne, ki stoji razstavljena pred kočo kot kažipot in spomin na strahotna leta.

Cesta se spusti s sedla v strmih serpentinah v dolino Cardeale, mimo tajinstvenega samostana, redkih hotelov in kmetij in se zravna šele globoko v soteski, stisnjeni med strme, granitne stene. Tik pod cesto se poganja deroča voda s slapa v slap in drvi med zagozdenimi skalami v zeleno, čisto Lago d'Aleghe. Po načrtu bi morala izstopiti v Aleghah, kar so nama pa nemški alpinisti odsvetovali. Verjela sva jim in nadaljevala do Listolade, majhne gorske vasice ob ustju doline Cadore. Že skoraj v trdi temi sva zavila po zložni mulatieri v dolino. V eni uri sva dosegla serpentine in cel šop stranskih

poti, verjetno bližnjic, ki sem jih zaradi lastnih izkušenj opustil. Raje sva se vsakih 200 m zasukala za 360° in tako po neskončnem maršu neznano kje zabredla v gosto, črno meglo. Hribi so izginili, le bel trak pod nogami je vodil vedno višje in višje. Kam, nisva vedela. Tu nekje mora stati kočica Vazzoler, Torre Trieste, Civetta, Torre Venezia in sto ne vem kakšnih torre, kar je vse izginilo v temno zaveso. Po Vodiču bi zdaj že dobro uro spala v koči. Namesto dveh se pehava že tri ure in sva se še eno, preden je tik pred nama zasvetila plinska luč v koči. »Kupila« sva štefan vrele vode in naredila močno limonado. Prikupni oskrbnik, reševalec in gorski vodnik Armando di Vai, znan iz najtežjih smeri Civette, je radovedno prisluhnil najini govorici. Ko sva izdala, da prihajava iz Jugoslavije, je z glasnim a... zaključil svoje začudenje. Bila sva prva po vojni te narodnosti v Rifuggio Vazzoler. Udobno sva se zleknila po mehkih pogradih v prvem nadstropju, ki so namenjeni za alpiniste in spala do poznega dne. Bila sva sama v koči. Izkoristila sva priložnost in vzela Armanda v zakup, ki nama je na reliefu Civette pokazal vse smeri in sestope. Zanimiv pogovor s prsti je trajal skoraj do poldne. Zvedela sva vse potrebno za naslednji dan, ko je bil v načrtu Solleder v severni steni Civette.

Po izdatnih opoldanskih porcijah sva odšla pred bajto na ogled. Civetta se od Zinn precej razlikuje. Svet je tu bolj divji, razsakan z dolinami in prav do sten porasel s košatimi macesnovimi gozdovi. Koča stoji na zapadnem robu Civette med Torre Venezia in Torre Trieste. Med obema se vzpne strma, od plazov in hudournikov zglajena Val di Civetta in končuje pod južnim ostenjem Cima Su Alto in Cima d. Gasperi na levi, severozapadno steno Bozace na desni. Proti jugu se spaja Bozaca v ozki škrbini s Torre Trieste, najmarkantnejšim in alpinistično najbolj zanimivim vrhom zapadnega dela Civette, ki ne razpolaga samo s štirimi smermi VI. stopnje, ampak tudi z najtežjim sestopom v celi skupini. Na levem oglu Civette, kjer ta prehaja na sever v navpično, do 1100 m visoke stene, stoji rumeni сосед Tržačana, Beneški stolp, ki s svojo 300 m visoko navpično južno steno, častno zastopa sloves Civette. Vse to in še marsikaj sva imela v načrtu. Pa kaj, ko se vreme ni in ni hotelo nasmehniti kot v Zinnah. Cunjaste, od vetrov nasukane megle so begale nad vrhovi in do večera nabasale dolino Civette. Kdaj bo počilo v gorah, nikoli ne veš za gotovo. Najbrž pa jutri nekje sredi stene, saj Civetta spusti alpinista malokdaj brez odškodnine preko. Kljub temu vremenu sva se odločila za vzpon ali vsaj ogled stene.

Celo noč sva se stegovala vsak s svojega kota na stol po uro, končno pa oba zaspala čez določen čas. Odšla sva v prvem svitu in za enkrat še pod jasnim, zvezdnim nebom.

Za robom Venezie se pokaže najprej razbit zapadni del severnega ostenja s Camp. d. Brenta, Cima Su Alto in Cima d. Gasperi. Ta del stene je na pogled zelo podoben veliki Mojstrovki celo v barvi, le v težavah sta si daleč narazen. Cima Su Alto s smerjo po zajedi predstavlja najtežjo plezarijo v Dolomitih in v svetu sploh.

Do danes je bila smer dvakrat ponovljena. Z istim številom ponovitev, le z manj težavami se ponaša Cima d. Gasperi, kjer se stena od severnega raza upogne proti severovzhodu v široko, strmo snežišče Cristallino. Od njega pa vse do vzhodnega roba predstavlja Civetta navpičen zid s petimi smermi VI. stopnje: Solleder, Comici, Punta Civetta, Pan d. Zuchero in Torre Valgrande, ki v svoji 130 m visoki, rumeni zajedi zahteva tehnično in moralno dovršeno navezo. Levo od Valgrande pada stena v nizkih stolpih do jezera. Po svoji razsežnosti, lepoti in mogočnosti si Civetta nemško ime »čarobna gora čudežne dežele« popolnoma zasluži.

Med hojo se je naredil lep dan, ki pa kljub jasnemu dnevu ni obetal nič dobrega. Preko stene je v kratkih presledkih pihal topel jug. 1100 metrov Triglava ali Planjave opravi človek v 6 urah, s Civetto je pa druga pesem. Deset dolžin VI, nato pa čista V do vrha, da krepko delo za ves dan najboljšim alpinistom. Dobra polovica od teh pa bivakira, ker je zgornji del orientacijsko zelo zamotan in nepregleden. Kdor ima srečo, da med neštevilnimi zajedami zadene pravo, je na konju in zvečer na vrhu, kajti najmanjše variante v tej steni postanejo skrajno težke in vzamejo cele ure napornega dela. Armando nama je že v koči zaupal, da originalno smer Sollederja pleza malokdo in so klini sto metrov levo ali desno smeri, v najbolj nemogočih detajlih, vsakdanja prikazen. Na ta opomin sva se oborožila z vso najino kovačijo in tako pripravljena na vse ob 7. uri stala pod steno.

Preko kratkega, z novim snegom pokritega ledenika sva prestopila na gruščnat podstavek in plezala po njem 100 m nenavezana do črnega, previsnega stolpa, kjer alpinist prvič začuti mokri blagoslov Civette. Tu se stekajo vode Cristalline preko previsnih plošč spodnjega dela in v močnih curkih izginjajo v led. V prvi dolžini sem se plazil po umazani, rumeni ilovici do črnega stolpiča, kjer začne prva skrajno težka dolžina. Je to 4 m previsne, ilovnate in mokre stene, prislone ob zglajeno ploščo, na debelo pokrite z algami. V teh metrih si pomagaš, kakor veš in znaš. Vzel sem zimski način plezanja in s kladivom izdolbel drobne stope. Počasi sem se na njih dvignil, zravnal in takoj nato pristal s celim kupom mokre brozge zopet na stojišču. Ker mi tak alpinizem ne gre preveč od rok, sem se v drugo odločil za ozko poklino in na ta način s stranskimi prijemi dosegel zgornji rob ilovice. Na ubogo Nadjo so letele cele grude in pesek izpod mojih nog, ki so mi služile tu bolj iz navade kot zares. Krepko zabita macesnova zagozda pomaga prečiti od tu v levo za dobrih 10 metrov, kjer prehaja ilovica v trdno skalo, horizontalna poklina pa v navpično poč, pokrito s streho. Poč se premaga v prostem plezanju, streha pa s pomočjo petih od vode razjedenih klinov. Zadnji je zabit tik pod koncem strehe, nato sledi še pet skrajno težkih in algastih metrov na drobno, izveščeno stojišče. Mokro zemljo je Nadja zdelala z veliko težavo, prav tako algasto streho, ker je po zadnjem izpetem klinu obvisela v zraku. Pomagala si je s prečko v levo in tako v mali varianti srečno prilezla do mene. Od tu dovoljuje

Civetta z jugovzhoda

stena celo dolžino udobnega plezanja do mokrega pokritega kamina, ki je bil danes ovenčan s celo zaveso slapov in drobnih curkov. Z mrzlo kopeljo na vse zgodaj in v prvih dolžinah se nisem strinjal, zato sem kljub brezupnim izgledom prečil pod kaminom v levo v navpične, a vsaj suhe plošče. Dve dolžini, enaki onim v Aschenbrennerjevi smeri v Travniku, je še kar šlo. Pod previsno, nerazčlenjeno počjo pa je bilo tudi mojega znanja konec. Po dveh ponesrečenih poizkusih sem se odločil za gladko, zasigano ploščo levo od počji, kjer sem s šestimi klini zlezal dobrih 6 m visoko in obstal. Tudi tu je stena potegnila črto čez račun in pokazala pot navzdol. Sedaj sem na lastni koži spoznal resnico Armandovih besed. Spust nazaj do kamina preko težkih, poševnih dolžin bi nama vzel dobro uro časa in s tem tudi možnost, da še danes izplezava. Na dobro zabutih klinih sem tvegala še zadnjo možnost. Spustil sem se dva metra nižje in zanihal na desno do počji. Gladek rob mi je vedno ušel izpod prstov. Šele peti poizkus mi je uspel. Na drobnih, nesigurnih luski-
cah v počji sem obstal pred najtežjim, kar sva do danes z Nadjo naredila skupaj. Poč je bila visoka 15 m, popolnoma gladka in najmanj za 20° previsna. Plezanje v počji bi me že prvi meter pognal v ploščo. Poizkusi s klini so padli v vodo. Nazaj nisem mogel več, razen s padcem, ker je tekla vrv od klinov horizontalno meni v poč. Po severnem razu Dedca sem danes prvič občutil, da stojim na meji

skrajnosti in pred usodno odločitvijo. »Ti ali jaz«. Stena srednje poti ne pozna.

Načel sem poč s stransko oporo in po 10 metrih začel zdrsavati na okroglem zunanjem robu. Bil sem tik pred padcem. Z zadnjimi močmi sem se potegnil v poč in zagvoznil z boki. Zabil sem specialni klin do polovice v zasigano poklino na levi, mu zaupal vso svojo težo in izvešen pod rob izplezal še zadnjih 5 metrov. Takih mest sreča plezalec v steni zelo malo. Če ga pa že stena prisili, da ugrizne v to in to premaga, je prepolna kupica samozavesti in moči v trenutku prazna, prijetno pa spoznanje, da je skrajna meja človeških zmogljivosti nesluteno daleč in skoraj nikdar dosežena. Privoščil sem si daljši počitek na stojišču, ker so mi roke v zapestju za kratek čas odpovedale pokorščino. Temna vremenska slutnja zjutraj je postajala resnica. Vrh Civette z izstopnimi žlebovi je izginil v gostih deževnih meglah. Črni oblaki so grozče legali na gorske verige Cristalla in Marmolade.

Bila sva 200 m nad vstopom pod mokro, algasto steno na levem robu Cristalline. S skupnimi močmi je bila Nadja kmalu pri meni. Nadaljeval sem preko mokre, gruščnate grape, ki niže spodaj izginja v kamin in vstopil v črno zajedo. Po 10 m previsne stene sem bil moker do kože. Po 20 m in 15 klinih sem dosegel streho in ozko polico, ki drži v desno preko gladkih, belih plati v lažji teren ob snežišču. Glavna grapa, ki pripelje z vrha, se tu, presečkana z 200 m visokim previsnim pasom, razcepi v več rokavov. Opis omenja eno od mnogih, toda katero, moraš uganiti sam. Izbrala sva desno in plezala po njej dve dolžini z naglico, da bi še pred nastopom megle dosegla ključno mesto v srednjem, izredno težkem delu smeri. Kljub brzini in istočasnemu plezanju v mokrih grapah naju je megla prehitela in zavila steno v neprodarno sivino. Bila sva ujeta in prepuščena sredi najvišje dolomitske stene igri narave, od koder je umik v slabem vremenu nemogoč. Nadja ni rekla nobene, zato sem tudi svojo sodbo obdržal zase. Lahko bi še tvegala sestop in dosegla prod pred nevihto. Toda odločilnega nazaj ni izrekel nihče. Molče sem nadaljeval in po dveh dolžinah dosegel 200 m visoko previsno steno. Že v prvih metrih sem po težavah spoznal, da sva zgrešila, ker v izredno težki in zasigani skali o klinih ni bilo sledu. Zamolčal sem Nadji svojo ugotovitev in plezal dalje. Meter za metrom, dolžino za dolžino, od katerih so bile vse težje od naših VI. v Špiku, Triglavu, Jalovcu in Rinki. Kljub temu sem plezal prosto brez klina. V takem položaju pozabi človek na vse zakone, pravila in estetske prvine plezalnega vzpona in v težki mori negotovosti zmaguje najtežje, prosto, v največjem tempu. Droben dež je počrnil skalo, v kratkih presledkih je žvižgalo kamenje z vrhnje stene in votlo udarjalo v sneg. Neprestano je glodalo v meni bridko spoznanje, da stoji pred nama bivač v viharji in mrzli noči brez spalne vreče, ki medtem počiva nekje v Ljubljani za pečjo brez koristi. Vem, da je spalna vreča draga stvar in je Planinska zveza segla zaradi nje globoko v blagajno. Vprašam se le, za kaj in komu v prid? Kako neprecenljive

vrednosti bi bila danes za naju v tej steni in kako brez skrbi se pleza, če veš, da te ob vsem hudem čaka v nahrbtniku varna streha, ki ne varuje samo pred dežjem in mrazom, ampak v stenah Civette in njej enakim rešuje nemalokdaj človeška življenja.

Po dveh urah zajed, poči in previsov naju je počastila še krepka streha in rdeč prsten kamin, ki je v dežju in megli postal sluzast in gladek. Tudi ta je ostal za menoj po težkem, skrajno nesigurnem plezanju.

Medtem je dež prenehal, megla se je zgostila v neprodirno zaveso. Popoln mir je zavladal v steni. Droben kamen se je odbil v ploščah nad menoj, zasikal s tankim glasom mimo in neslišno utonil v temo. Po 10 morda 15 dolžinah sva dosegla vstopni kamin, ki drži v globoko poševno grapo, nekako v sredini stene.

Ura je bila 3 popoldan. Pred nama se pne nebo še 500 m izredno težke, že v lepem vremenu orientacijsko zamotane stene, ki sva jo danes samo slutila nad seboj. Prestop preko gruščnate grape v gornjo steno je bil od tu nemogoč. Previsne in rdeče plošče brez najmanjših razčlemb so dale na izbiro dve možnosti. Levo, kjer bi mogla po grapi dobrih 100 m navzdol in kjer verjetno drži tudi originalna smer, ali pa desno v še nepreplezan rdeč in moker svet v vpadnici vrha. Zaradi pozne ure sva sestop v Sollederjevo zajedo opustila, ker bi je v tej gosti megli tudi ne našla. Odločil sem se za desno možnost z upanjem, da v eni izmed mokrih in previsnih zajed najdem prehod v izstopno škrbino. V tem primeru mi je prišla prav fotografija stene, ki sem jo imel s seboj. Po najini domnevi sva bila 100 m desno od originalne smeri, nekje nad srednjim delom Cristalline in 200 m v levo od severozapadnega raza Punta Cristalline, kjer poteka Comicieva smer št. 2 v tem ostenju.

Tri dolžine sva sekala led, na tanko pokrit z novim snegom in vstopila v drugo, strchasto in rumeno zajedo. V prvi sem opazil nekaj metrov nad vstopom klin, ki je bil pa zaradi močnih slapov vode nedosegljiv. V snegu sva našla odtise nemških škarpončinov, ki so pa po nekaj metrih izginjali na desno v zgornji jezik Cristalline in

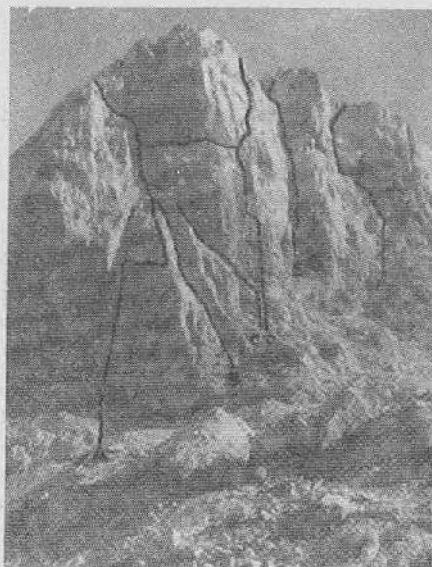

Foto Juvencij Kalan

Dedec na Korošici,
visoka šola naših plezalcev

- A Poč Sara-Pintar (VI—)
- B Kokošinekova smer (V)
- C Arnškova varianta (III)
- D Centralni raz Debeljak-Kočevar (VI+)
- E Desna smer v Dedcu
Debeljak-Kočevar (V)
- F Smer Pintar, Anžin, Pristovšek (IV)
- G Traverza smrti:
Jeglič-Kunaver-Pintar (IV+)

poprek na glavno snežišče. Verjetno so bili Švicarji, ki so pred nekaj dnevi zgrešili v Sollederju in se preko Cristalline spustili nazaj pod steno. Že prva dolžina zajede je zahtevala krepko delo. S klini sem izsilil prehod na desni raz pod ogromno streho. Tu sem varoval Nadjo, ki je na stojišču predlagala tablo čokolade. Kljub mokroti in precejšnjemu mrazu, ki je nastopil po dežju, sva bila žejna, da sva suho čokolado le s težavo spravila na varno. Da je bila merica vseh dobrot v tej steni zvrhana, je začel neslišno in v drobnim kosmih naletavati sneg. Na razgreti koži je zapekla vsaka snežinka kot igla. Sedaj nisem zdržal več na stojišču. Spravil sem čokolado v žep in plezal dalje. Vedel sem za gotovo kot Nadja, da morava še do večera doseči rob stene, sicer je najino plezanje v Dolomitih in tudi drugje zaključeno. Nadja je kljub skrajno resnemu položaju obdržala mirno kri, kar od ženske ne bi nikdar pričakoval. Plezala in varovala je sigurno brez nervoze kot v najlepšem vremenu. Streha me je prisilila v skrajno težko prečko na desno, v tretjo zajedo. Po 10 m plezanja v njej mi je tudi ta pokazala roge in s krepkim slapom odslovila nazaj na steber med obema zajedama. Gladek, mestoma previsen, a vsaj trden je dopustil pet izredno težkih dolžin do krušljivega previsa, kjer sem s prečko v desno nadaljeval po zajedi. Vsak meter sem plezal težje in neprestano hokal v prste. Mokra in trda obleka se je lepila na hrbtu in kolenih, sneg je padal brez prestanka in počasi prekril že itak drobne in negotove oprimke. Nisem se menil več zanj niti za vodo in slapove, samo dalje, da čimpreje izvem resnico, tako ali tako. Po treh dolžinah mokre in težke zajede sva stala v udobni, navzdol nagnjeni škrbini in se zaman ozirala okrog sebe. Povsod praznina, sneg in megla, le ozka rez je držala skoraj vodoravno naprej. Tu se bo odločilo: ali nepreplezljiva in gladka izstopna stena ali pa vrh, ki sva ga oba tako želela. Počasi sem hodil po ozkem mostiču, ki je postajal vedno širši, pokrit s prodom in velikimi skalami in po 30 metrih zasekal v zmrznjen sneg. Veter je zatulil okrog glave in bičal v obraz ledene igle in sneg.

Na grebenu sem obstal. Torej vrh. Vrisk iz vsega srca je premagal tulež vetra in ples podivjane narave, segla sva si v roke in bila srečna in vesela, kot je človek malokdaj.

Marsikdo od onih, ki po plezanju prve šestice dvigujejo glavo in menijo, da so s tem dosegli vrhunec, jo v takih smereh kaj radi povesejo nižje kot kdajkoli poprej in spoznajo, da so kljub temu premagljivi in majhni, kajti zadnjo zmago vedno odnese gora. V stenah se učimo, dokler plezamo, in ko znamo največ, spoznamo, da ne znamo nič.

TRAVNIK

Največje doživetje Julijskih Alp je za alpinista brez dvoma osrednja severna stena Travnika. Ne mislim pri tem samo na plezanje po težkih, strmih plateg, na borbo z vrhnjim previsom in na divje mogočne poglede iz zadnje prečnice v dolino Planice. Pristop do stene, ko se stena v nastajajočem dnevu sklanja nad teboj, lažje plezanje do navpičnega kamina in končno razpoloženje na vrhu se človeku še bolj vtisnejo v spomin. V težkem svetu plezalca navadno preveč zaposlijo vrvi, klini, varovanje in še sto drugih stvari, da bi se lahko podrobneje ukvarjal s samim seboj. Šele zvečer na vrhu, ko na mehkih travnatih blazinicah zviija vrvi, v celoti spozna, da je v tem dnevu doživel nekaj izrednega. Kajti med tistimi redkimi je, ki so jim naše gore naklonile največ, kar imajo.

Prvi vzpon preko stene sta izvedla Tirolca Aschenbrenner in Tiefenbrunner leta 1934. Nato pa je stena samevala dolgih 14 let. Šele mlada generacija plezalcev, ki je zrasla po vojni, je pričela zopet misliti nanjo. Prvi je smer ponovil Radovan Kočvar z Janezom Frelihom. Za tedaj je bil ta podvig vsekakor izredno dejanje: nihče od Kočvarjevih vrstnikov, pa tudi starejših plezalcev se ni upal vstopiti v steno. Šele po dveh letih je pričela zopet sprejemati obiske.

Leta 1950 sta naskočila smer Debeljak Ciril in Perko, vendar sta nad kaminom po čudnem naključju zgrešila tako zvane »vilice« v Aschenbrennerjevi smeri in zašla preveč na levo. Le Debeljakovim izrednim sposobnostim, v gornjem delu pa tudi sreči se imata zahvaliti, da se je ta tura dobro končala. Izstopila sta v Aschenbrennerjevo smer šele tik pod velikimi previsi, kjer se preči na levo. Preplezala sta torej ves najtežji del stene — okrog 300 metrov — v novi smeri. Tako smo v naši najtežji steni poleg prvotne nemške smeri dobili še novo slovensko varianto.

Kak teden kasneje sva z Levstkom preplezala originalno Aschenbrennerjevo smer in tako opravila drugo ponovitev. Steno so v tistem letu nato preplezale še tri navceze.

Tedaj me je zelo zanimala primerjava med originalno smerjo in Debeljakovo varianto. Zato sva s Šaro naslednje leto že v zgodnjem poletju še enkrat ponovila Aschenbrennerjevo smer. To je bil že sedmi vzpon preko stene in v smeri je tičalo okrog 50 klinov. Tudi razni v skalo vsekani stopi so me prijetno iznenadili, tako da je plezanje postalo že precej »udobnejše«. Mesec dni kasneje smo že zopet prikorakali v Tamar. Ljubljanski alpinistični odsek je imel tedaj kondicijski trening in tako so bile vse smeri v Travniku po večkrat zasedene. Le za varianto sva bila samo dva kandidata. To pot mi je drugoval Vauknov Vido. Bil sem zelo vesel, ko je pri-

volil v sodelovanje pri tej turi. Izmed vseh tovarišev sem se nanj najbolj zanesel, poleg tega sva bila že mnogokrat skupaj v skalah in sva se tako sijajno ujemala. Tudi ta tura je potekla brez zapletljajev. V rokah sva imela Perkov tehnični opis smeri, ki pa ima, kakor se je pokazalo, precej pomanjkljivosti. Zato dodajam na koncu teh vrstic svoj opis. Sicer pa tu ni orientacijskih težav. Možnost je tako samo ena: iz poličke nad kaminom naravnost navzgor do prislonjenega sistema nekakšnih stopničk in po njih navzgor. »Štengce« so vse prej kot udobne in tudi dobrih stojišč, ki sva jih pričakovala, ni hotelo nikjer biti. Pleza se večinoma na moč, posebno v izrazito opornih počeh, tehnika s klini pride v poštev le na nekaterih mestih. Kamenina pa je precej slabša kakor v originalni smeri in tako je plezalec nekajkrat prisiljen, da se — slabo varovan — z velikim tveganjem goljufa preko raznih luskastih formacij. So pa vmes tudi odstavki, kjer je skala naravnost idealna. Smer poteka le kakih 50 do 60 metrov od originalne, vendar je popolnoma samostojna, saj bi bilo prečenje iz ene smeri v drugo če žc ne nemogoče, pa vsaj skrajno težavno početje. Po tehničnih težkočah gotovo ne zaostaja za originalno smerjo, objektivne nevarnosti, ki groze plezalcu v varianti, pa so brez dvoma večje. Zato lahko to turo štejeemo za najtežjo v Julijskih Alpah. Do danes je bila le dvakrat preplezana.

Dve leti sta pretekali od tedaj. Razvoj plezarije pri nas je dobil zrelejše, bolj izdelane oblike. Tisti, ki niso res pripadali goram, so že davno odpadli in so danes alpinisti samo še po imenu. V stenah jih ne srečujemo več in tako so se naše vrste precej skrčile. V tem času smo precej plezali po Avstriji in Nemčiji. Tam smo šele videli, kaj je alpinistično zares obdelan svet. Tudi pri nas se je že pred vojno govorilo, da je »alpinski prostor« izrabljen, vendar je razvoj strme alpinistike pri nas v zadnjih letih napravil tak skok, da stoji danes pred plezalcem v naših gorah še vrsta novih možnosti. Ne mislim pri tem na razne prisiljene probleme, ki imajo izključno tehnično vrednost, temveč na lepa, smiselna plezalna pota, ki se alpinistu kar vsiljujejo. Le pravo oko je treba imeti zanje.

Temu dejstvu se pri nas posveča vse premalo pozornosti, medtem ko se mnogo preveč govori o raznih odpravah v Afriko, Himalajo in Zapadne Alpe. »Kdor visoko leta, nizko pade« je napisal neki opazovalec teh razmer v ljubljanski Borbi. Na žalost ta zafrakcija ni zadela toliko tistih, ki so jo zaslužili, temveč je šla na račun onih resnih alpinistov, ki pri teh utopističnih načrtih sploh niso bili udeleženi. Govorimo in sanjarimo o plezarijah na drugem koncu sveta, ves dolgi zid še neobdelanih sten nad Planico, razni deviški stebri, razi in stene v Martuljku in v Krmi pa samevajo in čakajo, da jih bodo menda preplezali tujci, katerih dotok bo — kakor lahko pričakujemo — vedno večji.

Ko sva se z Levstkom leta 1950 pripravljala na ponovitev Aschenbrennerjeve smeri, nama je pri ogledovanju stene padla v oči ogromna zajeda desno od Travnikovega raza. Oba sva se stri-

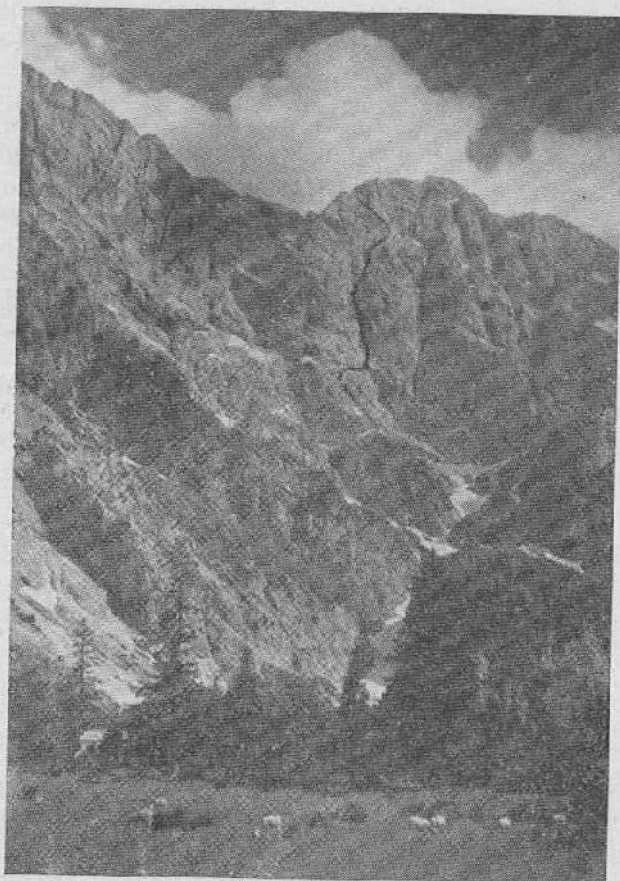

Foto ing. Slapar Mirko
Travnik z včrtano smerjo Kilar-Levstek

njala v tem, da je to ena najlepših še nepreplezanih stvari pri nas. vendar do poizkusa dolgo ni prišlo, čeprav sem večkrat mislil na ta del stene. Manjkalo nama je klinov, pa tudi časovno se nisva ujemala. Letos pa sva sklenila resno se spoprijeti z njo. V drugi polovici julija je bilo vreme za plezanje naravnost idealno. Dobro opremljena sva že v zgodnjem jutru odrinila proti steni.

Bila sva pripravljena na bivak, saj nama stena ni obetala nič dobrega. Razne žmulaste tvorbe in popolnoma gladke plati so naju navdajale s skrbjo, da bova morala že po prvem raztežaju pospraviti svojo ropotijo in se vrniti v dolino. Od najnižjega dela raza sva po gruščnati izpostavljeni polici prečila proti desni do velike votline. Tu sva se navezala in uredila opremo in prtljago, zaradi katere je že v koči nastopilo majhno nesoglasje. Vedno sem bil namreč sovraž-

nik velikih nahrbtnikov pri plezanju. Najbrž tudi Levstku teža na hrbtu v steni ni preveč dobrodošla, vendar se on — med najinimi tovariši že znana stvar — vabam gastronomskih užtkov ni nikdar mogel z uspehom upirati. Tako je tudi sedaj naložil kljub mojim odločnim protestom v nahrbtnik toliko provianta, kakor da misliva ostati v steni vsaj tri dni. Ko je k temu dodal še dve steklenici čaja in pa svoj pulover, je najina prtljaga narastla do vsega upoštevanja vredne teže. S seboj sva imela namreč še okrog 45 klinov, lesene zagozde in več kot 20 vponk.

Nad votlino se bočijo bele plati v naklonini kakih 60 stopinj, nad njimi pa se postavi stena popolnoma navpično. Zajeda sama, ki se vleče na desni strani, je nepreplezljiva, kak raztežaj levo pa sva zagledala črno steno, ki se je končala v nekakem previsnem pasu. Vse skupaj je bilo videti več kot nemogoče, vendar sem take poglede poznal že iz Watzmana in iz stene Laliderer. Na oko se človek tudi iz največje bližine ne more zanašati. To se je pokazalo tudi tu. Po črni, hrapavi in mestoma krušljivi skali sva prišla pod previs in čezenj. V levem kotu zajede se je izoblikovala krušljiva poč. Tu je eno izmed najtežjih mest v smeri. Precej časa je trajalo, preden sva oba stala nad njo na viseči ploščadi, nad katero naju je pozdravila prijazna votlina. Imela sva že tretjino stene za seboj in z veseljem sem sprejel Levstkov predlog, da malo olajšava nahrbtnik.

Nad votlino se dviga zajeda v previsnih odstavkih, vendar je skala tam take vrste, da sva si tisto možnost prihranila prav za najskrajnejše. Na desni strani sva namreč že opazila vrsto kaminov, na katere sva že v dolini stavila velik del svojih upov. Zato sva preko previsa na desni strani votline prestopila v odprto steno. Plezanje je tu popolnoma izpostavljeno, stojišča slaba. V nekakem cikcaku sva se pomikala navzgor in po kakih treh raztežajih prišla v kamin. Nezanesljiva skala naju je zopet pozdravila in potrebna je bila velika pazljivost. V kratki previsni zapori sva pustila nekaj klinov, nad njo pa kamin preide v plitvo poč, ki naju je nato privedla na majhno glavico. Tu sva si končno lahko odpočila. Lahko bi prečila levo v podaljšek zajede, vendar sva se raje obrnila na desno v smeri proti vrhu. Najtežja mesta so bila tako za nama. Po lepem, izpostavljenem plezanju sva kmalu dosegla lažji svet. Bila sva že v Aschenbrennerjevi smeri in sva po znanih skalah brez težav dosegla rob stene. Dolgoletna želja se nama je izpolnila.

Tehnični opis nove smeri:

Izpod raza Travnika po polici desno do druge velike votline. Na desni strani preko previska, po polički levo ter preko belih plati (40 m). Nad teboj navpična, temnosiva stena. Po njej naravnost navzgor po slabo izraženem sistemu razčlemb (80 m) (4 klini) do vznožja velike, iz doline vidne zajede, ki se vleče preko vse stene. Po zajedi navzgor (30 m, previsni odstavki, 6 klinov), nato prestop levo na udobno ploščad. Votlina, možic. Na desni strani votline preko previsa navzgor (3 m, živa lestev, nad previsom klin). Od tu prečka desno do klina (7 m). Nato še vedno desno poševno navzgor

do slabega stojišča (20 m, klin, nad teboj drobna, navpična poč). Po ozki polički proti levi, dokler se ta po kakih 10 metrih ne izgubi v steni, nekoliko navzgor ter tvegana prečka nazaj na desno preko plati (klin) do drobne lašte, ki drži desno navzgor. (Klin, stojišče.) Po lašti do previsa (klin), preko njega nekaj metrov navzgor ter po trdni steni poševno desno v poč (2. klina). Ta se razširi v kamin. Po njem — gvozdenje 20 metrov — do previsne zapore. Pod njo varovališče (2 klina). Zaporo premagaš na desni strani (2 klina) nato po zajedi navpično navzgor 40 metrov. Ta se konča z majhno glavico na desni strani. Tu je konec največjih težav. Nekaj metrov desno navzdol po žlebu, nato 30 metrov navzgor do klina. Po silno drobljivi polički 10 m desno okrog roba ter po strmi steni navzgor na široko polico. (Od tu možen prehod 30 m navzdol desno v Aschenbrennerjevo smer.) Po polici 20 m levo navzgor pod navpično zajedo, po njej in desno poševno navzgor na drugo polico, ki drži na raz. Nato v smeri velikega žleba proti vrhu.

Plezala Levstek Igor in Kilar Mitja, člana AO Ljubljana-matica dne 23. VII. 1953. Čas plezanja 11 ur. Izredno težavno — zgornja meja s skrajno težkimi mesti (VI).

Tehnični opis Debeljakove variante: Po Aschenbrennerjevi smeri nad kamin. Nato po znani prečki do koritastega stojišča pod »vilicami«. Še levo ter po dveh počeh v obliki črke V na lusko. Od tu po navpični steni navzgor do belih plati (V-VI klini). Preko previsa (VI), po plateh navzgor ter levo do druge luske. Od tu poteka smer po razčlembah, ki se vlečejo od leve proti desni (»štengce«). Z luske v navpično poč med steno in prislonjenim skladom, nad počjo desno do koritastega stojišča. Čez previs v navpično poč (VI) (klin) ter po njej. (10 do 15 m). Nato desno po nekoliko lažjem svetu do slabega varovališča. (Klin.) 6 metrov navpično v oporni drži, nato desno poševno navzdol cca 5—6 metrov, prestop v oporno poč v obliki črke »Z« ter preko nje. Po počeh naravnost navzgor cca 60 metrov do klina. Tu varovanje. Izredno težavno navzgor do drugega klina in izstop iz poč v gladke plati na desni strani (klin). Nad teboj prevesa, v katero se zajeda poč. Pod počjo skala (previdnost!). Po zajedi v »bunker«. Aschenbrennerjeve smeri. Naprej po originalni smeri.

Čas plezanja 10 do 12 ur. Skrajno težavno (VI).

† Dr. Arnošt Brilej. 22. X. t. l. so slovenski planinci nesli k poslednjemu počitku dr. Arnošta Brileja, planinskega organizatorja, pisatelja in urednika Planinskega Vestnika. Umril je sredi široko zasnovanega dcla. K pogrebu se je zbralo več tisoč ljudi iz Ljubljane, mnogo pogrebcev pa je prišlo tudi iz Maribora, Celja, Kranja, Jesenic in iz drugih slovenskih krajev. Na Žalah se je pred katafalkom od pokojnika prvi poslovil predsednik PD Ljubljana-matica tov. Tone Stajdohar, nato je očrtal v skopih potezah njegovo življenjsko delo prof. Tine Orel, ob grobu pa se je od zaslužnega pokojnika poslovil z ganljivim govorom njegov prijatelj in sodelavec dr. Jože Pretnar. Nekrolog bomo priobčili v prvi številki prihodnjega letnika. Uredništvo

ODPRAVA AO JESENICE V ŠVICARSKE GORE

Alpinistični odsek Jesenice je organiziral in izvedel v času od 26. avg. do 9. sept. 1953 alpinistično odpravo v Wališke in Bernske Alpe v Švici. Odprave so se udeležili: Kersnik Stanc, Šilar Janko, Krušič Janez, Koblar Slavko, Stražišar Jože, Ferjan Peter in Čop Jaka. V gorah Waliških Alp so izvedli naslednje ture:

Dofour spitze (4609 m), skupina Monte Rosa (Koblar, Ferjan, Kersnik, Čop, Stražišar).

Severo zapadna stena Zermattskega Breithorna (4165 m), katero so prvič preplezali leta 1926 Welzenbach, Rigele in Bachschmidt. Višina stene 1200 m. Vse ledene vesine imajo okrog 60° naklona. Smer ima zelo malo ponovitev — vse ponovitve so bile izvedene v mnogo boljših snežnih pogojih. Plezala sta Krušič in Šilar. Ker je bila mesečina, sta vstopila v steno ob dveh ponoči — zaradi ledenih silno strmih vesin pa sta izplezala zvečer ob 21. uri na vrh (čisti čas plezanja 19 ur). Popolnoma ledena visokogorska tura. Ponoči sta sestopila po jugozapadni strani Breithorna čez Teodul-ledenik in se vrnila po 31 urah neprekinjene naporene hoje in plezanja.

Matterhorn (4505 m) po švicarskem Hörnli grebenu NO. Prvi vzpon so izvedli leta 1865 Whymper, Hudson, Hadov, Douglas, Croz in Tangwalderja — to zmago nad zermattskim orjakom pa so štirje udeleženci plačali s smrtjo. Turo so izvedli razen Čopa vsi člani odprave v treh navcezah.

Obergabelhorn (4073 m) po grebenu Arben — sestop po grebenu v južni steni. Smer je bila preplezana prvič leta 1874. Ponavljala sta Koblar in Stražišar.

Pte de Zinal (3791 m) po južnem grebenu. Sestop na Schönbielski ledenik. Plezala sta Šilar in Ferjan.

Dent Blanche (4364 m) iz Schönbielskega ledenika preko zapadne stene Wandfluha in izpostavljenem južnem grebenu na vrh. Prvi vzpon so izvršili leta 1876 Gardiner ter Peter in Hans Knubel. Sestop isti. Plezali so Krušič, Šilar in Ferjan.

Spodnji Gabelhorn (3391 m) plezala sta Koblar in Stražišar.

Udeleženci so izvedli vzpon in sestop v dveh navezah po **zapadni steni Eigerja** (3974 m), ki je bila pretežno brez ledu in snega. Višina stene 1500 m (brez Čopa in Kersnika).

Da se je odprava sploh lahko izvršila, so se izvajale sistematične priprave na AO-ju že od zgodnje pomladi. Za finančno in materialno pomoč pa se člani AO Jesenice iskreno zahvaljujejo naslednjim: Planinski zvezi Slovenije, OLO Radovljica, MLO Jesenice, Sindikatu metalurških delavcev Jesenice, Motorju - Škofja Loka, Elanu - Zgoše, Intertransu - Ljubljana, Plamcnu - Kropa, Sadu - Celje in Mesarskemu podjetju Naklo.

Dodeljena vsota iz blagajne AO pa je udeležencem odprave v Švico krila komaj 50% celotnih stroškov.

Obširnejši članek o odpravi bo izšel v prihodnjem letniku. — Op. ur.

DR. MIHA POTOČNIK O DR. KUGYJU

(Govor ob odkritju spomenika 2. avgusta 1953 v Trenti)

Naša dežela je bila vedno gostoljubno pozorna do vseh ljudi iz drugih krajev in iz vrst drugih narodov, ki so prihajali k nam z dobrimi nameni, ki so spoštovali naša čustva in našo pravico, ki so hoteli biti naši poštene prijatelji. Zgodovina jugoslovanskih narodov nudi mnogo dokazov za to trditve. — Znana pa je naša dežela tudi po tem, da smo vedno odklanjali in še odklanjamo vse, ki bi hodili po naši zemlji z namenom, da nam jo odvzamejo ali nam vsilijo drug način življenja, kakršnega smo si sami svobodno izbrali. Nič ni čudnega, da smo po mnogih grenkih in krvavih izkušnjah v preteklosti v tem postali zelo kritični in previdni. Mi smo tudi v razvoju našega planinstva, katerega 60-letno organizirano delo proslavljamo te dni, imeli opravka po eni strani z mnogim osvajalskim nasilnim prodiranjem v naše gore, po drugi strani pa so k nam in med nas zahajali tudi taki naši prijatelji, ki smo jih zaradi njihovega mišljenja in dela radi vzeli medse kakor svoje lastne, domače ljudi.

Eden takih mož je bil dr. Julius Kugy.

Mi ne poudarjamo tega, da mu je bil oče Korošec, čigar družina je bila slovenskega izvora, mati pa Slovenka, sorodnica pesnika Koseskega. Dr. Kugy sam se nikoli ni štel za Slovenca in nespametno bi bilo proglašati ga za takega in si ga nekako nacionalno lastiti, ko pa vsi vemo, da mu je bil glavni jezik nemški, v katerem je tudi pisal svoja nesmrtna dela. Vendar Kugy je kljub temu tudi naš in ga štejemo za svojega zategadelj, ker je mnogo svojega življenja preživel v naših gorah in med našimi ljudmi — ne zato, da bi v imenu kake druge nacije ali kake nečloveške in nam sovražne ideje osvajal našo zemljo in jo potujčeval, temveč kot velik odkritosrčen prijatelj naše zemlje, naših gora in naših ljudi, ki jih je s svojimi opisi proslavil na daleč in na široko po vsem svetu. Naša dežela, naše gore mu niso bile predmet in poprišče osvajanja ali kakršne koli prepotence »zmagovalca«, temveč vedno in povsod srčna zadeva in srčna potreba.

Prav zaradi tega danes tudi postavljamo in odkrivamo spomenik temu pesniku naših gora, poetu Julijskih Alp in njihove pravljlične lepote, človeku, ki na tak prisrčen in odkritosrčen način proslavlja naše preproste gornikevodnike, pastirje, divje lovcve iz Trente, iz Zajzerc in Ovčje vasi, iz Doline. Proslavil je širom po svetu našo Trento s Triglavom in Jalovcem in naše Trentarje in s tem zaslužil trajno domovinsko pravico med njimi.

Ko je Kugy sestavil svojo znamenito knjigo »500 let Triglava«, je v uvodu zapisal:

»Čutim se poklicanega za to delo in sem pravilno za to izbran. Gotovo je dobro v teh časih (1938) vedno močnejše uveljavljajočega se nacionalizma, da se tega dela loti mož, ki stoji visoko nad vsakim nacionalizmom, čigar obzorje se ne neha tam, kjer leže meje njegovega jezika.«

In dalje: »Splošno je že znano, da absolutno spoštujem imena, ki so nastala v narodu, med ljudstvom (= domačinska imena). Ta so zame edino merodajna in pravilna in ni dovoljeno dotikati se jih. Zato se trudim — kar se samo po sebi razume — povsod, da pišem slovanska imena natančno v njihovi izvornosti in v njihovi pravilni slovanski pisavi.«

Tako je pisal Kugy leta 1938, v nemško pisani in predvsem Nemcem namenjeni knjigi, v času torej, ko sta Hitler in Mussolini že sklenila in podpisala smrtno obsodbo našega naroda, ko so bila v Trstu, koder je dr. Kugy živel, že davno nasilno popačena vsa slovanska imena, v času, ko je Hitler nastopil svoje prve osvajalske pohode v Avstrijo in na Češko. Tega svojega prepričanja Kugy ni spremenil vse do svoje smrti v februarju 1944 in ga tudi ni skrival. Njegovo pravo in resnično prijateljstvo do naše zemlje in naših ljudi je bilo vedno izven vsakega dvoma. —

Znana so Kugyjeva in njegovih trentarskih vodnikov (Andreja in Jožeta Komaca, Tožbarja — Spika in drugih) slavna alpinistična dejanja in prvi pristopi v naših gorah. Triglav, Jalovec, Skrlatica, Viš, Montaž in mnogi drugi Julijci so nerazdružno povezani z njegovim imenom in njegovim planinskim delovanjem. Bil je raziskovalec Julijskih Alp, ki mu je usoda naklonila, da je v njih oral ledino in odkrival v dolgih letih in desetletjih njihove najintimnejše skrivnosti in prelesti.

Toda to bi, če ne bi bilo Kugyja, storil prav gotovo tudi kdo drugi, morda celo kak brezobziren in brezdušen osvajalec. — Glavna zasluga dr. Julija Kugyja je v tem, da je po naših gorah hodil z odprtim srcem in odprto dušo — pa s poštenimi nameni. Zato je bil sposoben, da je v svojih mojstrskih planinskih knjigah na nedosegljiv način popisal doživetja planincev v naših krajih in na tako kulturnen in pristrčen način, da je na mah zaslovel kot neprekosljiv planinski pisatelj, z njim in po njegovem mojstrstvu pa so pred svetom plastično zaživeli na najčastnejšem mestu tudi naši domači gorski ljudje, ki jih je vedno slikal v najboljši luči, in naša veličastno opisana gorska pokrajina. Da, tako ne more pisati površen tujec brez srca in očesa, — tako piše v resnici lahko samo naš najboljši prijatelj, človek, ki je zaradi svoje plemenitosti in privrženosti temu našemu gorskemu svetu sam ves naš in docela vedno med nami. Človek mednarodnega formata in izredne srčne kulture si je že sam postavil najlepši spomenik. Njegove knjige, ki so šle v deset in sto tisočih izvodih po svetu: »Iz življenja gornika«, »Delo — glasba — gore«, »Julijske Alpe v slikah«, »Anton Ojcinger«, »Pet stoletij Triglava« in »Iz preteklih časov« v glavnem pripovedujejo o Julijcih in o klasični, junaški dobi njihovega alpinističnega razvoja. Nihče pred Kugyjem in nihče za njim še ni napisal kaj tako pristrčnega, nihče ni zmozel toliko vneme in navdušene gorečnosti, nihče toliko barv v besedi kot ta čudoviti in razkošni besedni Jakopič našega gorskega sveta in njegovih ljudi.

Če mu danes tukaj v srcu njegove Trente, deželi njegovih najlepših sanj, spominov, v pokrajini njegove skrivnostne rože mogote, scabiosae Trentae, odkrivamo v vsej pieteti ta spomenik, poleg počastitve dr. Kugyjevega dela in spomina izražamo tudi privrženost k ideji in prepričanju, da je prav planinstvo tudi eden od mostov, ki držijo preko vseh prepadov in nevarnosti današnjega sveta k vedno večjemu razumevanju med narodi, k njihovemu medsebojnemu spoštovanju na podlagi enakopravnosti in k pravični ureditvi človeške družbe v smislu pravega nesebičnega tovarništva in medsebojne pomoči, kakor jih poznamo in gojimo med seboj gorniki, alpinisti in planinci in sicer po mojem mnenju ne samo zato, da bi s tem ostajali v ozkem krogu in samo v gorah, temveč predvsem zato, da vse to prenašamo v vsakdanje življenje in uporabljamo v dnevni praksi.

Tako se ti torej, dragi doktor, zahvaljujemo za vse, kar si bil in si nam planincem in našim dragim goram, ki so postale znane in slavne po Tebi. Spomenik, ki Ti ga danes tu odkrivamo, naj simbolično kaže na nerazdružno povezanost Tvojega pionirskega in življenjskega dela z našimi gorami, našimi gorniki in našimi ljudmi in naj spominja vse, ki hodijo po teh prelepih krajih in med temi krasnimi, preprostimi ljudmi, na vzore in plemenite ideale sodelovanja in mirnega sožitja ljudi, ki si hočejo biti prijatelji in tovariši ne glede na to, kakšen jezik govore in iz katere dežele so.

V tem znamenju in s temi željami odkrivam ta spomenik in ga izročam v varstvo OLO Tolmin in planincem iz Soške doline.

Op. uredništva: Ker smo govor dr. Mihe Potočnika prejeli prepozno, ga nismo mogli objaviti v 11. številki.

OB STOLETNICI ROJSTVA FRANCA OROŽNA

Letos bo preteklo sto let, odkar se je rodil Franc Orožen, prvi predsednik slovenskega planinskega društva.

Orožnova rodbina izvira iz okolice Laškega in so se njeni davni predniki po očetovi strani pisali Kačič. Bili so podložniki laške gosposčine. Po urbarialnih zapiskih jim lahko sledimo nazaj do XVI., verjetno celo do XIII. stoletja. Francov praded Matija Orožen se je konec XVIII. stoletja naselil v Laškem in se je začel baviti s trgovino. Trgovca sta bila tudi njegov sin Ignacij in vnuk Anton. Trgovina je bila na Glavnem trgu na številki 94, ki je dobila svojo današnjo obliko po velikem požaru, ki je leta 1840 upepelil skoraj ves trg.

Orožnova rodbina je dala slovenskemu narodu več inteligentov, med njimi dva pomembna znanstvenika Ignacija in Franca Orožna, strica in nečaka. Ignacij je bil Ignacijev, a Franc Antonov sin.

Franc Orožen se je rodil 17. decembra leta 1853. Njegova mati Karolina je bila hči laškega krčmarja Janeza Mastnaka. Ko je preživljal v očetovi hiši svoja mlada leta, je bilo Laško kraj, ki je imel po pričevanju inženirja Boštjana Roša še popolnoma slovenski značaj.

Gimnazijo je Franc Orožen študiral v Celju, a vseučilišče na Dunaju. Pod vplivom svojega strica Ignacija, velikega zgodovinarja, se je posvetil študiju geografije in zgodovine. Posebno vneto je poslušal predavanja znanega raziskovalca Alp, profesorja Friderika Simonyja. Na Dunaju je leta 1881 napravil profesorski izpit iz zemljepisa in zgodovine. Leta 1881/1882 je bil poskusni kandidat na Dunaju, a v letih 1882-1889 je kot suplent služboval na raznih zavodih, na učiteljski v Kopru, gimnaziji v Novem mestu in na realki v Ljubljani. Šele leta 1889 je dobil stalno profesorsko mesto na učiteljski v Ljubljani. Tedaj se je začelo tudi njegovo obširno kulturno in znanstveno književno delo.

Franc Orožen je deloval in pisal v glavnem v treh smereh; kot didaktik, kot znanstveni geograf in zgodovinar. Kot didaktik spada v vrsto tistih naših pedagogov iz zadnjih desetletij pred prvo svetovno vojno, ki so svoje pedagoško znanje in metodično spretnost združevali s širokim in globokim strokovnim znanjem. Bil je v družbi Schreinerja, dr. Bezjaka, Koprivnika, dr. Potočnika, dr. Pivka, dr. Kosa in drugih. Z veliko vnemo se je lotil metodične obravnave zemljepisne snovi. Bil mu je za uvedbo načel, ki upoštevajo ne samo jasnost in nazornost pouka, ampak tudi postopek od neposredne okolice k vse širšim področjem. V tem smislu je leta 1891 izdal Metodiko zemljepisnega pouka, ki je leta 1898 doživela drugo izdajo. Sledilo je več zemljepisnih učnih knjig: Zemljepis za meščanske šole v treh stopnjah (1891—1896), ki je leta 1912 izšel kot izdaja v celotni knjigi, Zemljepis avstro-ogrške države za IV. razred srednjih šol (1907), Ustavoznanstvo (1899) in Kranjsko domoznanstvo (1909). Zaradi svoje jasnosti, preglednosti in premišljene izbire snovi bi te knjige še danes lahko služile za zgled našim piscem zemljepisnih učnih knjig. Franc Orožen je uspešno oral tudi ledino v naši šolski kartografiji, ki kljub sijajnemu Kocenovemu zgledu ljudski šoli dotlej ni nudila skoraj ničesar. Priredil je prvi slovenski globus, zemljevida obeh polut, stenske zemljevide Evrope, Avstro-Ogrske, Kranjske in sosednih pokrajin, Primorske in Palestine. Skupaj s Simonom Rutarjem je izdal Haardtov atlas za ljudske šole, ki je imel v prvi izdaji 7, a v drugi 14 zemljevidov. Kot pedagog je bil tudi sotrudnik Popotnika in Učiteljskega tovariša.

Franc Orožen je veljal v svojem času za najboljšega ljubljanskega zemljepisca in enega izmed najboljših zgodovinarjev. Zato mu je Slovenska Matica poverila nalogo, da za njeno zbirko Slovenska zemlja opiše Kranjsko v zemljepisnem in zgodovinskem pogledu. Tako je nastalo njegovo najobsežnejše delo Vojvodina Kranjska, ki obsega dve knjigi, prva obravnavajoča zemljepisne razmere, je izšla leta 1901, druga, ki se bavi z zgodovino dežele, pa leta

1902. Zlasti v prvi knjigi je podal mnogo novih v zaokroženo obliko združenih podatkov. Leta 1912 mu je odbor Slovenske Matice naročil, naj na podoben način obdela tudi Slovensko Stajersko, toda smrt mu je iztrgala pero iz rok, preden se je mogel lotiti dela.

Kot ljubitelju prirode in zemljepiscu so leta 1893 Francu Orožnu zaupali še tretjo nalogo, ki mu je dala obilo dela, a tudi notranjega zadovoljstva. Izvolili so ga za prvega predsednika Slovenskega planinskega društva, ki mu je bil eden izmed ustanoviteljev. Na čelu društva je bil polnih petnajst let, do 1908. Kot planinec je štel za svojo dolžnost, da širi med našimi ljudmi zanimanje za planine. Tudi pri tem je postopal metodično, kakor je bil navajen iz šole. Obiskoval je najlepše točke v našem sredogorju in je o njih pisal v Planinskem Vestniku. Leta 1896 je izšel spis o Rogaški ali Donački gori, leta 1898 o Golteh pri Mozirju, leta 1899 o Lisci in o Krnu, leta 1901 o Mrzlici, o naši severni meji na bivšem Stajerskem. V koledarju Družbe sv. Mohorja je leta 1903 objavil spis »Sveti Kum«. Večino teh spisov je v smotrno pregledni obliki izdal tudi v drobnih knjižicah, ki so vršile važno propagandno nalogo.

Vendar se je Franc Orožen zanimal tudi za naš visokogorski svet, Julijske in Savinjske Alpe, ki ga je pridno obiskoval in o njem pisal. Pri tem se je opiral tudi na zgodovino. V Ljubljanskem Zvonu je leta 1895 pisal o prvih hribolazcih na Triglav v dobi od 1778 do 1837 in o Vodniku kot turistu. V Planinskem Vestniku je leta 1899 razpravljal o Vodnikovem Vršacu, leta 1903 o Valvasorjevem poročilu o Krmi in leta 1907 o Staniču kot prvem veleturistu. V zvezi z njegovim šolsko didaktičnim in turistovskim delovanjem spis o zemljevidih slovenskih pokrajin v prejšnjem in sedanjem času, ki ga je objavil v Zborniku Matice Slovenske leta 1901. Seveda je Franc Orožen posvečal svojo pozornost tudi perečim vprašanjem našega mladega planinstva: graditvi planinskih koč, markiranju poti itd. V Kamniku se je rad ustavljal pri svojem bratu Emilu, ki je bil izza leta 1902 tam natakar. Tudi Emil je bil navdušen planinec; že prej ko je bil v Trebnjem, sta s Francem delala izlete na Gorenjsko, njegov kamniški dom pa je bil pravo zbirališče planincev; razen Franca Orožna so se oglašali v njem tudi Kocbek, prof. Frischauf, prof. Chodounsky, prof. Seidl in drugi. V prijateljskem kramljanju so kovali načrte o planinskih kočah, poteh itd. Skupaj so odhajali v planine. Franca Orožna najdemo pri otvoritvi koč na Molički planini, Kamniškem sedlu in na Okrešlju. A planinska koča na Črni prsti, ki je nastala kot prva leta 1894, je dobila njegovo ime. Leta 1909 ga je društvo imenovalo za častnega člana.

S tem delo Franca Orožna še ni izčrpano. Vse polno njegovih drobnih sestavkov, zapiskov in knjižnih ocen najdemo v Ljubljanskem Zvonu, Planinskem Vestniku in nemškem Ljubljanskem listu.

Med njimi so tudi obsežnejši spisi o stari pisavi (Ljublj. Zvon, 1887, 1888), o Stanleyje (Ljublj. Zvon 1890, posebna knjižica 1892).

Orožen je bil tudi prvi predsednik Društva slovenskih profesorjev, odbornik Muzejskega društva za Kranjsko, odbornik Društva za raziskovanje podzemeljskih jam itd.

Orožen se je oženil leta 1893 v Rajhenburgu s Francico Kocjanovo, hčerjo poštarja, trgovca in posestnika. Rodila mu je sina Franca in Janka in je umrla leta 1905. Leta 1910 se je drugič poročil s Hildo Brahtlovo in se je iz Šubičeve ulice št. 3 preselil v njeno hišo na Sv. Petra nasipu. V isti hiši je stanovala tudi Ernestina Jelovškova, ki jo je izdatno podpiral.

Franc Orožen je več let bolehal. Poleti 1912 se je precej opomogel, a v jeseni se je bolezen obnovila in dne 26. novembra je zatisnil oči. Pokopali so ga pri sv. Križu. Bil je v življenju neumoren ko mravlja; vsi, ki o njem govore, poudarjajo, da je bil blaga, mirna in mehka duša, skromen in tih človek, dober in odkrit tovariš in prijatelj ter dobrohoten in vesten učitelj.

Viri: Ignacij Orožen, Kačičev Orožnov rod, 1895, spomini Francovega nečaka dr. Milana Orožna, nekrologi v Carnieli (Milan Pajk), Popotniku (Milan Pajk) in Planinskem Vestniku (Ivan Macher) ter članek v Biografskem leksikonu.

DRUŠTVENE NOVICE

ALPINISTIČNE NOVICE

Severna stena Lallöderer (Karwendel). Direktna zajeda smer Rebitsch-Lorenz. Plezala Igor Levstek in Šara Milan 21. in 22. avgusta 1953. Četrta ponovitev smeri. V steni je plezalec zalotil snežni vihar. To je najtežja plezalna tura v Vzhodnih Alpah ocenjena s VI⁺ (šesta stopnja, zgornja meja) in najtežji vzpon Slovencev v kopni skali v tujini.

Južna stena Schüsselkarspitze (Wetterstein), smer Ficchtl-Herzog. Plezala Kočever Rado in Pintar Milan 24. VIII. 1953. Smer ocenjena s VI in je znana po svoji nihajni prečnici. To je ena prvih smeri šeste stopnje v svetu.

Južna stena Schüsselkarspitze (Wett.), smer Paul Aschenbrenner-Kuno Rainer. Plezala Kunaver Aleš in Jeglič Tone 28. VIII. 1953. Tudi ta smer je skrajno težavna (VI), znana po previsnih počeh in strehah.

Južna stena Schüsselkarspitze (Wett.), Auckenthalerjeva poč. Plezala Pintar Milan in Kočever Rado 28. VIII. 1953. Smer je ocenjena s šesto stopnjo, »Plattenschuss« je izredno težaven.

Južni steber Oberreinhalschrofen (Wett.), smer Buhl-Spindler, skrajno težavno (VI). Plezala Kunaver Aleš in Jeglič Tone 24. VIII. 1953.

Jugovzhodna stena Fleischbanka (Wilder Kaiser), smer: Rossi-Wiesner (VI). Plezali Pintar Milan, Kočever Rado, Jeglič Tone 2. IX. 1953. Smer je znana po svoji navpičnosti in plateh kot ena prvih modernih smeri šeste stopnje. Čas plezanja 8 ur.

V Velikem Dražkem vrhu sta preplezala novo plezalno smer Mitja Kilar in Ing. Nadja Fajdigova. Smer sta ocenila s V⁺ zgornja meja. Tako je ostenje Krme že dobro obdelano.

Vzhodno steno Fleischbanka v Dülferjevi smeri sta septembra t. l. preplezala celjska plezalca Stane Ve-

ninšek in Janko Mirmik. Smer je v tujini in v gorovju Wilder Kaiser zelo popularna, ocenjena s V.

Severni raz Predigtstuhla (Wilder Kaiser) sta preplezala ista plezalca. Ta plezalna tura je ena najlepših v tem gorovju. Odlikuje jo trdna strmina, a dobri in odlični oprimki. Znana je v alpinističnem svetu kakor slovita »Schleierkante« v Cima dela Madonna v Dolomitih. Obe turi sta klasična tipa IV stopnje.

Debeljakova varianta v Travniku letos ne beleži nobene ponovitve. Doslej sta smer ponovila le Mitja Kilar in Vauken Vido l. 1951. Plezalca, ki sta smer ponovila, sta izjavila, da je skrajno težaven, previsen pas zahtevnejši od Aschenbrennerjeve. Odlikujejo jo številna težka mesta, ki jih je treba premagati s prostim plezanjem. To je doslej najtežavnejša smer v Vzhodnih Julijskih Alpah.

Severno steno Turske gore julija letos sta Kilar Mitja in Pintar Milan prvič ponovila smer Ogrin-Gregorin. Smer poteka direktno nad Menihom. Prvi del je zelo krušljiv, zgoraj pa skrajno težaven previsen pas. Plezala sta 4½ ur. Prva plezalca sta pred vojno plezala 12 ur. Smer je ena težjih v Savinjskih Alpah.

Zanimivo je, da letos ni nihče piezal v Ojstrici ali pa preko Čopovega stebra, ki sta bili prejšnja leta silno popularni smeri. Nadaljnja značilnost je, da najtežje vzpone plezale majhno število ljudi. Treba je misliti na to.

Od ostalih letošnjih plezalnih smeri je omeniti še večkratno ponovitev severovzhodnega raza Jalovca (Krušič - Šara - Levstek itd.) ter vrsto lažjih smeri v Triglavski steni in drugod. Bilo je tudi nekaj poskusov v še nerešenih problemih, ki pa so zaradi raznih zaprek ostali še nadalje odprti. To je bilanca vzponov 1953, ki je ena najuspešnejših doslej v zgodovini slovenskega alpinizma.

R. K.

Planinstvo v Idrijski kotlini. (Ob 50-letnici Planinskega društva.) Skoro do 1000 m visoko se dvigujejo hribi: Kopalove planine na severu, Gore na vzhodu, Tičnica na jugu, Kacjanovec na zapadu. Raz njihovih temen se je naš človek razgledoval po sosednjih vrhovih na Cerkovni vrh, Jelenk, Maserske planine, Oblakov vrh, Houdournik, Vojsko, Rejčev grič, Sleniški vrh, Hleviško planino, daleč tam na zapadnem obzorju pa na Golake, Tisovo, Malo goro, Javornik, Zagodov vrh, Cajnarjev ali Mrutni vrh, Vrh nad Rovtami, Sivko in Pečniške vrhove ali Gredišče. Od tu mu je oko segalo dalje do sinjega Jadrana, v Furlansko nižino, v Ljubljano in do Julijskih in Kamniških Alp. Sledil je priradi in njeni gravitaciji proti zapadu, kamor je tekla njegova reka, ki ni mogla najti izhoda na vzhod in v velikem objemu odklenila obširno zemeljsko področje v Sočo in Jadran. Protijugovzhodu so tekle prve njegove prometne žile, gorske in gozdne steze. Nič mu niso bile mar umetne politične meje, ki so bile potegnjene čez to ozemlje, narava in človek sta jih odklonila. Preko meje in preko gora je težil v obširne in sončne doline ob Soči in iskal stikov z rodnimi brati. Tako je bilo v starih časih, tako je bilo v novejšem času in tako je spet danes, ker se je zid prenesel na zahod onstran Soče.

Pionirji slovenskega planinstva so odkrili gorski svet slovenski javnosti. Tako je že l. 1878 položil prof. Globočnik na Javorniku prvo spominsko knjigo. Vanjo se je še istega leta vpisal nestor slovenskih planincev France Kadilnik. Priložena je tudi njegova fotografija. SPD je leta 1896 markiralo pot iz Logatca na Javornik. Nameravali so že takrat kupiti Medvedov turn ali svet na vrhu Javornika, kjer naj bi stala koča in razglednik. Načrt in proračun je napravil rudniški svetnik Karl Svoboda. Da bi počastili njegov spomin, so mu vkle-sali spominsko ploščo v živo skalo na desni strani pred vhomom v Ravbarsko jamo.

Načrt za kočo na Javorniku je sicer splaval po vodi, dokazuje pa nam planinsko pomembnost Javornika. V dolini so bili tudi v meščanskih krogih navdušeni planinci, ki so si prizadevati odpreti vrata organiziranemu

planinstvu. Mimo Karla Svobode moramo omeniti še dva zaslužna moža. Bila sta to pokojni učitelj Avgust Šabec in Jože Zazula, mož, ki je prehodil peš in prevozil s kolesom vse naše kraje in pri tem prvi fotografiral prirodne lepote idrijskega okraja.

Pred temi so živeli in delovali številni klastični botaniki, ki so le posredno utirali poti tudi planinstvu. Ta doba je trajala skoraj celo stoletje, od 1750 do 1850, ko so živeli Scopoli, Hacquet, Freyer, Fleischmann itd.

Nova doba v razvoju organiziranega planinstva v idrijski dolini pa je nastopila z Maksom Pirnatom.

11. januarja 1904 je sklical ustanovni shod idrijske podružnice SPD. Led je prebil, meščanstvo mu je sledilo in komaj ustanovljena podružnica je že štela 42 članov. Rudarji so stali daleč od vseh meščanskih organizacij in tako tudi od planinske. To nam dokazuje tudi imenik podružničnih članov, ki je natisnjen v PV.

Podružnica je 6. februarja priredila svojo prvo planinsko veselico, ki je bila po svoji organizaciji za Idrijo nekaj novega, vsa v znamenju planinstva in prežeta s pravim idrijskim humorjem. 7. aprila pa je podružnica priredila svoj prvi izlet na Razpotje ob udeležbi 51 članov.

To je bila doba priprav za prvi občni zbor, ki se je vršil 9. aprila 1904 in ki je sprožil misel na kočo na Javorniku. Koča naj bi stala tik pod vrhom. Vendar je bila to za zdaj le lepa misel. Še isto leto so popravili markacijo poti Logatec—Javornik, na novo pa so markirali poti Sp. Idrija—Jelenk, Idrija—Vrh nad Rovtami, Idrija—Javornik in položili spominske knjige na Jelenku pri kmetu Logarju, na Javorniku pri Medvedu in na Vojskem pri Likarju.

9. in 10. julija 1905 je bilo kupljenih 100 m² sveta na vrhu Javornika. Prodal ga je Medved, kmet pod Javornikom. Na tem svetu tik pod vrhom naj bi stala nova planinska postojanka. Toda svet je tu preveč odprt vetrovom in zato za kočo neprimeren. Zato so pozneje izbrali in kupili nov svet, v površini 150 m², ki leži nedaleč od Medvedove hiše in od koder je četrta ure do vrha Javornika. Od tu je jako lep razgled na Vipavsko in kraško stran do sinjega Jadrana.

Priprave za kočo so lepo napredovale, tako da je že tretji občni zbor 21. decembra 1905 soglasno sklenil imenovati kočo po ustanovitelju podružnice. Koča je tako dobila ime: Pirnatova koča na Javorniku. Razumljivo je, da je v takem poletu rastle tudi zanimanje za organizacijo in število članstva se je dvignilo na 84.

L. 1906 je bilo leto podrobnega dela in priprav za kočo in leto markiranja raznih poti. Tako so zaznamovali pot od Šinkovca v Beli pod Tisovcem čez Malo goro na Otlico, kjer se je priključila poti proti Golakom ali Govcem in na pot čez Vojško na Most na Soči. Zelo pomembna in potrebna naprava, ki so jo izvršili tudi to leto, je bila 18 m dolga železna in viseča brv čez Idrijsco pri Kobili. S to brvjo so omogočili lažji in hitrejši dostop do Divjega jezera in njegove okolice ter lep pogled na slap Idrijsce.

Nekak uvod k važnemu in slavnostnemu dnevu, ki je bil mejnik v razvoju slovenskega planinstva na Notranjskem, k otvoritvi koče, sta bila občni zbor 28. januarja 1907 in izlet na Javornik 5. julija istega leta.

Končno je napočil 4. avgust 1907. Velika slovenska trobojnica na vrhu Javornika in pokanje možnarjev, so naznanjali širni slovenski zemlji do Adrije in Alp praznik idrijskega planinstva. Vršila se je otvoritev Pirnatove koče. Slavnosti so prisostvovali idrijski, vipavski, cerkljanski planinci in zastopniki osrednjega odbora SPD.

Kočo je zgradil tesarski mojster Ivan Felc iz Črnega vrha po načrtu Orožnove koče pod Črno prstjo. Podstavek je bil zidan, vse ostalo pa iz brun in desk. Imela je samo dva prostora. Vežo dolgo 1,7 m, široko 4,3 m, visoko 2,2 m in spalnico z žimnicami, ki je merila 6,2 m, 4,3 m in 2,2 m. Zasilno ležišče je bilo tudi v 1,5 m visokem podstrešju.

Ko je podružnica doživela z otvoritvijo koče izpolnitev svojega dolgoletnega načrta, je pričelo zanimanje padati. Pojavili so se politični in strankarski vplivi, kajti občni zbor 2. februarja 1908 je izzvenel v podučarku, da je organizacija nepolitična in nadstrankarska. V tej poslovni dobi so nameravali napraviti markacijo čez Mrzlo rupo do Anine koče

Planinski dom na Javorniku nad Idrijo
(1249 m)

pod Golaki, zaznamovali pa so poti: Vrh nad Rovtami—Goropejke—Žiri; Sp. Idrija—Jelenk; Trepče—Sedlo, Kanomlja—Tribuša—Most na Soči, čez Ravnik v Hotederšice s kažipotno tablico v Logatcu.

V poslovni dobi med občnima zboroma 29. januarja 1909 do 4. februarja 1910 so člani podružnice vložili mnogo truda v obnovo markacij in nabavo opreme za kočo. Na novo so markirali pot na Golake, razmišljali pa tudi o zimskem športu. V dobi po občnem zboru 11. marca 1911 je bil edini in najvažnejši dogodek v življenju podružnice obisk turistov iz Reke. V vsem svojem delu je podružnica spala in hiralala, dokler ni prevzel vodstva podružnice prof. Baltazar Baebler, ki je bil izvoljen 8. januarja 1912 za načelnika.

Kakor je bila koča mejnik v notranjskem planinstvu, tako je bila izvolitev novega načelnika mejnik v delu idrijske podružnice, ki je sedaj kar na mah zaživela in stopila v svojo najlepšo in najplodovitejšo dobo. Ustanovili so odsek za sankanje, v katerem so se udejele tudi ženske, otvorili lepo sankališče na cesti Dole—Idrija. Število članstva je spet naraščalo in doseglo število 59. Planinski direndaj, ki se je vršil 17. februarja 1912 in ob katerem so izdali edino številko »Kozjega repka«, je bil glede rekordnega obiska pravi triumf. Udeležilo se ga je tudi 25 Cerkljanov.

10. marca so priredili izlet čez Lešetnice na Kovačev rovt, 7. in 8. aprila pa izlet v Gorico. S člani goriške podružnice so obiskali Kostanjevico, Kromberk, Kojsko, Vrhovlje in Plave v Brdih, ki so bila vsa v

cvetju in si ogledali Gorico. 4. maja so ponovno krenili na Primorsko, in sicer čez Tisovo—Dol in Čaven v Ajdovščino, kjer je bil sestanek z vipavsko in goriško podružnico. Na tem izletu so našli na Otlici avrikelj. Prav tako pridni so bili tudi v markiranju poti. Zaznamovali so poti: iz Bele čez Tisove na Otlico do Polanca na Dolu in postavili v Beli kažipotno tablico; na Sivko nad Ledinami s kažipotno tablico; na Vrh nad Rovtami s tablico na Mravljšču. Ta pot je najlepša, saj drži čez Črni potok ob lepih slapovih Sopotskih korit blizu Matjaževih kamer in pot na Jelenk. Popravili pa so tudi pot k Divjemu jezeru in okoli njega ter napravili klopi nad jezerom in vse skupaj lepo zavarovali.

Poleg sankanja je podružnica budila zanimanje tudi za drsanje. Leta 1913 je napravila električno razsvetljavo nad drsalščem pri Likarci. Poleg brige za domače gore so se zanimali tudi za druge slovenske Alpe. V ta namen so priredili 1. marca 1913 skioptični večer. Podoben večer se je vršil tudi 1. marca 1914. Občni zbor je bil 18. decembra 1912 in je pokazal lep dvig članstva na število 100. V maju 1. 1913 so priredili izlet na Vrh nad Rovtami in na Vrhniko, 17. maja na Jelenk, 15. junija pa na Porezen. Pirnatova kočja je uspevala in število obiskovalcev se je v tem letu dvignilo na 128.

Podružnica je šla z uspehom proti svoji 10-letnici. Občni zbor 24. januarja 1914 je bil že v znamenju slavnostne desetletnice. Pred praznikom desetletnice, ki se je slovesno obhajala 12. julija 1914 z veliko planinsko veselico in Ljubevču, se je vršil 17. maja zadnji izlet podružnice čez Zakovk in Brekovec v Žiri. V tem zadnjem letu življenja in delovanja so napravili še naslednje markacije: Kovačev rovt—Gore—Razpotje. Pot drži mimo razgledišča in je imela kažipotno tablico na Kovačevem rovtu in Razpotju. Pri tablici na Razpotju je bilo tudi označeno razvodje med Jadranskim in Črnim morjem. Ob cesti Idrija—Kovačev rovt so napravili dve klopi. Prva je bila v začetku dolge serpentine, druga pri velikih smreki s tablico »Razgled na Triglav«. Primerne tablice so postavili tudi v Črnem vrhu in na Vrh

nad Rovtami. Število članstva je doseglo najvišje število 105.

Kakor ostale podružnice SPD v bivši avstroogrski monarhiji tako je tudi idrijska odigrala svojo nacionalno in napredno vlogo v borbi proti germanizaciji slovenske zemlje. Njihova glavna naloga je bila zavzeti in vsidirati se s planinskimi postojankami na naših planinskih vrhovih, prehiteti in onemogočiti pojav nemških planinskih društev na naših planinah. Ta namen je imela tudi Pirnatova kočja na Javorniku, na najvišji točki, kjer prehaja alpski svet v Kras in nad prehodom iz alpskega področja v dolino Vipave in dalje na Kras in do morja.

Z izbruhom prve svetovne vojne in nato z italijansko okupacijo so bile spodrezane že tako slabe korenine organiziranega planinstva, ki ga ni oživelo niti novo oziroma za kratko dobo oživljeno samostojno planinsko društvo v letu 1925. V dobi okupacije so propadli tudi vsi objekti in naprave s Pirnatovo kočjo vred, nekatere predele pa so okupatorji popolnoma zaprli in onemogočili gibanje prebivalstva.

Toda planinska ideja ni zamrla v Idriji. Če je zamrla v vrstah meščanstva, pa je še krepkeje oživela med našimi delovnimi ljudmi, med našo mladino. Ni bila sicer izražena v formalni organizaciji, vendar je množično oživela v obliki borbe proti poitalijančevanju, v borbi za domačo besedo, v borbi za ohranitev slovenskega značaja Idrije in njene okolice.

Ob taki delavski in narodni zavesti, pripravljen na končni obračun s tujim imperikalizmom in domačimi izdajalci, se je idrijski rudar priključil uporu in borbi za pravice Primorcev in Jugoslovanov. Nešteto grobov padlih borec krijejo naši gozdovi. Tudi naša osrednja planinska točka, naš Javornik je doživel mnogo borb in po njegovih pobočjih je bilo prelito mnogo krvi. III. bataljon Gradnikove brigade je skoro ves našel svoje zadnje bivališče prav na Javorniku.

Z vsestransko zmago, z osvoboditvijo ter z našo priključitvijo k ostali Jugoslaviji so nastopili novi pogoji za naše življenje in nadaljnji razvoj. Nosilec živahnega razmaha ni več malomeščan, pač pa naš delovni

človek. Tako je tudi na področju našega planinstva, ki je takoj zaživel na široki osnovi delovnih ljudi.

Ze leta 1946, še pred priključitvijo, je bilo ustanovljeno samostojno planinsko društvo v Idriji. Njegovo rast od tega leta dalje dokazujejo številke gibanja in naraščanja članstva, ki je skočilo od 53 v l. 1946, na 1119 v letu 1950. Če je število članstva v nadaljnjih letih padlo na 744 in na 485 v letu 1952, ni še rečeno, da je splahnelo planinstvo, saj obisk naših koč prav v teh letih močno raste. Javorniška koča je imela v letu 1952 4831 gostov, Sivka 3575, Jelenk 815 in Hleviška koča 1007. Društvo se je v teh letih vrglo predvsem na reševanje svojih gospodarskih vprašanj, v obnavljanje in postavljanje svojih postojank.

Investicijska dejavnost društva se je začela leta 1948 in je znašala v dinarjih 14500.—, se bližala v naslednjem letu pol milijonski vrednosti, v letu 1950 nekoliko padla, narasla v letu 1952 skoro na 1 milijon din. Ko je bila dograjena koča na Javorniku, je padla vrednost investicijske dejavnosti in bo narasla spet v letošnjem letu zaradi gradnje koč na Hleviših. Leta 1948 so člani vložili 300 prostovoljnih ur, naslednjega leta že 3100, leta 1950 3100 ur, leta 1951 2100 in 1952. leta skoro 4000 prostovoljnih delovnih ur, za katerimi moramo gledati tudi odgovarjajočo vrednost, izraženo v dinarjih.

Društvo je v teh letih skrbelo tudi za nadclavo in popravilo poti. Investicije za to so bile v prvih letih zelo skromne in so znašale v letu 1946 le 800 dinarjev, naslednje leto 1500.— din, v 1948 letu 3800.— din, v letu 1951 4000.— din in v letu 1952 največji znesek 4900.— din.

Povečanje investicij prav v letih 1950, 1951 potrjuje široko dejavnost samega društva. Nihče ne more in ne sme zanikati pomena investicijskih del in skrbi za materialno bazo planinske družbene dejavnosti ter velikih uspehov, ki so bili na tem področju doseženi. Dejstvo je, da se je treba zahvaliti prav veliki požrtvovalnosti članstva, da je v preteklih letih usposobilo postojanko na Sivki, Razpotju, Jelenku in Hleviških planinah. Največji uspeh pa je društvo in njegovo članstvo doseglo z izgrad-

Planinska razstava v Idriji ob 50-letnici

njo nove koč na Javorniku, saj so trajala gradbena dela tri polna leta. Prav tak uspeh so tudi začetna dela na novi točki na Hleviških planinah.

Ko čestitamo naši planinski organizaciji k njenemu visokemu jubileju, to je k 50-letnici ter pri tem ocenjujemo njene uspehe v dosedanjem delu, ji prav iskreno želimo, da bi v drugi polovici svojega stoletja še čvrsteje in še bolj vsestransko razmahnila svojo delavnost.

☆

50-letni jubilej PD Idrija. Dne 23. avgusta 1953 je PD Idrija slovesno praznovalo svojo 50-letnico. Na predvečer proslave se je vršila slavnostna seja v društvenih prostorih, proslava pa se je vršila v sindikalni dyorani. O razvoju planinstva v Idriji je podal izčrpen referat tov. Božič Lado, pri proslavi pa sta sodelovala pevski zbor Svobode in sindikalna godba na pihala rudnika živega srebra. Po proslavi se je razvila povorka z godbo na čelu ter krenila do osnovne šole, kjer se je izvršila otvoritev planinske razstave. Proslave so se udeležili tudi jeseniški planinci in podpredsednik PZS tov. Bučer Tone, ki je društvu izročil lično diplomu PZS.

PD Zagorje. Pod okriljem tega društva je bil ustanovljen pevski oktet, ki se že kar dobro uveljavlja. Uspešno je nastopil pri proslavi 60-letnice slovenskega planinstva v Vratih, nastopa pa tudi pri vseh matičnih prireditvah. Pri interni društveni proslavi 60-letnice, ki jo je društvo izvedlo na Čemšenški planini, je pevski oktet izpolnil program z lepo planinsko pesmijo ter počastil spomin padlim borcem-planincem. Te proslave se je udeležilo okrog 200 planincev, ki so položili vence na spomenik padlim borec in pozorno sledili besedam predsednika PD tov. Goloba, ki je orisal razvoj pot slovenskega planinstva.

PD Ajdovščina. Za 50-letni jubilej svojega obstoja je to društvo priredilo lepo izložbo z maketami vseh treh svojih postojank. Razstavilo je tudi diplomu, ki jo je društvo prejelo od PZS in knjigo društvenih sejin zapisnikov, ki datirajo še iz leta 1903, ko je bilo društvo ustanovljeno. S podobnimi rekviziti namerava društvo opremiti še eno izložbo v mestu.

Dom Klementa Juga v Lepeni

Otvoritev Doma Klementa Juga v Lepeni. — Dolina Lepena je bila do sedaj skoraj nepoznana, čeprav ne zaostaja po svojih lepotah za Trento in Logom. Dolina Lepena tvori naravni in najbližji prehod iz Zgornje Soške doline v Bohinjsko dolino, in sicer preko planine Duplja, Bogatinskega sedla in Komne, kakor tudi čez Prehodavce za Tolmin. Dolga je 6 km in se začneja 2 km pred vasjo Soča. Zaradi te naravne povezave so planinci in turisti že dolgo pogrešali v tem predelu planinsko postojanko, ki bi jim omogočila lažji prehod iz Komne ali Krna v gornjo posuško dolino, posebno Trento. Tej želji je sedaj ustreglo PD Nova Gorica, ki je dne 19. VII. 1953 otvorilo na koncu te doline, ko se pot začne vzpenjati proti planini Duplja in Krnskemu jezeru, novo lepo planinsko postojanko in jo posvetilo spomenu znanega alpinista dr. Klementa Juga. Da je bila ta postojanka res nujno potrebna, je pokazal dosednji obisk, čeprav društvu še ni uspelo postojanko popolnoma opremiti. Otvoritve se je kljub slabemu vremenu udeležilo okrog 400 planincev, medtem ko je postojanko obiskalo v dobrih dveh mesecih od otvoritve okoli 1000 planincev. Postojanka ima 5 spalnic s 26 posteljami. Društvo ima možnost, da si uredi v sedanjem poslopiju, ki je služilo nekdanji žičnici, depandanso. Letos je bila redno odprta in oskrbovana le do 1. X. 1953, vendar pa bo možno dobiti prenočišče in delno preskrbo tudi preko jeseni in zime, ker dosedanja oskrbnica, ki bo postojanko čuvala v zimski dobi, stanuje v neposredni bližini. S tem bo tudi ustrezno event. željam smučarjev iz Komne, Bogatinskega sedla in okolice Krnskega jezera.

Zaščitna služba DOZ-a. Dogajajo se primeri, da se poedina PD mimo PZS obračajo na DOZ za pomoč v sanitetnem materialu. Čeprav eksistira pri DOZ-u zaščitna služba, katere edini namen je, nuditi planinski organizaciji denarna sredstva za nabavo reševalnega materiala v svrhu preprečevanja nesreč, je DOZ vse take prošnje rešil negativno, ker daje to pomoč le preko PZS. Tako je lansko leto omogočil izvedbo številnih predavanj o prvi pomoči po PD-jih, v letošnjem letu pa je odobril kredit din 330.000.— za nabavo sodobnih Marinerjevih reševalnih naprav. Z dodelitvijo tega kredita nam je DOZ omogočil, da bomo mogli s temi sodobnimi reševalnimi napravami opremiti vse ogrožene planinske postojanke in z njimi olajšati ter pospešiti reševanje po-

nesrečencev iz težko dostopnih sten. Kakor smo trdno prepričani, da bo DOZ tudi v bodoče zvesto podpirala GRS v njenih prizadevanjih, smo mu tudi že danes iskreno hvaležni za njegov dosednji dragoceni prispevek, ki ni majhen.

Sestanka načelnikov postaj GRS, ki se je vršil dne 14. VI. t. l. v Ljubljani, so se poleg zastopnika PS Hrvatske tov. Raka Ivana iz Zagreba, udeležili še zastopniki reševalnih postaj Prevalje, Celje, Hrasnik, Kamnik, Kranj, Tržič, Radovljica, Jesenice, Rateče-Planica in Ljubljane. Ostale reševalne postaje so opravile svoj izostanek. Sestanek je vodil tov. dr. Miha Potočnik. Poročilo o organizacijskem stanju GRS je podal predsednik PZS tov. Fedor Košir, ki je poudaril važnost tega sestanka, ki se vrši tik pred otvoritvijo letne sezone, ko je obisk gora najmožnejši in mora biti GRS pripravljena, da bo kos svojim nalogam. Sestanek je bil potreben tudi zato, da so reševalci seznanili s stanjem v GRS po raznih pretresljivostih, ki jih je ta organizacija doživela po nesreči v Spiku l. 1952. Reševalci naj na tem sestanku povedo svoje mnenje in predloge, da bi GRS mogla v polni meri izpolniti naloge, ki jih je dolžna izpolnjevati. Zlasti naj podajo svoje mnenje glede delačasne komisije GRS pri PZS, ki jo je morala PZS formirati takoj, čim so gorenjski reševalci odklonili vsako odgovornost sodelovanja pri reševalnih akcijah, kajti tako številna organizacija pač ne more biti brez GRS. Komisija GRS tvori najuglednejši alpinisti in reševalci, ki stoje daleko nad vsakim osebnim trenjem in jim je PZS hvaležna, da so prevzeli to nevažnostno nalogo. Formiranje začasne komisije GRS je bil le začasni in zasilni ukrep PZS, ki naj ima predvsem ta cilj, da zopet vzpostavi GRS in ji da mesto, ki ji gre. Komisija se je takoj lotila svoje naloge. Danes pa je stanje že tako, da je v najbolj ogroženem kraju že vzpostavljena GRS. Reševalci so pokazali dejansko ljubezen do naših planin. Dasi se lahko že trdi, da stoji organizacija GRS zopet trdno, obstaja le še vtis, da ni prave povezave in enotnosti, kar pa naj bi bila naloga današnjega sestanka.

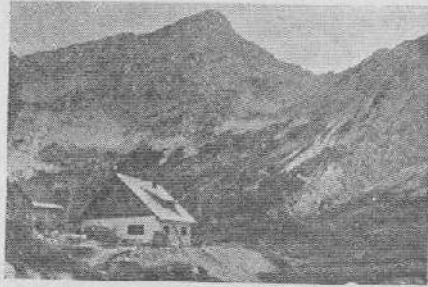
Sledila so poročila načelnikov reševalnih postaj. Iz teh sledi, da so vse reševalne postaje več ali manj dovolj usposobljene za reševanje na svojem terenu in da uspešno vrše reševalne akcije, skoraj vse pa so edine v tem, da jim primanjkuje jejo klini in vponke, ponekod pa tudi vrvi in ostali tehnični material. Delegati so naglašali nujnost čim tesnejše povezave komisije GRS s terenom. Na sestanku so sprejeli vrsto sklepov, ki naj utrdi, po-žive in izboljšajo delo reševalnih postaj. Sklenili so, da bo komisija v bodoče posvečala več pažnje preskrbi tehnične opreme in v manjši meri sanitetnemu materialu, da bodo poedine reševalne postaje vključile v svoje vrste čim več mladine iz vrst alpinistov, pa tudi samih planincev za reševanja v lažjem terenu — za vsakega takega reševalca pa postavile komisiji pismen utemeljen predlog, nakar jim bo komisija izdala reševalno legiti-macijo in znak. V zvezi s tem pa naj komisija na prihodnji skupščini tudi pred-laga spremembo pravilnika GRS. V GRS naj se vključijo vsi lastniki lavinskih psov, reševalna postaja na Jesenicah pa naj se opremi z najmodernejšimi reševal-

nimi sredstvi, ker je največkrat v akciji. Reševalne postaje naj vedno obveščajo komisijo o datumu in kraju svojih tečajev ali vaj, katerih se bo skušal po možnosti udeležiti tudi kak član komisije. Določene so bile tudi dnevne reševalcem, in sicer znaša cela dnevница din 700.— + din 350.—. Izguba zaslužka se izplača le proti predložitvi tozadavnega potrdila službodajalca. Končno je bil sprejet sklep, da začasna komisija za GRS pri PZS vrši svoje posle do prihodnje skupščine PZS in pripravi predloge za spremembo pravil GRS.

Tov. dr. Miha Potočnik je nato obvestil reševalce o prvem zveznem reševalnem tečaju na Vršču, ki ga bo od 3.—3. VIII. t. l. po nalogu PSJ organiziral GRS. Tečaj ima predvsem namen podati tečajnikom-zčetnikom osnovno znanje o reševanju, ki je potrebno vsakemu reševalcu za organiziranje GRS v ostalih republikah, kjer ta organizacija še ne obstaja. Pozval je vse načelnike, da v ta tečaj priglasijo tudi vse one tovarise, ki imajo dovolj tehnične in fizične sposobnosti ter vse moralne odlike, da bi mogli postati dobri reševalci.

Otvoritev Poštarske koče na Vršču (1725 m). V prelepem planinskem predelu pod Solno Glavo na Vršču, kjer je še do nedavno samevala zapuščena vojska karavla, stoji danes lepa in udobna planinska koča — Poštarska koča na Vršču. Inicijator za preureditev te karavle je dal jeseniški poštni aktiv, vključen v PD Jesenice, ki jo je ob podpori PZS in PD Jesenice z veliko ljubeznijo in trudom že lansko leto preuredil v skromno planinsko zavetišče. Poštarij-planinci pa se s tem uspehom niso zadovoljili. Popolna obnova postojanke naj bi bila končana do Dneva vstaje t. j. do 22. julija 1953. Celotna organizacija je bila poverjena pomočniku direktorja PTT tov. Mraku Vladislavu. Začetnih akcij za obnovo postojanke so se udeležili planinci-poštarij iz Jesenic, Ljubljane, Kranja, Celja, Krškega, Novega mesta in Maribora. Ker je do gradilišča držala le kozja steza in je bilo zato potrebno napraviti najprej dovozno pot, je bila ta naloga zaupana dijakom Industrijske šole za PTT mehanike v Ljubljani, ki so poverjeno jim nalogo izpolnili v treh dneh. V stavbo je bilo vgrajenih 30 000 zidakov, 5 000 kg cementa, 50 000 kg lesa, 10 000 kg apna, 4 000 betonskih cevi ter nad 10 000 kg ostalega gradbenega materiala, kar vse pa je bilo treba ob Tičarjevega doma do gradilišča prenesti na ramah. Težave so imeli tudi s prenašanjem vode, ki so jo morali nositi od Tičarjevega doma. Znosili so jo preko 25 000 litrov. V 47 dneh so kočo popolnoma dogradili in opremili in pri tem opravili 31 488 ur dela. Vsekaror je to svojevrsten gradbeni rekord poštarijev-planincev, če pomislimo, da so s prvimi deli pričeli 21. junija 1953 in vsa dela zaključili že 7. avgusta 1953. Postojanka je bila dograjena in opremljena z lastno delovno silo, v lastni režiji pa so izvedli tudi vsa gradbena in obrtniška dela.

Postojanka je dolga 11 in široka 9,20 m. Pokrita je z eternitom, opremljena je s strehovodom, in zavarovana z gasilnimi aparati. V pritličju je lepa in sodobno opremljena jedilnica s površino 38 m². Koča ima lasten vodovod, voda pa se bo

Poštarski dom na Solni glavi

zajemala iz cisterne, ki se bo polnila z meteorno vodo s strehe. Postojanka ima tudi hišno kanalizacijo. V mansardi se nahaja skupno ležišče za 16 oseb.

Slovesne otvoritve postojanke so dne 9. VIII. t. l. udeležili zastopniki kolektivov PTT iz vse Slovenije, pomočnik direktorja glavne direkcije PTT tov. Šenk Vladimir, direktor direkcije PTT Ljubljana tov. Gerbec Jože, direktor direkcije železnic tov. Lepin Danijel, zastopniki oblasti, predsednik PZS tov. Fedor Košir ter številni predstavniki gorenjskih planinskih društev. Na predvečer otvoritve so zakurili na vrhu Vršča mogočen kres, s številnimi raketami pa so z velike višine mogočno osvetlili stene sosednjih gorskih velikanov. Plamen v obliki črk PTT je pričal, da slavijo poštni kolektivi pomembno delovno zmago. Godba na pihala SKUD PTT iz Ljubljane je igrala in skrbela za veselo razpoloženje številne planinske družine, ki se je z veseljem odzvala vabilu poštarijev in prihitela na Vršč, da se skupno z njimi raduje njihovega velikega delovnega uspeha. I. R.

Zlet planinarov NR Hrvatske 26. in 27. VII. 1953. Ob veliki udeležbi planincev iz cele NR Hrvatske — bilo je približno 2000 udeležencev ter delegatov iz ostalih republik — se je vršil 26. in 27. VII. zlet planincev naše sosedne republike Hrvatske. Za kraj zleta so bila izbrana Plitvička jezera. Prireditelj se je z vzorno organizacijo prevoza ogromnih množic planincev in izletnikov na kraj proslave izkazal.

Na lepem travniku tik Plitviških jezer so bile postavljene dolge vrste šotorov, za hrano je bilo odlično poskrbljeno.

26. VII. je tov. Lučič, funkcionar PS Hrvatske, ob 9. uri naznanil oficijelni začetek zleta, dvignili sta se ob izgrani državne in hrvatske himne država in republiška zastava, na kar je predsednik PS Hrvatske v klenin in jednatih besedah opisal pomen Zleta planincev. Zbrane množice je pozdravil tudi zastopnik ljudske oblasti iz Titove Korenice in podčrtal pomen planinske slovesnosti, kjer so l. 1941 počile prve bombe in puške naših borcev za svobodo svojega naroda. Čestitkam k zletu in k dnevu upora, ki ga praznuje vse delovno ljudstvo NR Hrvatske na dan 27. VII., so se pridružil tudi delegati Planinskih zvez ostalih republik. Posebno ganijliva je bila izročitev častnega darila delegatu NR Makedonije in predsedniku PS Hrvatske. T. S.

Zavetišče na Menini planini

Zavetišče na Menini planini (1508 m) je PD Gornji grad otvorilo dne 9. VIII. t. l. Zgradilo ga je skupno s pašniško zadrugo, s katero si tudi delita prostora. To zavetišče so zgradili predvsem zaradi tega, da imajo postojanko v neposredni bližini kraja, kjer bo stal njihov novi dom, za za katerega so zbrali že precej gradbenega materiala in tudi nekaj denarnih sredstev. V zavetišču imajo eno sobo, ki jim hkrati služi tudi za kuhinjo in shrambo, ter sobo, kjer je skupno ležišče za 14 oseb. Otvoritvene slovesnosti se je udeležilo preko 300 planincev. Pozdravni nagovor na planince je imel vodja pripravljanih del za nov dom tov. Voščič Martin. Pred vojno je sicer stal planinski dom na Bibi, ki pa ni nudil nikakega razgleda, ker je stal pod vzhodnim planincem. Novi dom pa bo stal na najlepši razgledni točki planince. V svojem govoru se je tov. Voščič spomnil tudi pokojnega tov. Kocbeka, ki je živel in deloval v Gornjem gradu. Od tamkaj je tudi ustanovil planinsko podružnico, ki slavi letos 60. jubilej svojega obstoja. V počastitev tega jubileja so tudi oni na ta dan postavili temelje novega doma s tem, da so otvorili zavetišče na Menini planini. Predvidevajo, da bo novi dom prihodnje leto že pod streho. L. R.

Zbor alpinistov v Logarski dolini. 9. oktobra 1953 je PZS priredila pod vodstvom komisije za alpinizem vseslovenski zbor alpinistov, kakor je bilo sklenjeno na zboru načelnikov AO v zgodnji spomladi t. l. Tedaj je celjski AO prevzel nalogo, da zbor pripravi v Planinskem domu v Logarski dolini in da poskrbi za program. Takih zborov doslej nismo prirejali in tako se je to prvemu poznalo. Zbora se je udeležilo 160 alpinistov iz vseh krajev Slovenije: iz Primorske, iz Jesenic, iz Domžal, Kamnika, Maribora, Celja, iz zasavskih revirjev in od drugod. Stevilo je bilo kar preveliko, tako da jih sicer prostorni planinski dom ni mogel vseh dovolj gostoljubno sprejeti. V domu se je namreč v tem času še zadrževalo 30 stalnih gostov. Gostinski prostori so bili za zborovanje premajhni, zato so se morali zborovalci stisniti v gostinško sobo v dopandansi, ki jo je PD Celje zgradilo na pogorišču nekdanje Tillerjeve kočice. Tu jih je najprej pozdravil predsednik PD Celje tov. prof. Orel, se opravičil zaradi pomanjkljivosti, ki so nujno nastopile zaradi tesnih prostorov in spregovoril o domnevni in resnični razliki

med nekdanjim in modernim alpinizmom, o vrednotenju alpinizma pri oblikovanju mladega človeka ter o domačem AO. Za njim je govoril tov. Bučer, načelnik komisije za alpinizem, o najrazličnejših problemih slovenskih AO, o liku alpinista, o organizacijskih nalogah AO, o ekspedicijah, skratka o vsem, kar je to leto zanimalo naše mlade alpiniste. Nato je v jedrnatih besedah o letošnjih uspešnih slovenskih alpinističnih navezah govoril tov. Kočevar. Za je zaradi okvare v hidrocentrali na Palniku odpadla demonstracija plezalskih činitev z episkopom. Po njegovih izvajanjih je predsednik PZS tov. Fedor Košir pozdravil zbor, čestital AO navezam in pohvalil vse odseke. V znamenje priznanja je podelil vsem AO lepe pohvalne diplome.

Med temi točkami je zapel tri pesmi domžalski pevski zbor pod vodstvom prof. Berganta. Prostor ni dovoljeval kakega večjega kulturno-umetniškega programa, povedati pa je treba, da tudi ni bil pripravljen. V prihodnjih letih bo treba misliti predvsem na ta del programa. Zbor alpinistov naj bi bil nekaj zares lepega, pristranskega, nekaj, kar bi najiskrenejše ljubitelje gora povezovalo med seboj z občutjem in občutkom lepote in dobrote. Po zborovanju se je v gostinskih prostorih Planinskega doma razvila prosta zabava, v nedeljo zjutraj pa se je večina alpinistov razšla preko Savinjskih Alp v Kamniško Bistrico. Nekateri so spotoma obdelali lažje smeri v zapadni Planjavi, mnogo pa jih je šlo po zanimivi, a po vojni malo hojeni Kopski poti na Ojstrico in Korošico.

Tečaj GRS na Korošici. Ljubljanski reševalci so v dneh od 20. do 23. oktobra priredili na Korošici svoj vsakoletni reševalni tečaj. Namen tečaja je bil utrditev ravnanja z najmodernejšimi reševalnimi napravami, kot so Marinerjeva reševalna naprava in Gramingerjev sedež. K tečaju so bili povabljeni še alpinisti in reševalci iz Kamnika in Celja, vendar se ga je žal udeležil le en celjski alpinist.

Uspeh tečaja je zadovoljiv. Poleg osnovnih vaj z novodobno reševalno napravo je bilo izvedenih tudi nekaj poskusnih reševanj, enkrat celo preko severne stene Vrščice.

Udeleženci tečaja, ki so bili sami mladi, po večini že izkušeni plezalci, so pokazali svojo spretnost in znanje.

Preko zime nameravajo ljubljanski reševalci izpopolniti svoje znanje v reševanju še v stenah Turnca in Iškega Vintgarja. V začetku poletja pa bodo izvedli poizkusno reševanje preko ene znanih sten Savinjskih ali Julijskih Alp.

Člani AO Ljubljana-matica urejajo dragoceno fotografsko zbirko. Predvsem zbirajo fotografske posnetke iz naših sten. V ta namen že redno objavljajo zanimive fotoreportaže v društvenem okenčku, kar vzbuja veliko zanimanje. Fotoreportaže obsegajo poleg plezalnih vzponov tudi zanimive posnetke iz tečajev in življenja AO. R. K.

Telefoni planinskih postojank:

Erjavčeva koča na Vrščici,	
Kranjska gora	43
Poštarska koča na Vrščici,	
Kranjska gora	73
Koča Zlatorog v Trenti, Soča	3

L. R.

Centralni katalog tujih časopisov v naši državi. Da bi znanstvenim in strokovnim delavcem olajšali delo, je Bibliografski inštitut FLRJ ustanovil »Centralni katalog tujih časopisov«, ki se dobe v več kakor 500-tih strokovnih in znanstvenih bibliotekah v naši državi.

Po tem katalogu lahko dobite podatke o obstoju kjer koli v naši državi ne samo posameznih letnikov, temveč tudi posameznih zvezkov katerega koli časopisa in to za ves čas od začetka izhajanja najstarejših časopisov do danes.

Vsa obvestila o tujih časopisih, kateri so v naših bibliotekah, lahko dobite brezplačno pri Bibliografskem inštitutu Beograd, Terazije št. 26/II, poštni predal 20, telefon 25-670.

Odlikovanje zaslužnih planincev v Vratih. Za izredne zasluge pri razvoju slovenskega planinstva so bili na proslavi 60-letnice slovenskega planinstva v Vratih odlikovani z zlatim častnim znakom:

Štev. 4 prof. Mlakar Janko iz Ljublj.,
štev. 5 Badjura Rudolf iz Ljubljane,
štev. 6 Kunaver Pavel iz Ljubljane in
štev. 7 dr. Tomišek Josip iz Celja.

S srebrnim častnim znakom:

štev. 3 Wester Josip iz Ljubljane,
štev. 4 dr. Senjor Davorin iz Maribora,
štev. 5 dr. Prešern Jakob iz Begunj,
štev. 6 ing. Perko Nace iz Ljubljane,
štev. 7 prof. Ravnik Janko iz Ljublj.,
štev. 8 Beg Ante iz Ljubljane,
štev. 9 Koželj Makso iz Kamnika,
štev. 10 dr. Brilej Arnošt iz Ljubljane,
štev. 11 Rekar Lojze iz Radovne,
štev. 12 dr. Tomišek Stane iz Ljublj.,
štev. 13 dr. Avčič Krance iz Ljubljane,
štev. 14 dr. Kajzelj Mirko iz Zagorja,
štev. 15 Marsel Ivo iz Ljubljane,
štev. 16 Vrtovec Filip iz Celja,
štev. 17 Engelsberger Ivan iz Trziča,
štev. 18 Klofutar Peter iz Kranjske gore,
štev. 19 Majer Franjo iz Maribora,
štev. 20 Medja Maks iz Jesenic,
štev. 21 More Andrej iz Jesenic.

Vsi odlikovanci so hkrati prejeli umetniško izdelane diplome.

Kakor že znano so bili pred tem odlikovani z zlatim častnim znakom štev. 1 tov. Korenčan Ivan iz Ljubljane, s štev. 2 GRS in štev. 3 tov. Čop Joža iz Jesenic; s srebrnim častnim znakom štev. 1 pa dr. Demšar Jernej iz Ljubljane, s štev. 2 pa tov. dr. Brečelj Bogdan.

Za 60-letno delovanje so prejela spominsko diplomu PD Celje, Kamnik in Ljubljana-matica, za 50 letni jubilej pa PD Jesenice, Ajdovščina in Idrija.

Odkritje spominskih plošč pokojnemu Jožetu Pogačniku. Dne 16. VIII. 1953 so se zbrali nad Mlinarico, kjer se je dne 6. oktobra 1951 smrtno ponesečil pokojni Pogačnik Jože, številni njegovi prijatelji, da se udeležijo odkritja spominske plošče, ki jo je v počastitev njegovega spomina odkril PZS. Med ostalimi so bili navzoči tudi predsednik Planinske zveze Jugoslavije tov. Kušič Rade in predsednik planinske zveze Slovenije tov. Fedor Košir ter predstavniki nekaterih gorenjskih PD. Pokojnemu Jožetu v spomin je naslovil nekaj prijateljskih besed tov. Skrajnar Tone, načelnik gospodarske komisije PZS in njegov najbližji sodelavec, ter položil zlat lovorjev venec. Enak venec je položil tudi tov. Kušič Rade za PSJ in tov. Pavlin

Tov. Skrajnar, nač. gospodarske komisije PZS pred Pogačnikovo ploščo

Jože za PD Radovljica. Vsi skupaj so se nato podali pred Pogačnikov dom pri Križkih jezerih, kjer je spominsko ploščo v imenu PSJ odkril njen predsednik tov. Kušič Rade. V krajskem nagovoru se je spominjal vseh odlik pokojnega Jožeta in obžaloval težko izgubo, ki je prizadejala celotno jugoslovansko planinstvo. Tudi k tej spominski plošči sta predstavnika PSJ in PZS položila zlat lovorjev venec.

Spominska plošča nad Mlinarico je dimenzije 23 x 40 cm, vitla iz bronu, spominska plošča pri Pogačnikovem domu pa dimenzije 50 x 60 cm in iz mendenine. Obe so izdelali naši železarji-planinci.

Planinski tabor na Nanosu. Dne 23. VIII. 1953 se je vršil na Nanosu planinski tabor, ki ga je organiziralo PD Postojna. Kljub skrbnim pripravam se je tabora udeležilo le okrog 100 planincev, ki so tokrat uživali edinstven razgled po preobilnem doževju, ki je prenehalo sele v jutranjih urah na dan tabora. Nedvomno je bil tudi samo dež vzrok tako majhne udeležbe.

IZ OBČNIH ZBOROV

Dne 9. IX. 1953 se je vršil v hotelu Triglav v Mojstrani izredni občni zbor PD Dovje-Mojstrana. Sklican je bil zaradi tega, ker so se v dnevnem časopisju pojavile kritike tega društva odnošno očitki, da poedini člani podpirajo reakcionarna prizadevanja nekaterih ljudi, ki bi radi izbrali ime pokojnega župnika Aljaža za razno protiljudske zbere. PZS je smatrala, da morajo dosedanja odbor oz. njegovi poedini člani dokazati, da očitki v časopisju niso točni, kar naj bi tudi ugotovil izredni občni zbor. Na zboru je bilo rekordno število ljudi. Ob zaključku je ves stari odbor odstopil in bil izvoljen nov odbor s tov. Dolžanom Janezom na čelu. Zadeva pa še ni dokončno razčiščena.

Ustanovni občni zbor Planinskega društva PTT v Ljubljani se je vršil dne 29. IX. t. l. v sindikalni dvorani palače direkcije PTT. Zbor je vodil tov. Kobilica Jože, udeležili so se ga poleg številnih gostov in zastopnikov društva tudi dele-

gati PZS pod vodstvom predsednika tov. Fedorja Koširja. Novoustanovljeno društvo je naslednik planinskega aktiva Poštar, ki je takoj po osvoboditvi pričel delovati v PD Ljubljana-matica, nato nekaj časa pod okriljem PD vladnih ustanov, po razidu tega društva pa zopet v PD Ljubljana-matica. Aktiv je imel tudi alpinistično sekcijo, ki je kar dobro uspevala. Delo poštnega aktiva je bilo vsestransko uspešno, zlasti pa se je izkazalo pri dograditvi poštarke kočne na Vršču. Namenovo ustanovljenega društva naj bi bil, da bi povežalo vse dosedanje člane poštinskih planinskih aktivov ali sekcij, hkrati pa pridobilo v vrstah poštarjev nove člane. V krajih, kjer bi bilo več poštarjev - planincev, bi obstajale planinske skupine. V odbor so bili izvoljeni poleg ostalih tov. Zabel Ivan kot predsednik, Cerar Ciril kot tajnik in Mrak Vladislav kot gospodar. Na občnem zboru sta sodelovala tudi poštarški mešani pevski zbor in godba na pihala.

Občni zbor PD Hirska Bistrica se je vršil dne 20. V. t. l. v hotelu Zmaga v Hirski Bistrici. Društvo v preteklem letu ni moglo sklicati občnega zbora, ker se je tedaj borilo z velikimi organizacijskimi težavami. Do resne krize pa je prišlo v društvu z ustanovitvijo TD Partizana v Hirski Bistrici, ki je med drugim formiralo tudi planinsko sekcijo. Med člani je tedaj namreč prevladovalo mnenje, da bo planinsko društvo kot samostojno društvo prenehalo obstajati, člani PD pa da se bodo vključili v planinsko sekcijo TD Partizana. Delo v društvu je zaradi tega popolnoma zamrlo in se je zopet poživilo šele tedaj, ko je za to zvedela PZS in v stvar posegla. Sklicali so takoj občni zbor in sklenili, da bodo takoj pričeli z obnovo članstva, sanirali blagajno, ki je postala med tem deficitna, na novo opremili in popravili Cankarjevo kočno na Svinščakih, v katero je bilo večkrat vlomljeno in pristopili k obnovi planinskega doma, katerega pogorišče se nahaja poleg Cankarjeve kočne. Za obnovo tega doma so obljubila svojo pomoč že razna podjetja in OLO. Nameravajo obnoviti tudi kočno na vrhu Snežnika, ki je vsako leto vse bolj obiskovana in priljubljena izletniška točka zlasti hrvatskih planincev. Ze sedaj pa bodo na vrhu Snežnika vzdali spominsko kaseto, v kateri se bo stalno nahajala vpisna knjiga in žlg. Od Lovskega sveta nameravajo zopet prevzeti Vilharjevo kočno v Crnem dolu, ki je društvena last in katero bodo zopet redno oskrbovali. Izvolili so nov odbor, ki mu predseduje tov. Cubr Milko.

PD Rimske Toplice se je ustanovilo na občnem zboru dne 11. VIII. 1953. Od 79 vpisanih članov in 25 pionirjev je na ustanovnem občnem zboru bilo navzočih 65 članov, zastopnik PZS ter delegati PD Laško. Za svoje delovno področje predlagajo okoliš, ki bi obsegal na desni strani Savinje Koptnik, Stražnik, Turje do Golc, Sv. Katarine in Sv. Kristofa, na levi strani Savinje pa naj bi meja potekala od kolena Savinje pri Marijagradcu mimo Slope pod Sv. Lenartom, mimo Vrabčeve pečii do Jurklostra, odtod pa južno pod Lipo preko Sv. Lovrenca do Save pri Radečah in ob njej do Zidanega mosta, tako da bi ta del v celoti zajel Veliko Kozje. Sklenili so, da bodo mar-

kirali poti na Koptnik, Stražnik in Kozje, pridobili čim več novih članov, prav tako pa posvetili tudi vso skrb zbiranju naročnikov za Planinski Vestnik. V bližnji prihodnosti nameravajo tudi pristopiti k postavitvi planinske postojanke na Koptniku. Odboru načeluje tov. Lev Tičar.

Jubilejni občni zbor PD Celje se je vršil dne 10. XII. 1952 v vrtni dvorani hotela Evropa v Celju. Poleg številnega članstva so se zbora udeležili tudi predstavniki oblasti, delovnih kolektivov in časopisja, med drugim pa sta društvu k visokemu jubileju čestitala nestor slovenskega planinstva in bivši dolgoletni urednik Planinskega Vestnika tov. dr. Josip Tominešek ter predsednik PZS tov. Košir Fedor.

Iz programatičnega govora predsednika tov. Orla Tineta je razvidna kratka zgodovina društva, posebno položaj planinske organizacije po drugi svetovni vojni.

Celjsko društvo se je kaj hitro znašlo. V 7 letih je po okupatorju povzročeno škodo skoraj povsem nadomestilo. Danes ima Celje v svoji upravi 6 planinskih postojank s kapaciteto 400 postelj, t. j. Mozirsko kočno na Golteh, Korošico, Okrešelj, Loko nad Raduho, Planinski dom v Logarski dolini in Celjsko kočno. S tem je PD Celje najmočnejši turistični podjetnik na področju Savinjske doline. V svojih nadaljnjih izvajanih je tov. Tine Orel po organizacijskih strukturi razčlenil dobre in slabe strani dela številnih društvenih odsekov in prišel do zaključka, da društvo še ni vsega naredilo in uredilo, da je še mnogo pomanjkljivosti, objektivnih in subjektivnih, naglasil pa je, da je to, kar je bilo narejenega, bilo storjeno z resnično vneto, s srčno zavzetostjo, z iskreno voljo ne ravno velikega števila resničnih ljubiteljev gora, takih ljudi, ki so od svoje rane mladosti živeli z gorami, pa so jim za prenekatero srečno in lepo doživetje hvaležni.

Iz poročila tajnika tov. Sirka Franceta povzemamo, da šteje društvo 1736 članov, nasproti 2482, kolikor jih je društvo štelo v preteklem letu. Padec znaša 28%, in ga je pripisati predvsem spremenjenim gospodarskim razmeram. Društvo šteje 7 odsekov, od katerih pa so bili najdelavnejši smučarski, gospodarski in markacijski odsek. Organizacijski odsek je vključil na novo 224 pionirjev in 231 mladincev na I. gimnaziji, potrudi pa se bo organizirati mladino tudi še na vseh ostalih celjskih šolah. Javnih predavanj društvo ni imelo, pač pa so se številni člani udeležili predavanja znanega francoskega alpinista g. Herzoga v Ljubljani. Skupinski izleti so bili v glavnem usmerjeni v Savinjske Alpe in na Pohorje, poedinci pa so obiskovali tudi Juljske Alpe, Karavanke itd.

Finančno poročilo blagajnika tov. Hudnika Stanca nam pove, da je celjsko društvo zaživeło v polnem obsegu v turističnem in gospodarskem pogledu kljub slabim izgledom v letu 1951, ko so se podražile potnine na vlakih in avtobusih. Posebno velik odraz v finančnem pogledu so dali novi sindikalni popusti. Mozirska kočna na Golteh je izkazala din 314 000.—, kočna na Loki pod Raduho din 17 800.— in Frischaufov dom na Okrešlju din 101 000.— dobitka. Dom na Korošci je izkazal din 7000.— izgube. Vzrok temu je v tem, ker

mora imeti koča skozi 8 mesecev mrtve sezije oskrbnika zgolj za čuvanje postojanke, v ostalih 4 mesecih pa ni tako visok inkaso, da bi kril tudi izgubo ostalih 8 mesecev. Društvo je investiralo v Logarsko dolino din 5 700 000.—, v Mozirsko kočo na Golteh za napravo centralne kurjave din 340 000.—, v smučarsko dependanso na Mozirski planini din 282 000.—, za popravilo hleva z drvarnico in manjša popravila na Mozirski koči na Golteh pa din 61 000.—. Skupne investicije so znašale preteklo leto din 6 391 000.—. Za drobni inventar na kočah ter za popravilo potov in markacij so investirali din 240 000.— od tega samo za popravilo potov din 97 000.—. Za kritje teh investicij so porabili lastnih denarnih sredstev din 850 000.— (vštevši tudi din 420 000.—, ki so jih prejeli za prodani avtobus, in din 5 780 000.— raznih subvencij in podpor.PZS je prispevala din 1 500 000.—.

Poročilo o delu gospodarskega odseka je podal gospodar tov. Miroslav Dančič. Gospodarski odsek se je že v začetku leta kljub aktivni bilanci iz preteklega leta znašel v nemali zadregi. Številne naloge, ki jih je bilo treba izvršiti in preorientacija našega gospodarstva jim je prizadela dovolj skrbi, preden so se znašala. S skrajno štednjo na vseh sektorjih dela ter postavljenim načelom, da bo prizadevanje nameščenecv planinskih postojank v njihovem delu v glavnem odločalo o nadaljnjem poslovanju in obstoju postojank, je bilo doseženo, da se je situacija nekako sredi leta že precej zboljšala. Stanje se je izboljšalo, ko je društvo prejelo denarno pomoč.

Gradbeni odsek pod vodstvom tov. Kuvkova Slavka je bil polno zaposlen. V koči na Mozirski planini so instalirali centralno kurjavo in izvršili nekatere izboljšave, pod streho je bila spravljena smučarska dependansa Mozirske koče, dokončan je Planinski dom v Logarski dolini, za Raduho pa je bil izdelan idejni načrt za povečavo že obstoječe postojanke. Pri vseh gradbenih delih in oskrbi postojank so bili zelo aktivni tudi gospodarji postojank prof. Rotar Jože, Lužnik France in Filač Karl. Velik delovni elan pa so društveni funkcionarji pokazali zlasti pri gradnji Planinskega doma, v Logarski, za katerega dograditev so potrebovali nič več kot 5 mesecev ter s tem potolkli svoj lastni rekord, ki so ga dosegli pri gradnji Mozirske koče na Golteh v letu 1961, ki so jo gradili 7 mesecev.

Potoodsek šteje 10 članov. Bori se z velikimi težočami, ker mu primanjkuje denar in material, vendar vse kaže, da je na najboljši poti. Odseku načeluje tov. Smigovec Ivan, navdušen planinec in fotoamatör.

Markacijski odsek je na novo markiral pot Paška vas—Smihel—Koča na Golteh in Solčava—Sv. Duh, Potočka zijalka, Matkov kot, Logarska dolina. Pregledane in popravljene so bile tudi vse ostale poti, zlasti pa pot skozi Turški žleb, za kar je društvo prejelo subvencijo PZS. Planinska skupina v Tovarni emajlirane posode je v svojem prostem času prostovoljno izdelala 70 smernih tablic in 4 velike napisne table. Odsek uspešno vodi tov. Kegü Anton.

Tov. Veninšek Stane ugotavlja v poročilu alpinističnega odseka, da je v letošnjem letu čutil precejšen zastanek na

področju alpinizma. Vzrok je iskati predvsem v pomanjkanju kvalitetne opreme, visokih tarifah prevoznih sredstev in slabem vremenu, ki je lani prizadejalo zlasti one, ki so se udeleževali v gorah lahko samo v nedeljah. Odsek šteje 18 članov in enako število planincev (pripravnikov). V juniju so izvršili odpravo v Lienzke Dolomite in skupino Velikega Kleka, kjer so samostojno in v navezi z ostalimi alpinisti preplezali več priznanih smeri, hkrati pa v steni Velikega Kleka prestali svoj ledeni krst. Udeležili so se odprave v Makedonijo in tečajev, ki jih je organizirala PZS in GRS. Izvedli so tudi uspel samostojni plezalni tečaj na Korošici. Organizirali so ogled terena zaradi morebitnih nesreč v času velikih snežnih padavin ter sodelovali pri Titovi Stafeti in gradnji smučarske dependanse na Mozirski planini, v tem letu so preplezali eno letno smer 6. težavnostne stopnje, devet smeri 5. težavnostne stopnje, med temi eno prvenstveno, pet smeri 4. težavnostne stopnje, deset smeri 3. težavnostne stopnje in eno zinsko smer 5. težavnostne stopnje. Poleg tega so izvršili preko dvajset zimskih pristopov na vrhove Juljskih in Savinjskih Alp.

Smučarski odsek šteje 74 verificiranih članov-tekmovalcev poleg približno enakega števila ostalih smučarjev. Odsek vodi 13-članski odbor. V sezoni ima stalne tedenske sestanke, sicer pa s člani stalni kontakt s pomočjo množičnih sestankov in tečajev, zlasti pa s številnimi prireditelji tega odseka. Odbor skrbi tudi za ideološko vzgojo in dvig svojega članstva. Prireja razna spominška tekmovanja kot n. pr. veleslalom v počastitev XIV. divizije na Golteh, ki je že tradicionalna prireditev. Se večja manifestacija pa je bil prvomajski Herletov memorial s Savinjskega sedla za mednarodno udeležbo. Tudi ta prireditev postaja tradicionalna in je tudi za bodoče leto vnesena v koledar mednarodnih prireditev. Izvedli so društveno prvenstvo na standardni progi pod Tolstom v alpskih disciplinah ter tekmovanje v smučskih skokih. Tu so se vršila tudi meddržavna tekmovanja v alpskih disciplinah. Na novem slalomišču nad Marovškom v Celju so izvedli več tekmovalj v slalomu ter smuku za smučarje novice. Tudi skakalnica v Mestnem parku je trikrat privabila skupno nad 12 000 gledalcev. Posebno obiskana je bila nočna skakalna tekma. Odsek je skrbno izvedel tudi mednarodno skakalno tekmo Italija—Avstrija—Jugoslavija. Tekmovalci so uspešno nastopali tudi na številnih ostalih tekmovanjih v državi. Vseh znatnejših lastnih prireditev so izvedli 14, kar je vsekakor rekorden uspeh. Odsek gradi dva važna objekta in to dependanso na Mozirski planini in skakalnico v Mestnem parku. Odseku uspešno načeluje tov. Lužnik.

Društvena uprava je bila ponovno zupana predsedniku tov. Orlu Tinetu. Napačno pa bi bilo, če bi iz vrste ostalih njegovih marljivih sodelavcev pozabili omeniti njegovega zvestega in thega sodelavca tov. Vrtočca Filipa, ki že desetletja neutrudno dela za razcvet društva in skrbno urejuje društvene finance. S takimi društvenimi delavci, kot jih ima PD Celje, bo društvo vsekakor tudi v bodoče uspevalo, mi pa jim lahko k dosedanjim uspehom le samo iskreno čestitamo.

Ustanovni občni zbor PD Solčava se je vršil dne 31. V. 1953 v Solčavi. Zbora so se udeležili predsednik občine, predsednik KZ, komandir LM, učiteljstvo, upravnik gostinskih podjetij — v glavnem samo mladi ljudje, v imenu PZS pa njen sekretar tov. Fetiš Mirko, ki je najprej podal pregled razvoja slovenskega pianinstva, nato pa govoril o nalogah društva vključeno s propagando za Planinski Vestnik, proslavo 60-letnice slovenskega pianinstva itd. Tov. Grudnik Ivan je v svojem uvodnem referatu pojasnil namen ustanovitve društva, ki je predvsem v tem, da bo združilo vse doslej organizirane planince iz občine Solčave v eno matično društvo. Saj so bili doslej vključeni v razna društva kakor PD Gornji grad, Celje in celo Šoštanj. Na ta način seveda člani niso imeli nobenega pravega kontakta s svojim društvom, bili pa tudi niso zainteresirani za društveno delo v toliki meri, kakor bi bilo želeli. Z osamosvojitvijo pa jim bo omogočeno pritegniti v svoje vrste tudi še vse ostale planince, zlasti pa organizirati mladino. V društvo se je prijavilo že 68 planincev, kljub slabemu vremenu, ki je onemogočilo udeležbo planincem iz Luč, pa se je zbora udeležilo nad 50 članov. Po živahni diskusiji, ki se je razvila šele po izvolitvi upravnega odbora in sprejetju društvenih pravil, so sprejeli za to poslovno dobo naslednji delovni načrt: vključiti čim več novih članov, razširjati PV in mu pridobiti čim več naročnikov, markirati in nadelati pot na Olševo (1929 m), Strelecovec (1956 m) in Grofičko (2035 m) ter nadelavo nove poti na Skrbino in Skarje ter postavitev skrinjic na vseh navedenih vrhovih ter proučitev možnosti ureditve zaslinih zavetišč pod Raduho, v upravni odbor so izvolili za predsednika tov. Herleca Jožeta, podpredsednika tov. Stebeta Ignaca, za tajnika Grudnika Ivana in gospodarja komandirja LM. Soditi je, da bo društvo zelo agilno in delavno, je pa še brez finančnih sredstev.

PD Ljubno je zborovalo dne 25. III. 1953 v združenem domu v Ljubnem ob navzočnosti 32 članov. PZS je zastopal tov. Pilač iz Celja. Dasi se je društvo ustanovilo šele v preteklem letu, je pokazalo že vidne uspehe. Pridobili so lepo število članov, markirali pota in jih opremili s smernimi tablicami ter uspešno propagirali planinsko idejo. Upravni odbor bodo v tem poslovnem letu vodili predsednik tov. Serbela Franc, podpredsednik tov. Lakner Leon, tajnik Tevž Ante in blagajnik tov. Rok Terezija. Markirali bodo pot na Smrekovec, propagirali planinstvo, predvajali planinske filme ter tesno sodelovali pri ustanovitvi turističnega društva, ki bo v svoj desetletni perspektivni plan vnese tudi gradnjo planinske postojanke na Travniku.

Občni zbor PD Ziri se je vršil 2. III. 1953 v prostorih fizikturnega doma v Zireh. Zbor je vodil tov. Kopač Lojze, poročila o društvenem delu pa je podal predsednik tov. Poljanšek Janko. Iz njih sledi, da so nekajkrat organizirali skupinske izlete na Blegaš in Triglav, pa so slabo uspeli. Upravni odbor za to ni pokazal dovolj zanimanja. Zelo neugodno so tudi prometne zveze in bo zato treba v bodoče organizirati za skupinske izlete kamione za prevoz do Skofje Loke. Izvršili so tudi sklep lanskega občnega zbora in otvorili planinsko postojanko na Vrtniku. V

tej zvezi so imeli dokaj težav z OLO Tolmin, ki je hotel omenjeno postojanko dodeliti KLO Spodnja Idrija. Za točilno pravico so morali plačati 40.000 din, kar je vsekakor nepravilno in ni v skladu z zadetnimi predpisi. Urejeno je bilo nadalje vprašanje poslovanja v postojanki na Mrzlem vrhu, na katero so prenesli registracijo iz postojanke na vrhu Treh kraljev, ki so jo opustili. V postojanki na Mrzlem vrhu so organizirali več popoldanskih planinskih zabav, ki so v vsakem pogledu dobro uspeli. Od vpisanih 190 članov je poravnalo članarino samo 97 članov. Upravni odbor se bo potrudil, da bo ta nedostatek v tem letu odpravljen. Na splošno željo članstva so sklenili, da bodo funkcionarji tedensko po enkrat dežurali v sindikalni knjižnici, kjer bodo člani lahko izvrševali vse svoje obveznosti do društva, na razpolago pa jim je tudi planinska revija. V novi odbor, ki ga bo vodil predsednik tov. Kopač Lojze, so bili izvoljeni še naslednji člani: tajnica Kolenec Olga, blagajničarka Oblak Erna, gospodar Bogataj Evgen, njegov pomočnik Kosmač Mirko, markacist Gantar Rupert, propagandistka Seljak Vika ter Milnar Miloš, Zakelj Julka in dosedanji predsednik Poljanšek Janko. Občni zbor so zaključili s predvajanjem zvočnega filma »Borba s strmino«.

Planinci PD Kranj so dali obračun svojega dela dne 23. XII. 1952 v dvorani sindikalnega doma v Kranju. Občnemu zboru so prisostvovali zastopniki JLA, MLO in OLO, predstavnik PD Iskra in 79 članov, PZS pa je zastopal tov. Zinauer Milan. Zbor je vodilo delovno predsedstvo pod vodstvom tov. Ogrizka Andreja. Iz izčrpnih poročil posrednih funkcionarjev ugotavljamo, da je društvo pokazalo na vseh toriščih veliko dejavnost, prednjačila pa je vsekakor gospodarska plat. Opravilo so preko 25.000 prostovoljnih delovnih ur in vrednosti več sto tisoč din. Kljub slabi dediščini iz pretekle poslovne dobe — dolga v višini 2.000.000 din — zaradi investicij na Kravcu, jih je pri delu vodil veder optimizem. Po zaslugi delovnih kolektivov, Mestne občine, Gostinske zbornice in PZS so poravnali vse lanske letne obveznosti in lahko pričeli z deli na Smarjetni gori, kjer so že 1. maja 1952 otvorili ličen in estetski provizorij, hkrati pa tudi že pričeli z vsemi pripravami za postavitev novega modernega planinskega hotela, ki bo v ponos društvu in Kranju. Pričeli so z razširjanjem dovodne ceste v ustrezno avtomobilsko cesto tako, da bodo lahko že spomladi pričeli z gradnjo hotela. Načrte jim je izdelal tov. Slavec, društveni gradbeni strokovnjak, ki ima pri društvenih gradbenih delih sploh velike zasluge. Pri gradbenih delih na Smarjetni gori so marljivo sodelovali tudi pripadniki JLA.

Nad vse pomemben, če ne celo zgodovinski dogodek, je bila njihova odločitev, da zgradijo žičnico na Kravcu. Idealni tereni in bližina velikih centrov zagotavljajo njeno rentabilnost in velik pomen v gospodarstvu. Potrebo po njej so že dolgo časa vsi čutili, bodisi za razmah planinstva ali množičnega in kvalitetnega razvoja smučarstva. OLO in MO ter delovni kolektivi jih bodo pri tem prizadevanju podpirali tudi v bodoče. Prvi potrebni zneski so bili že odobreni, spomladanska terenska dela pa bodo živa priča.

da žičnica na Krvavec ni več neuresničljivo sanjarjenje, marveč dejstvo.

Na Krvavcu so končali z adaptacijo ter nadomestili še manjkajoči inventar. Pri gradnji na Storžiču ni bilo prave živahnosti, v glavnem zaradi pomanjkanja za to potrebnih finančnih sredstev. Les je bil pravočasno obtesan in je pripravljen, da bo brez škode lahko prezimil. Uspešen je bil v svojem prizadevanju tudi propagandni odsek. Izvedel je več družbenih prireditev na svojih postojankah in planinski ples v Kranju, izvršil več skupinskih izletov v razne gorske predele, med temi tudi pionirski smučarski izlet na Jošt. Člani so sodelovali v fizikalni paradi v Kranju ter sodelovali pri štovi štafeti in štafeti, ki je prinašala čestitke ob 10-letnici ustanovitve II. grupe odredov dne 14. XII. 1952 v Ljubli. Sodelovali so tudi pri krmiljenju divjadi ter na obrtni razstavi, za kar so prejeli posebno pohvalo. V Kranju so izvedli štiri večja predavanja, 50 članov pa se je udeležilo predavanja francoskega alpinista G. Maurice Herzoga o vzponu na Annapurno in italijanskega alpinista Cassina o vzponu preko severne stene Grandes Jorasses. V poznem poletju je društvo priredilo svoj prvi obisk inozemskim goram. Vzpeli so se na Veliki Klek. Pri tej priložnosti so v Velikovu tudi položili lep venec pred spomenik padlim borcem v narodnoosvobodilni borbi. Propagandni odsek pa ni uspel v svojem prizadevanju za vključitev mladine, ki bi vsekakor morala tvoriti večji odstotek članstva. Na dosegel zaželenega kontakta s članstvom. Razveseljivejšje je bilo delo alpinističnega odseka, ki šteje 33 članov in pripravnikov. To svojačasno društvo v društvu je docela spremenilo svoj odnos. Odsek je postal sestavni del društva, se vključil v njihovo delo in ga danes lahko štejemo kot skupino koristnih delavcev za razvoj planinstva. Ni pa znal pritegniti mlajših pripadnikov, ki bi pomladili in ojačili odsek. Člani odseka so izvršili 106 plezalnih vzponov, od katerih je bilo 49 nad III. in 67 od I. do III. težavnostne stopnje. V inozemstvu so preplezali južno steno Tirolspitze in severno steno Seckopfa, povzpeli pa so se tudi na Veliki Klek. Priredili so tudi več izletov. Trije člani odseka tvorijo Gorsko reševalno postajo Kranj v zvezi s tovariši iz Iskre, Tržiča, Jezerskega in Skofje Loke. Za leto 1953 je društvo za potrebe svojega alpinističnega odseka predvidelo v svojem proračunu 100.000 din, predsedniku tov. Klojčniku pa je uspelo izposlovati še din 50.000.— za letni alpinistični tečaj tudi pri Svetu za kulturo OLO Kranj. Članarino je poravnalo 1422 članov, t. j. le 78% vsega vpisanega članstva. Obvezali so se, da bodo za Planinski Vestnik pridobili vsaj 400 novih naročnikov. Novi upravni odbor bo tudi v bodoče vodil marljivo in za služni planinski delavec tov. Klojčnik Franjo.

PD Podljubelj. Planinci iz Sv. Ane pri Tržiču se že dolgo udeležujejo v planinstvu, saj jim za to nudijo vse pogoje teren, na katerem živijo. Organizacijsko pa so bili do nedavna vključeni v PD Tržič. Na letnem občnem zboru njihove skupine Sv. Ana dne 13. XII. 1952, ki se je vršil pri Ankeletu, pa je bilo sprejeto, da se skupina osamosvoji in da v Sv. Ani ustanovi samostojno planinsko društvo. Za to

je govorilo dejstvo, da je skupina štela že 70 delovnih članov in da tudi sicer vlada za društvo veliko zanimanje pri domačem prebivalstvu, gorska lega njihove vasi ob državni cesti, ki drži v Avstrijo, zaradi česar je pričakovati v tamkajšnjem predelu v bližnji prihodnosti močan razvoj tujkega prometa. Z osamosvojitvijo sta se strinjala tudi zastopnika PD Tržič tov. Costa Anton in Kavčič Anton. V odbor so bili izvoljeni: Kralj Franc, Jane Franc, Kavčič Janko, Peternel Viktor, Klemenc Reza, Ahačič Marija, Ahačič Cilka, Srečnik Cene, Srečnik Štefka, Tribušom Milan, Bizjak Erna, Polajnar Karel, Ahačič Tomaž in Bulc Franc, v nadzorni odbor pa tovariš Ogris Milan, Kavar Anica in Ahačič Franc. Nato pa so sklenili, naj novoizvoljeni upravni odbor na prvi svoji seji sklepa o možnosti ustanovitve lastnega društva in o tem poroča na izrednem občnem zboru. Dne 22. januarja 1953 se je nato vršil izredni občni zbor, na katerem je bilo soglasno ustanovljeno društvo Podljubelj s sedežem pri Sv. Ani nad Tržičem. Sprejeli so društvena pravila, medtem ko društvenega odbora niso ponovno volili, ker je bil ta izvoljen že na občnem zboru dne 13. XII. 1952.

Na občnem zboru PD Jezersko dne 7. II. 1953 je bilo od 124 vpisanih članov navzočih le 41. Za delovnega predsednika je bil izvoljen tov. Mušič Anton, ki je vodil občni zbor od izvolitve upravnega odbora. Od lanskega leta je društvo izgubilo le dva člana, naročnikov na Planinski Vestnik pa ima samo deset. Društvo oskrbuje Češko kočjo na Ravneh, ki pa je v preteklem letu izkazala le 3002 din čistega dobička. Društvo meni, da je temu neuspehu kriva predvsem premala povezava z ostalimi društvi in kočami, deloma pa tudi pomanjkanje denarja. Markacisti so markirali pot od Kanonirja na Bašelsko sedlo, temeljito pa so tudi popravili pot iz Bašelskega sedla na Storžič ter iz Storžiča na Javornik in iz Podstoržiča na Javornik. Alpinistični odsek vodi tov. Murovec Marjan. Delo odseka ni imelo pravega uspeha. Za alpinizem vlada na eni strani premalo zanimanja, na drugi premalo denarja. Kljub vsemu pa je odsek izvršil v preteklem letu 4 skupinske in 11 posameznih vzponov. V novi odbor so bili izvoljeni tov. Ekar Tone, Sinkovec Anica, Murovec Marjan, Mušič Marica, Borštnar Franc, Truden Mimi, Parte Vencelj, Kern Joža, Stular Blaž, Smrtnik Franc in Justin Franc, v nadzorni odbor pa tov. Krč Vencelj, Mušič Anton in Karničar Andrej.

PD Sentjur pri Celju. Kljub temu, da je društvo še mlado, kar dobro vrši svoje poslanstvo. Napravili so izlet k otvoritvi Doma na Boču in Andrejevega doma na Slemenu. Izvedli so izlet na Nanos in dvakrat v Logarsko dolino, poedinci pa so obiskali Savinjske Alpe, Mozirske planine, Smrekovec, Raduho, Pohorje in Kum, več izletov pa so priredili na Kočo na Svetini. Izvedli so tudi Lahov smuk od groba na Resevni, kjer sta pokopana partizanska boreca Lah Dušan in Jerin Cvetko. Prehodni pokal je prejel Čretnik Branko iz Nove vasi, naslednji trije pa diplome. Ta smuk bo ob ugodnih snežnih prilikah društvo ponovilo vsako leto. Priredili so dve predavanji o Julijskih in Savinjskih Alpah ter eno o Švicarskih Alpah in Pirenejih.

Predavanja so spremljali diapozitivi. V večjem številu so se tudi udeležili predavanja francoskega alpinista G. Maurice Herzoga o vzponu na Annapurno. Markirali so pot od Sentjurja preko Resevne, skozi vas Svetino do koč, od groba do vrha Resevne pa so naredili novo pot. Odborniki so: Kopinšek Andrej, Dobrotnšek Tone, Rečnik Ernest, Rojc, Knez Franc, Gradšnik Franc, Bevc Franc, Iskra Mihael in Klina Ana. V nadzorni odbor so bili izvoljeni tov. Zagajšek iz Kalobja, Gabršek Jože in Ratajc Anton. Občni zbor se je vršil dne 3. II. 1953 v Zadrudnem domu ob navzočnosti 40 članov.

Sedmi redni občni zbor PD Bohinj se je vršil dne 1. III. 1953 v hotelu Jezero. V imenu PZS je odbor pozdravil podpredsednik tov. Skrajnar Tone. Splošno poročilo o društvenem delu v preteklem letu je podal predsednik tov. Arh Tine, ki nabeležuje društvu že vrsto let. Iz tajnikovega poročila sledi, da je ostalo število članov isto kot preteklo leto, nekoliko je poraslo le število mladincev. Skupina Gorjuše je zvišala članstvo od prvotnih dveh na sedemnajst, v pogledu pobiranja članarinc pa je na prvem mestu skupina Studor. Skupinskih izletov ni bilo razen dveh udarniških nedelj pri gradnji cisterne Koče pod Bogatinom. Na Planinski Vestnik se je na novo naročilo 15 članov. Delo gospodarskega odseka je vodil tov. Hođnik Janko. Obračun zimske sezone v Koči pod Bogatinom je izkazal 99 932 din primanjkljaja, z inkasom nočnin pa se je ta primanjkljaj znižal na 59 472 din. Celotni deficit je izravnavala aktivna letna sezona obeh postojank, t. j. pod Bogatinom in Vodnikove koč, tako da je konec leta Koča pod Bogatinom izkazala 17 814 din in Vodnikova koča 16 569 din čistega dobička. Iz lastnih denarnih sredstev so investirali to leto 78 073 din, od tega za elektrifikacijo 31 710 din in za ostale nabavke 41 363 din. Za gradnjo cisterne je društvo prejelo od PZS 200 000 din in za priključek električnega voda od Doma na Komni na Kočo pod Bogatinom 200 000 din subvencije; ta znesek pa je bil izplačan PD Ljubljana-matica. Društveni odbor si je zelo prizadeval, da bi mu bila dodeljena gradnja doma na Voglu, vendar pa v tem ni uspel. Skupščina PZS je to gradnjo dodelila PD Železničarju. Društvo je misljeno, da bi tudi njihovo društvo lahko zgradilo to postojanko, če bi prejelo za to potrebno finančno podporo. Nadaljnjo gradnjo koč na Crni prsti je skupščina PZS dodelila društvu Most na Soči. Markacijski odsek je obnovil markacijo na poti skozi Voje in k Triglavskim jezerom čez Fužinarske planine. V diskusiji o gradnji doma na Voglu in priključitvi električnega voda h Koči pod Bogatinom so govorniki očitali, da PZS favorizira ljubljanska planinska društva, zapostavlja pa PD Bohinj. Izražena je bila tudi bojazn, da bo novi dom na Voglu služil samo železničarjem. Potrebna pojasnila je podal tov. Skrajnar, nakar je občni zbor prešel k volitvam, ki so se izvršile z listki. Za predsednika je bil ponovno izvoljen tov. Arh Tine. Sklenili so, da bodo v novem poslovnem letu posvetili kar največ pozornosti dvigu članstva in naročnikov Planinskega Vestnika, da bodo na novo uredili pot preko Tošca in pristopili k gradnji nove Vodnikove koč na Velem polju. L. R.

IZ BRATSKIH REPUBLIK

Najvišji vrhovi v Jugoslaviji. Doslej so šteli med najvišje vrhove v Jugoslaviji Triglav, Korab (2764 m) in Škrlatica (2738 m). Kot četrti je prišel na vrsto vrh Šare Turčin z 2702 m. Peti pa ji bil Gjeravica v Prokletijah (2656 m).

Že planinsko smučarska odprava l. 1939 (gl. članek dr. Avčina Pl. V. 1939, str. 203) je ugotovila, da najvišji vrh Šare ni tisti, na katerem je stala triangulacijska piramida in ki je v specialki označen kot kota 2702 m, temveč drug vrh, ki leži bolj severno in ki bi po izohipsah na specialki imel okoli 2760 m.

S tem problemom se je bavil tudi srbski planinec Darko Vidanović, ki je v Letopisu PSS za 1950 poročal o svojih opazovanjih, ki so potrdila, da je najvišja točka Šare visoka 2760 m.

V letošnji številki 3. srbske planinske revije »Kroz planine« piše geodetski polkovnik Sevdjerdji, predsednik planinskega društva »Partizan« v Beogradu, kako je prišlo do tega, da so piramido postavili na koti 2702 (Mali Turčin) in jo označili na specialki 1 : 100 000, ne pa na najvišji točki 2762, imenovani »Veliki (Golemi) Turčin«. Kota 2702 ima boljše vidljivost za postavljanja triangulacijske mreže I. vrste Paštnik—Ljubotin—Turčin—Koral—Solunske Glave—Dobra Voda. Vse te točke se vidijo z Malega Turčina, z Velikega pa ne. Potemtakem so najvišji vrhovi v Jugoslaviji Triglav 2863 — Korab 2764 — Šara (V. Turčin) 2762 — Škrlatica 2738 — Prokletije (Gjeravica) 2656 m.

ing. R. Stefanović

Nove planinske postojanke v Bosni in Hercegovini. Planinsko-gorski svet Bosne in Hercegovine s svojimi slikovitimi soteskami, mnogimi planinskimi jezerci, temnimi gozdovi s plaho divjačino, obširnimi planinskimi pašniki z zanimivim življenjem domačih pastirjev, bi ostal še dolgo časa težko dostopen množici delovnega ljudstva, ki si želi gibanja in razvedrila v planinski naravi, če ga ne bi podjetni bosenski planinci obdelali še z novimi postojankami in potmi.

Planincem in gornikom ne bo več težko obiskati vrhove mogočne hercegovske planine Čvrnsnice, katere naj-

višji vrh je Pločina (2228 m), kajti planinci so zgradili na Vilincu na nadmorski višini 1951 m lepo in udobno planinsko kočo. Za dograditev te koče se je zelo zavzemal alpinist tov. Drago Entraut pač zaradi mogočnih tisočmetrskih sten, ki do danes še niso bile preplezane, in pa predsednik prvega kmečkega planinskega društva v Bosni in Hercegovini tov. Jozo Klepica, ki je obenem odličen gorski vodnik. Vsi člani njegovega društva, ki se imenuje »Vilina« (po Vel. Vilincu, 2116 m, ki se dviga iznad koče) in ki se nahaja v vasi Doljane (zahodno od Jablanice na vznožju Čvrsnice), so navdušeni planinci.

Na sedlu Ruište med planinama Prenj in Velež na višini okoli 1650 m tri ure hoda od Mostarja je mostarsko planinsko društvo »Plasa« zgradilo lep planinski dom in s tem približalo hercegovski planinski svet delavcem in namočencem pa tudi mladini iz raznih industrijskih in trgovskih podjetij v okolici Mostarja.

Medtem ko iznad Zenice leži težka plast čada, izpanin in dima, valečega se iz visokih dimnikov železarn, ki tvorijo srce naše težke industrije, na planini Lisac (1012 m), komaj dve in pol uri oddaljeni od tega važnega industrijskega bazena, delovne množice sproščeno dihaajo svež in kristalno čist zrak, počivajo, se zabavajo in osvežujejo za nove napore v naslednjem tednu. Med zeniškim delavstvom je mnogo naših rojakov, od katerih se dober del marljivo uveljavlja v planinskem življenju. Na planini Lisac je zgradilo lep dom planinsko društvo »Tajan« iz Zenice.

Na bregu Prokopskega jezera (1640 metrov) na planini Vranica je planinsko društvo istega imena iz Fojnice postavilo na pogorišču predvojne planinske koče lep dom, ki ga obdajajo vrhovi, dosežajoči v Nadkrstacu višino 2112 m.

Planinsko društvo »Vlašić« v Travniku je na prostrani planini Vlašić, in sicer na Galicu (1430 m) zgradilo veliko smučarsko in planinsko postojanko.

Vareš, kjer so rudniki železne rude in se iz plavžev noč in dan vali gost, dušeč dim, ima dosti več prebivalcev

kot pred vojno. Leži v ozki, stisnjeni dolini. Ljudje tod nimajo ne dovolj prostora ne čistega zraka. Na planini Perun (1427 m) so člani planinskega društva istega imena ob finančni podpori in polnem razumevanju uprave rudnika ter železarne pa tudi ob močni pomoči delavcev-plavžarjev in rudarjev postavili planinski dom »Javorje« v bosenskem slogu. Iz Vareša do tega doma je komaj uro hoda in že se nudijo lepa tonišča za smučanje, oddih in razvedrilo.

Planinsko društvo »Bjelašnica« iz Sarajeva je odprlo svojo osmo planinsko postojanko, ki je pravi biser med planinskimi domovi v tej republici. To je planinska koča »Pod Gradinom« (1350 m), ki leži sredi lepih gozdov obširne planine Bjelašnice. S tem svojim uspehom pa planinsko društvo ne bo prenehalo s svojo gradbeno podjetnostjo; med planinama Bjelašnica in Treskavica, na kateri so lani odprli dve planinski postojanki, je potrebno postaviti zavetišče in to bo naredilo podjetno društvo.

V gradnji pa je še pet postojank: planinsko-smučarski dom »Bukovik« v območju Crepoljskega iznad Sarajeva (gradijo univerzitetni študentje), koča na Pogorelici (1220 m) nad Kiseljakom, koča na Budoželju, ki jo gradijo rudarji iz Breze, v hribovitem predelu južno od Banjaluke gradijo krajiški planinci svoj dom, na Kmuru (1870 m) iznad Foče pa člani planinskega društva »Zelengora«.

Tako vidimo, da so planinska društva Bosne in Hercegovine ob podpori njihove Planinsko-smučarske zveze, sindikatov in podjetij zelo podjetna pri graditvi planinskih postojank, ki so osnovna oporišča za varno gibanje planincev v gorah pa tudi važne zgradbe, ki bodo pospešile razvoj planinstva na domačih tleh; so pa tudi velikega pomena za tujski promet.

Vse bolj se že pojavlja potreba po dobrem in z lepimi zemljevidi opremljenem vodniku po gorah Bosne in Hercegovine. Četudi ga še dolgo časa ne bo, prav lahko mirno gremo na dopust v bosenske gore in se tam spoznamo z zanimivim življenjem ob njih.

-ič

IZ PLANINSKE LITERATURE

Rupko Godec: Šotori. Mladinska knjiga, Ljubljana 1953. Mladi avtor je znan po svoji delavnosti v taborniški organizaciji, bil pa je tudi v PZS eden od tistih odbornikov, ki so se zavzemali za pravilno, zdravo, modernim načelom ustrežajočo vzgojo naše mladine. Ena od oblik, ki se v mladinski vzgoji po vsem civiliziranem svetu izredno poudarja, je tudi občasno življenje pod šotorom, camping. Na videz je to samo vnanje, simbolično vračanje v nekdanje sožitje s skrivnostmi narave, v resnici pa je taborništvo idealna priložnost za mestno mladino, da najde pot k naravi, učiteljici in vzgojiteljici. Priznati je treba naši taborniški organizaciji, da je, čeprav se je razmeroma zelo pozno ustanovila po vojni, takoj smotrno in z uspehom zagrabila za delo. Posebno uspešna je njena kulturna dejavnost; pomembna njena knjižnica, ki iz leta v leto raste z bogato in skrbno urejeno revijo »Tabor« in s takimi priročniki, kot je pričujoča knjižica o šotorih, ki nam v prijetni, zgoščeni in nazorni obliki pove domala vse, kar je treba vedeti o platneni strehi, spremljevalki človeka, odkar mu je agrarna kultura polnila kašče tudi z lanom in konopljo, pa tudi že prej, ko je šotore lahko narejal samo iz kož. Avtor je knjižico razdelil na štiri poglavja, v katerih obravnava opremo, šotorke, tipe šotorov in njih izdelavo. Pri opremi govori o palicah, o slomenu in vrhu, o vrvcih in napanjalcih, o količkih, o vhodu in povezovanju šotork, o dnu, okenca in žepih, o impregniranju šotora in njega dviganju, o ležiščih, policah, mizicah in nazadnje še o negi šotora. Med raznimi tipi šotorov govori posebej o strešnih šotorih, hišnih, piramidnih in zvončastih šotorih. Delce je bogato opremljeno z ilustracijami, ki jih je dovršeno naredila Ančka Gošnik-Godčeva. Njena je tudi okusna in sveža oprema knjižice. T. O.

Selška dolina je naslov prvemu prospektu, ki ga je po vojni izdalo planinsko društvo. Prospekt je izdan v podobni obliki, kakor jih izdajajo turistične organizacije, ne sicer na tako dobrem papirju, kakor smo jih v preteklem letu že lahko videli na naši turistični borzi (n. pr. Rogaška Slatina, Borl itd.), a vendarle še na dovolj dobrem papirju. Prospekt je okusno prirejen in smotrno urejen in obsega 7 fotografij (Motiv iz Ratitovca — pogled iznad Ribčeve planine proti Triglavu, zelo lep posnetek Podlonka in Prtovča, Selc, Železnikov, starega plavža v Železnikih ter nekoliko slabši kliše »Na Ratitovcu«) ter besedilo, ki kratko obravnava Selško dolino na splošno, nato pa posebej Praprotno, Lušo, Selca, Češnjico, Dražgoše, Železnike, Zalilog in Sorico. PD za Selško dolino v Železnikih ima zelo delaven turistični odsek, ki je prospekt založil. Podoba je, da je to planinsko društvo lepo povežalo delo za planinstvo in turizem. Da je to storilo, je bil že skrajni čas, saj je prvo in drugo v tej prelepi dolini po vojni počivalo, pred vojno pa cvetelo posebno v območju Ratitovca. Prospektu je priložen pregleden zemljevid. Pohvaliti je treba inicijativnost tega društva, prav je tudi, da je prospekt uniformiran. Marsikako društvo, ki se je odločilo za podobno propagando, se je spričo visokih tiskarskih stroškov premislilo. T. O.

B. Slanovic: Goram, zbirka pesmi, Jesenice 1953. — Planinski aktiv »Poštar« na Jesenicah je zelo agilna planinska celica, ki ima velike zasluge za telefonsko napeljavo na Vršč. Ima svojo postojanko na Solni glavi, ki jo je v kratkem času spravilo na noge. Za 60-letnico se je aktiv odločil, da založi zbirko pesmi blejskega planinskega pesnika Branka Slanovica, ki že nekaj časa skuša svoje planinske občutke in impresije izraziti v verzih. Namen aktiva, dopolniti našo slovensko planinsko literaturo, je vsekakor hvalevreden. Saj

res ni prav, če je slovensko planinstvo za 60-letnico svojega obstoja zmoglo komaj tri jubilejne številke, ki jih bo zelo težko plačalo, ter pripravilo dve brošuri (o Hacquetu in Aljažu). Kulturna dejavnost planinstva bi morala ob tej priložnosti bolj predreti ter premagati za vsako ceno previsoke, neuravnovešene tiskarske stroške (lahko povemo, da je vsaka od jubilejnih števil PV stala več kot 500 000 din in da članarina PV krije komaj 30 % založniških stroškov). Toda leto se bliža koncu in tako v planinskem založništvu najbrž ne bomo kaj posebnega doživeli. (Morda bi kazalo izdati vsaj kak ponatis).

Pesmi, ki imajo za svoj predmet gore in gorniška doživetja, so pri nas sila redke, kar poredke, če pomislimo »na nebasa pod Triglavom« in Prešernov panegirik na naravno lepoto naše Gorenjske v prvih stancih Krsta pri Savici. Nemci, Avstrijci in Italijani imajo te vrste lirike več; Nemci jo celo prav posebno goje in jo obravnavajo s posebno ljubeznijo. Pri nas je še vedno najlepše, kar je bilo v pesmi goram in o gorah povedanega, v ljudski pesmi, v koroški in gorenjski pastirsko-svatbeni popevki. Pesniški prispevki v PV so izredno redki, čeprav v uredništvo zaide marsikakšna priložnostna verzifikacija. Gorniški motivi naše umetne pesmi — priznane — so še redkejši. V tem pogledu torj še čakamo in bomo gotovo tudi pričakali, saj v gore zahajajo mnogi, premnogi ljudje; toda dobra pesem je prav tako redka kakor rojen pesnik, pa še pesnik z veliko literarno izobrazbo in izlikanim okusom.

Pričujoče pesmi so vse posvečene predmetom v gorski naravi: planiki, orlom, viharniku, Triglavu, Sedmerim jezerom, Jalovcu, Mojstrovki, scabiosi Trenti, viharjem, noči, Špiku in grobovom v gorah; od slednjih je bila ena objavljena v PV, 1952, str. 35, posvečena partizanskemu grobu v gorah. Motivna značilnost vseh je čustveno oživiljanje narave in njeno posebljanje, kar je končno odmev prastarega človeškega odnosa do gorskega individua. Na primer:

Kot da bi vrhovi šepetali,
kot Srce bi s srcem začutilo,
kot da drugo z drugim se je zlilo,
da se v njih je bolečina skrila...

V »Viharjih« je ta bolečina bolj do- ločena z ljubavno bolečino, kar bi s pridom in veseljem zabeležili vsi Freudovi učenci to in onstran Rena. Najosnovnejši motiv je motiv smrti v gorah, kar je razumljivo, saj najbolj razburja človeka, opojenega od estetskih prvin gorskega sveta. Vsega skupaj je 16 pesmi, od katerih dve, tri kažejo, naj avtor ne odloži peresa. Večini pesmi manjka pesniške dikcije, to je tistega osnovnega sozvočja oblike in vsebine, brez katerega ni umetnine. Mera, rima, verz, troji in figure še ne dajo pesmi, tudi če je motiv ali pesniški predmet še tako vzvišen in poetičen. Zabeležiti pa je treba, da je Slanovčeva borba za pesniško obliko zelo ambiciozna. Poskusil se je celo s sonetom tradicionalnega tipa (V viharjih), čeprav ne z najboljšo srečo. — Izdaja zbirke lepo kaže, da naši planinci pogrešajo v planinski literaturi leposlovnih sadov ljubezni do gora, s čimer je treba računati in kar je pri naši literarni suši kljub vsemu tolažilno. Zbirko uvaja kratek uvod, ki obravnava shemo zgodovine slovenskega planinstva. Spričo velikih tiskarskih stroškov bi bil lahko bolj iztrpen ali pa vsaj skrbneje zgoščen. Papir je seveda slab, zato je slika na predzadnji strani temu primerna.

T. O.

Slovenski etnograf, letnik V., uredila Boris Orel in Milko Matičetov, izdal Etnografski muzej v Ljubljani, založila DZS, Ljubljana 1952. Vsebinska petega letnika zbornika, ki ga izdajajo slovenski etnografi, je izredno bogata in raznovrstna. Ker je del zanimanja pri slehernem kulturnem planincu usmerjen tudi v gorsko folkloro, naj nam bo dovoljeno na kratko predočiti, s čim se peča naša etnografija, ki se po osvoboditvi tako lepo razvija, naslanjajoč se na delo starejših generacij. Marijana Goršič razpravlja o nalogah naše etnografije, ki so predvsem v študiju »kulturne poti« našega naroda, poti, na kateri je narod udaril temelje svojega sedanjega bivanja, to se pravi, etnografija naj išče v izročilih delovnega ljudstva jedro in klico etničnega organizma. Vilko Novak govori o Ljudskem stavbarstvu v naši etnografiji, Franjo Baš o Kaštah na Dobrovljah. Gizela Šuklje posveča kraj-

šo razpravo Vplivom podnebnih razmer na oblikovanje hiš in naselij v Slovenski Istri. Zelo zanimiva je daljša razprava arhitekta Marjana Mušiča o Vplivnih področjih med stilno arhitekturo in slovenskim ljudskim stavbarstvom v srednjem veku. Tone Ljubič posveča razpravo Oken-skim mrežam v okolici Ljubljane, stvari, ki postaja vedno redkejša, Angelos Baš pa donesek K stavbne-mu in zemljiškemu značaju Ljubljane v franciscejskem katastru. Dušan Grabrijan prinaša Misli o naši dediščini s posveta arhitektov v Dubrovniku, Sergej Vilfan daljšo razpravo Od vinskega hrama do bajte, Josip Šašel, sodelavec naše revije, pa razpravo o Letečih procesijah ob Gosposvetskem polju. Leopold Kretzenbacher razbira Slovenske pregovore v starih štajerskih rokopisih, dr. Josip Tominišek razpravlja o profesorju Karlu Štreklju kot nabiratelju slovenskih narodnih napevov, Ivan Grafenauer pa delo Matije Murka. Zelo zanimiva je razprava Milana Grošlja o imenu Kentaver in polemično zaostrena Grafenauerjeva razprava o izvoru praslovanske besede bog. Branimir Bratanić piše o Plugu i ralu, Josip Mal pripombe k slovenskemu bajeslovju, Rado Hrovatin o konferenci folkloristov in festivalu folklo-re v Opatiji, Vilko Novak pa o Mednarodnem etnografskem kongresu v Stockholmu. Knjižna poročila in očne obravnavajo domača in tuja znanstvena dela etnografske stroke.

T. O.

Leo Maduschka: Junger Mensch im Gebirg. Leben, Schriften, Nachlass. München 1936. Pravzaprav je težko opisati turo ali doživetje v gorah na nov, izviren način. Vsi spisi alpinistov so si do neke mere podobni; so nekako tipizirani: prizorišče dogajanja je vedno gorski svet; alpinist pride zvečer v kočo in jo zjutraj zapusti; osvobodi se nekega moralnega pritiska, ko vstopi v steno; slede ure boja in zmage na vrhu, povratek v dolino in odhod domov, pri čemer alpinisti običajno dajo duška svojemu hrepenenju, ki se izraža na najrazličnejše načine. Alpinist bi moral biti umetnik z resnično ustvarjalno močjo, če bi hotel podati zunanja in notranja dogajanja v taki obliki, da bi lahko postala občečlo-

veška lastnina, da bi pritegnila notranjost vsakogar in ne le planinca, ki je nekda sam kaj podobnega doživljal. Toda umetniki so redki. Malo resničnih umetnikov je v kulturnem in literarnem življenju kakega naroda; kako šele dobiti genialnega pisca med peščico planincev in alpinistov? Samo o enem alpinistu bi si upal trditi, da se je povzpel do resnično umetniškega ustvarjanja — o Maduschki.

Leo Maduschka je bil rojen 26. julija 1908 v Münchnu. Tam je dokončal gimnazijo in se kot devetnajstleten mladenič vpisal na univerzo. Posvetil se je nemški filologiji, predvsem novejši nemški literarni zgodovini, filozofiji in umetnostni zgodovini. Na univerzi je ostal devet semestrov, eno leto je študiral na Dunaju. V zimskem semestru 1932 je zagovarjal svojo literarno-zgodovinsko doktorsko disertacijo in dobil zanjo najboljšo oceno. Naslov disertacije je bil »Problem samote v 18. stoletju«. Pol leta kasneje, v noči od 4. na 5. september 1932 je štiriindvajsetletni doktor umrl gorniške smrti v neurju med slapovi in treskanjem vpadnega kamenja v smeri Comici-Benedetti v Civetti.

Blesteče alpinistično ime ni bil Maduschka nikoli. Prvič so ga gore pritegnile v svoj krog leta 1921. Prve začetniške plezalne poizkuse je izvršil dve leti kasneje kot petnajstleten mladenič. Šele leta 1925 je za binkošti prvič prišel v skupino Wilder Kaiser. Bila je zanj pravo doživetje. Vedno znova se je kasneje povračal vanjo ter jo je imenoval svojo gorsko domovino (Bergheimat). Spoznal je tudi ostale gorske skupine Avstrije, Berchtesgadenske Alpe ter Dolomite. Življenje mu je potekalo med študijem na univerzi, prosti čas je prebil v gorah, na smučeh in na motorju. Ko se je s svojim profesorjem vrnil s študijskih potovanj iz Pariza, Italije (Rima, Sicilije in Benetk) ali iz južne Francije, je takoj odšel v gore in doživljal življenje v njegovi drugi skrajnosti. Stene v Gesäusu, zapadna stena Totenkirchla, Fleischbank, težke smeri v Predigtstuhlu, Laliderer-ski steni, Drüsenfluhu, Schüsselkar-spitze, pa zopet v Dolomiti: Tri Cine, Val di Montanaia, Guglia di Amicis etc. so bile njegov cilj. Leta

1931 je postal načelnik akademske alpinistične skupine Münchenskih študentov (AAVM).

Vzporedno kot plezalec ali pa še hitreje je rasel Maduschka kot pesnik in pisatelj. Zlom noge, ki ga je za tri tedne privezal na posteljo, mu je že leta 1924 vdihnil čudovito pesem »Smrt v gorah« (»Der Bergtod«), ki je slutnja lastne smrti. Kasneje je spesnil ciklus »Jaz in smrt«, ki ne obravnava gora, temveč zajema probleme tedanje mladine, opeva avto z jeklenim srcem in celo športna dejanja. (»1,95 m«). Njegovi alpinistični spisi so bili raztreseni po raznih revijah. Kot knjiga je izšla njegova disertacija in v čudovitem jeziku in stilu spisana plezalna tehnika »Sodobna tehnika v skali« ter »Tehnika najtežjih tur v ledu«. Po njegovi smrti je izšla kot knjiga njegova »Alpinistična zgodovina gorovja Kaiser«. Vso njegovo preostalo žetev pa so zbrali prijatelji, ji dodali odlomke iz dnevnika in nam tako leta 1936 v knjigi z naslovom »Junger Mensch im Gebirg« v celoti prikazali alpinistični in pisateljski obraz Maduschke. Knjiga je pred nekaj leti izšla v poznati su.

Maduschka pa ni bil le umetnik, temveč tudi izredno razgledan in globok mislec. Stal je sredi bogatega duševnega življenja tedanje zapadne Evrope in je vse struje posredoval alpinistični literaturi. Po ideologih O. E. Meyerju, H. Hocku, Guidu Reyju itd. so za »nadčlovekom« Nietzscheja in esteticizmom Croceja nenadoma vdrl v ideologijo alpinizma še Dilthey, Walzel, Ermatinger s svojim neoidealizmom in novoromantiko, predvsem pa Müller-Freienfels s svojo tipologijo. Te struje so oplodile alpinistično literaturo pčli dve desetletji kasneje ali pa skoraj istočasno, kot so jih Izidor Cankar, Stele, Vidmar in drugi posredovali slovenski umetnostni zgodovini in literaturi. Maduschka določa celo čustva in nagibe po njihovih diametralno nasprotnih polih (n. pr. hrepenenje - izpolnitev, pot - cilj, razgibanost - umirjenost itd. — glej Junger Mensch i. G. str. 167) in postavlja romantičnemu oziroma novoromantičnemu tipu tedanjega alpinista nasprotni tip klasičnega človeka. Te oznake pa ne gleda le z literarno - historičnega vidika,

temveč jo posplošuje celo na vsakdanje življenje.

Jasno je, da je moral imeti Maduschka ogromen vpliv in da se duševno bogastvo, ki nam ga je posredoval, ne more izčrpati tako kmalu. Sledile so mu cele literarne šole, posnemala ga je cela vrsta epigonov. Toda to za nas Slovence končno ni tako važno. Literarnega razvoja v tujini in delovanja tujih ustvarjalcev ne zasledujemo zaradi tega, ker nas tako zelo mika ali ker ga tako občudujemo, temveč predvsem zato, kakor smo nekoč že poudarili (PV 1953, str. 38), da bi spoznali silnice, ki so delovale na duševni obraz slovenskega alpinizma.

Notranji ustroj in gibala alpinističnega literarnega življenja pri nas v dveh desetletjih med obema vojnama so danes za nas — oziroma vsaj za pisca — še vedno bolj ali manj »terra incognita« in zato ne moremo izreči nobene sodbe, če nočemo drznih hipotez prodajati kot dognana dejstva. Koliko dela nas še čaka, spoznamo, če naštejemo le nekaj imen, kot n. pr.: M. M. Debelakova, Janez Gregorin, Bučer in recimo Režek.

Dosti več bi se dalo reči o generaciji po vojni. Prva trditve, ki jo moramo izreči, je, da je duševno življenje mladih piscev precej enolično in preprosto. Aktualnost in problematika dobe sta prepili moč in globino doživetja. Dosti več beremo o opremi, težavnosti vzponov in njih primerjavi, celo o poticah in dodatnih kartah, da kaminov, počti in previsov znova ne pogrevamo — kot pa na primer o velikem »čemu«, ki nas vleče v gore, o hrepenenju in daljavi, o občutkih ob mrtvem tovarišu, ki je umrl poleg nas v steni in o sili, ki nas ponovno vleče v gore. V prvih letih po vojni nas je z intenzivnostjo doživetja presenetil Belač, toda njegov način podajanja je ugonobil čas, ki je žrtvoval individualnost pisca in njegovo doživljanje objektivnosti podajanja. Primerjava zadnjega Belačevega članka (»Po vrhovih avstrijskih in francoskih Alp«) z njegovimi članki iz l. 1946 in 1947 nam to jasno pokaže. Razumljivo je, da taka doba ni bila posebno naklonjena Maduschki. Prav gotovo je danes pri nas poznan in tudi cenjen, toda njegov literarni vpliv je zelo majhen. Bojim

se, da so na našo mlado generacijo dosti bolj vplivali drugo — ali pa celo tretjerazredni pisci, kot na primer Kasperek.

Tudi v prevodu Slovenci Maduschke doslej še nimamo. Skromen odlomek »Koča spominov« v študentskem časopisu Tribuni (letnik I, 1952 št. 5 z dne 15. marca 1952) s še dosti bolj skromnim uvodom je vse, kar imamo. Vendar nam že ta kratki fragment prikazuje vse odlike Maduschkinega pisanja. Pred nami se dvigajo slike in prizori kot narisani v živih barvah in tragika dogajanja nas živo zadene.

Čas bi bil, da bi Maduschko поблиže spoznali; tudi v prevodih. Maduschka ni umetnik in pisatelj, ki ga velja posnemati in se od njega učiti; v prvi vrsti je glasnik in svetilnik novih pogledov, ki so last vseh naprednih ljudi in ki jih moramo tudi Slovenci kot alpinističen narod spoznati. To ni le naša pravica, temveč tudi dolžnost.

J. B.

V uredništvo smo prejeli:

Turizam, mart-april 1953. Iz vsebine: Stanko Marovt, Naš turizam u 1952 godini; I., Inostrani turizam i njegov značaj; Milan Apih, Za više odgovornosti u diskusijama o turizmu; Stanislav Govekar, U hotelskim vančevima; Osnovan je turistički savez Jugoslavije; Osnovanje Udruženja putničkih biroa Jugoslavije; Letovališta francuskog kluba na Crnogorskom Primorju; Stručna biblioteka Zavoda za unapređenje turizma u Beogradu; Naše ogledalo; Po svetu; Iz domaće štampe; Iz rada Zavoda; Knjige i časopisi; Gavra Zaharić, Ugostiteljstvo u novom privrednom sistemu; Anton Potočnjak, Kretanje korišćenih kredita u ugostiteljstvu; Prva redovna godišnja skupština Ugostiteljske komore Srbije; S. S., Problemi avstrijskog ugostiteljstva; Doro Mikijelj, Čaj; Izložba kuvarske veštine u Zagrebu; Sitne vesti; Pitanja i odgovori; Humor; Receptura za spravljanje srpskih narodnih jela.

Kroz planine, časopis za planinstvo i alpinizam. Izdaje planinski savez NR Srbije. Glavni i odgovorni urednik dr. Dragomir Stojčević, Beograd, Zmaja od Močava 9/II.

Izhaja na dva meseca, 32 strani.

Ugostitelj, list za pitanja ugostiteljstva i turizma, Sarajevo, štev. 2, 5, 6. Iz vsebine: Sefet Čengić, Ugostiteljstvo i turizam u društvenom planu NR BiH; Jovan Putica, Tarifni pravilnici u ugostiteljstvu; Salih Karabdić, Bespravan rad u ugostiteljstvu; Leon Atlas, Neka iskustva iz poslovanja sa inostranim turistima; H. Kreševljaković, Iliđa; Kosta Mandić, Na Kiseljaku prije 75 godina; A. K., Prva turistička organizacija u BiH; Iz prakse naših preduzeća; Saopštenja iz naše Komore; Rad lokalnih komora, Novi propisi; Pitanja i odgovori. — Kosta Mandić, Mostar na Neretvi; dr. Ante Marić, Liječilište i turističko mjesto »Guber«; dr. Slavko Ensminger, Uloga ugostitelja u turističkoj propagandi; Kroz inostranu štampu; Ante Stajnbauer, Organizacija putničko-turističke službe u savremenom turizmu; Hamdija Kreševljaković, Gradačac u prošlosti; Šafkija Bubić, Ferijalni Savez Jugoslavije; Mesud Branković, Izmjena iskustava. — Urednik: Adem Kamešević, izdava Ugoditeljska komora NR BiH, Sarajevo.

Turistični vestnik, leto I, štev. 6, 7. Iz vsebine: Fr. Planina, Pokrajinske znamenitosti Slovenije; Bizeljski grad — turistična postojanka; J. Planina, Kaj je turizem; S. V., Turizem Slovenije v prvem tromesečju 1953; A. H., Plačilna sredstva v turističnem prometu v inozemstvu; Dopisovanje hotelov z gosti; L. S., Popusti na železnici; Dr. G., Graški spomladanski velcejem; J. P., Obisk direktorjev inozemskih potovalnih uradov; S. V., Visoke cene v naših gostiščih in letošnja turistična sezona; I. Ljubljanski festival; dr. Valter Bohinec, O naši tujejezični propagandi; J. Planina, Povezanost vede o turizmu z zemljepisom; Ž. J., Pooblaščeni menjalci za odkup tujih plačilnih sredstev; S. V., Razstava turističnih lepokov na Reki; Vloga tujcev v slovenski miselnosti; Psihološki utrinki iz hotelske recepcije; Izraba ugodnosti za letni dopust; France Planina, Slikar Gaspari; E. C., Makso Koželj; dr. G., Turistična situacija v Evropi; I. G., Rog. Slatina v letošnji zgodnji sezoni; Pišejo...; Razno; Mimogrede.

Izhaja mesečno, odgovorni urednik Joško Sotler; Ulica Toneta Tomšiča, štev. 7/II; celoletna naročnina 240 din.

RAZGLED PO SVETU

Erich Vanis, ki je z Ratarjem in Lugmayerjem 6.—8. avg. 1952 izvršil 9. ponovitev severne stene Eigerja, odgovarja na vprašanje, ali je ta stena postala lažja, takole: »Snežišča so res postala manjša, toda snežišča niso bila nikdar ključna mesta, pač pa počni nad »rampo«, ki sleherno noč zaledene in bodo zaledenevale vse dotlej, dokler bodo ostala snežišča v zgornjem delu stene. Da je stena lažja, govore tisti, ki stene sploh ne poznajo. Čenč, da je stena danes po stopnji III do IV, so neodgovorne in lahko postanejo nevarne. Po dunajski težavnostni lestvici so n. pr. mesta pod Hinterstoisserjevo prečnico in nad njo ter prečnica sama IV+, deloma IV do V. Za led in sneg ne gre postavljati ocene, marveč le naklonino, ki se giblje od 45° do 60°. Sprememba vremena, neurje, spremeni vsa ta mesta v skrajne težave. Erich Waschak (4. ponovitev) in Karel Reiss (11. ponovitev) pravita, da v steni ni nobenega mesta nad V. Vendar je moralno ta V težja od marsikake VI zaradi stalne menjave ledu, snega in skale. Posebnost Eigerja so izredno pogosta lokalna neurja, kakor da bi imela stena magnetično privlačnost za vsako meglico, ki se pokaže na severnem nebu. Pogosta neurja so vzrok, da je plezalni čas dosedanjih enajstih navez, ki so stene preplezale, tako različen. Smeri ni težko najti razen v zgornjem delu tako imenovani »prečnici bogov«, kjer se je moja naveza zamudila v iskanju smeri štiri ure. In končno, kako to da v enajstih ponovitvah ni bilo nobene nesreče, medtem ko so prvi pristopi terjali take žrtve najboljših alpinistov? Zato, ker naveze zdaj v primeru neurja ne obračajo več, marveč nadaljujejo z vzponom, čim pridejo do drugega ledenega polja. Mnogo se govori o klinih, kje tiče v steni in koliko jih je treba vzeti s seboj. V spodnjem delu jih je seveda mnogo

več, že od reševalnih ekspedicij iz l. 1938. V sredi stene jih je prav malo, skoraj nič, proti vrhu pa je stena kar naježena. Kajti tu se za kline nobeden več ne boji, ker ve, da mu ne bo treba več ponovno zabijati. V 10 metrov visoki počni jih je 7, a pri lepem vremenu nobenega ne rabiš. Vanis jih je imel s seboj 12 in 8 vponk, pa je v slabem vremenu zadostovalo. Za spuščanje v primeru umika v spodnjem delu stene bi to bilo vsekakor premalo. Za bivak v gornjem delu stene je najti komaj tri pripravna mesta, od katerih pa prvi dve ponoči močno poledenita, zato je priporočljivo, da ju zvečer nadplezajo in za vsak primer spuste od zgoraj dol vrh. Končno je živo ob Eigerju vprašanje »direttissime«. Nekaj variant, ki bi dosedanje smer, doslej ponovljeno po enajstih navezah in 35 možeh, skrajšale, je bilo že storjenih oziroma začetih. Najbolj se za to zanimajo Švicarji. Podoba je, da bi jo radi pridržali zase. Verjetno bo ta kakor dosedanja smer nekoč tudi direttissima v Eigerju ena izmed »poslednjih problemov v Alpah«.

Še enkrat Eiger. Francoska revija »La Montagne« prinaša po enem letu opis 8. ponovitve severne stene Eigerja pod vodstvom Gastona Rebuffata. Avtor opisa je Pierre Leroux, ostali udeleženci so bili, kakor smo že poročali, še G. Magnone, Bruncau in Hébran, v steni pa so dobili še Avstrijce Buhla in Jöchlerja ter Nemca brata Maag. Leroux imenuje spodnji del stene od Rote Fluh do Hinterstoisserjeve prečnice Eigerjev muzej. O H. prečnici, ki jo prikazuje v impozantni fotografiji, pravi, da ne zasluzi svoje reputacije. Izredno težak pa je bil prestop na prvo snežišče zaradi zapadnega kamenja, pa tudi naslednja plezarija se jim zaradi redkih oprimkov in stopov ni zdela mikavna. Rebuffat meni, da je Pointe Walker daleko težji od Eigerja in to

v vsakem vremenu. Vendar na svojem glasu stena ni izgubila, ker je menjavanje ledu in skale res velika težava. Eiger ne nudi ničesar posebnega, nobenega posebnega plezalskega užitka in ne razgleda. Če bi bil v Dolomitih, bi predstavljal dolgotrajno turo povprečne težavnosti. Za Eiger velja predvsem hitro plezanje. Hitrica je tu varnost zaradi slabega vremena in zaradi padajočega kamenja v popoldanskih urah. Gaston Rebuffat pravi nadalje, da je bila največja težava ta, da naveza, ki so jo dohiteli v steni, ni storila ničesar, da bi jo Francozi lahko obšli, čeprav so jo vljučno prosili. »Toda to je druga zgodba.« Leroux pripominja, da sta obe navezi, ki so ju dohiteli, zavrli njihov glavni adut: naglico. Na »rampi« pa jim je Buhl kot prvi prišel prav. Tudi »pajka« (Spinne, Araignée) je plezal Buhl kot prvi. Ko je začelo naslednji dan snežiti, je prevzel vodstvo Rebuffat, dokler mu ni ranil kamen glave in roke. Drugi bivak so prebili v skrajno kočljivih razmerah. Nemca za bivak sploh nista bila pripravljena. Bogovi — čuvarji alpinskega muzeja v spodnjem delu stene, so dobro zrežirali noč. Proti jutru je pritisnil mraz, nastopil je še požled tudi na najtežjih mestih, vseh 200 m vrvi je bilo trdih kakor jekleni kabel. Vendar so ob 6. uri zvečer prišli na vrh po 60 urah skupne borbe na življenje in smrt. Ves čas ni padla nobena trda beseda niti tožba. Ko so z zmrzlimi nogami sestopali, je Leroux pomislil na Whymperjeve besede: »Alpe so mi dobro plačale vse muke, ki sem jih pretrpel — dale so mi dve najboljši stvari, ki jih človek sploh more imeti: zdravje in prijatelje.«

Kronika ekspedicij na Mt. Everest. Gora je bila odkrita l. 1852. Odkrila jo je topografska indijska služba. Do l. 1921 noben Evropejec ni prišel bliže kot na 75 km. Dalai Lama je šele 1920 dovolil, da se organizira ekspedicija in odprl vrata svoje dežele. Vse ekspedicije med obema svetovnima vojnama so šle nato preko Tibeta. L. 1921 je Howard Bury preiskal vse tibetansko pobočje masiva Čomolungma, zapazil zgornji del nepalskega pobočja in si ogledal severno pobočje severovzhodnega pobočja, ki naj bi se ga lotile naslednje ekspe-

dicije. 24. septembra istega leta so Mallory, Bullock in Wheeler dosegli Col Nord ali Čang La (7010 m). V l. 1922 je general Bruce dvakrat poskusil priti na vrh. Prva ekspedicija ni bila preskrbljena s kisikom. Mallory, Norton in Somervell so prvi preoračali višino 8000 m. 21. maja so se ustavili v višini 8225 m. Nekaj dni nato sta kapitana Finch in Geoffrey Bruce (generalov nečak) s kisikom dosegla 8300 m. Pri tretjem poskusu je plaz vzel 7 nosačev pod Col Nord. Tretjo ekspedicijo je vodil l. 1924 Norton. Prvič so nosači prišli nad 8000 m in postavili taborišče. 4. junija je Norton prišel do višine 8572, Somervell pa se je ustavil pri 8500 m. To je s tibetanske strani najvišja dosežena točka doslej. 8. julija sta s kisikom poskusila Mallory in Irvine. Nazadnje so ju videli v višini 8500 m. Odell je prišel do 8220 m. Četrto ekspedicijo je l. 1933 vodil H. Rutledge. 30. maja sta se Wyn Harris in Wager ustavila v višini 8572 m. 1. junija Shipton doseže 8500 m, Smythe višino 8572, taborišče pa se je tri noči vzdržalo v višini 8350 m. L. 1934 je naskrivoma napadel goro Amerikanec Maurice Wilson in umrl od izčrpanosti, ne da bi bil dosegel Col Nord. L. 1935 vodi ekspedicijo Eric Shipton, l. 1936 spet Rutledge. Nobeden od njiju zaradi slabega vremena ne doseže Col Nord. Sedmo ekspedicijo je l. 1938 povedel H. W. Tilman. Imel je slabo vreme. Shipton in Smythe nista mogla iz taborišča VI. v višini 8200 m, Lloyd in Tilman sta prišla do 8300 m. L. 1947 se skrivaj loti gore Kanadec Denman in doseže Col Nord in 7200 m.

Tedaj se Tibet zapre, odpre pa se nepalsko pobočje in področje.

Jeseni l. 1950 ekspedicija Houston-Tilman ugleda ledenik Khumbu. Jeseni l. 1951 je Eric Shipton prišel do velikanske ledene brzice in jo skoro premagal. Ustavila ga je ogromna ledeniška razpoka. In končno spomladi in jeseni l. 1952 dve švicarski ekspediciji in l. 1953 spomladi angleška.

Spitzbergi leže 1100 km pod severnim tečajem in jih je l. 1596 odkril Willem Barents. Vikingi so jih po nekem islandskem tekstu odkrili že l. 1194. Aktualni pa so postali v XX. st., bogati s premogom in z razmerno ugodnim podnebjem. Sestoje iz

špikov, nomen omen, kakor kaže ime. Skandinavci jih imenujejo Svalbard, kar pomeni »mrzla obala«, vendar povprečna temperatura znaša komaj $-7^{\circ}5'$ C, medtem ko na Groenlandiji -19° C. Ločnica večnega snega je v višini 500 m. Francoska ekspedicija je l. 1950 preiskala najvišje vzpetine, med katerimi prvači Mt. General Perrier (1717 m), kar je bilo izmerjeno že l. 1946. Gorovje je zelo podobno Alpam. Ekspedicija v l. 1950 je hotela dokazati, da so se Angleži v svojih meritvah zmotili, da pa je imela prav francoska ekspedicija iz l. 1946. Udeležili so se je lyonski plezalci Desorbay, Badin, Duperron in Roux.

Bergell (Monti di Bregaglia) spada med najbolj čislana alpska področja v Švici. Leži na meji med Švico in Italijo in vsebuje poleg drugih lepote in mikavnosti tudi vrsto plezalnih tur, na katerih se preizkušajo najboljše evropski plezalci. V tem pogledu je posebno znana severovzhodna stena Piz Badile. Člani avstrijskega Alpenkluba so v zadnjih letih sistematično obdelali ta predel in svoje vtise opisali v junijski številki svojega glasila »Österreichische Alpenzeitung«. Geografski in turistični pregled je napisal Otto Steiner, nato pa slede poročila plezalcev, od katerih so nekateri že zveneča imena evropske alpinistike. S. Walcher poroča o Disgrazii in o Segantinijevem delu v Bergellu, Adolf Blach o smereh in turah v Sciori, Erich Watschak o severozahodnem razu v Gemellih, Otto Steiner o ozebniku istotam, Rudolf Bardobej iz Salzburga pa priobča opis Piz Badile z redkim posnetkom iz prve polovice severovzhodne stene.

Dr. Rudolf Jonas, ugledni avstrijski himalajec, je letošnjo uspešno ekspedicijo na Nanga Parbat pospremil v ÖA Zeitung z daljšim člankom o tem, kaj je v Himalaji že odkritega, kaj pa še čaka radovedne znanstvenike in alpiniste. Pravi, da bo treba še na stotine ekspedicij, preden bo Himalaja tako preiskana, kakor so Alpe. Vzhodni del Himalaje, v katerem ležita državi Assam in Butan, je najbolj dečevni predel na zemlji in zato najmanj znan. Ima pa tudi najnižje vrhove in povrhu Butan svojih meja Evropejcem sploh ne

odpira. Je 600 km dolg, 200 km širok. Najvišji vrh je Namča Barva (7750 m). Anglež Tilman je l. 1939 na slonu prodril v Assam, vendar zaradi malarije in dežja ni osvojil nobene posebne vzpetine. Zapadno od tod se razprostira Sikkim-Himalaja, najbolj preiskani del gorovja. Vendar je še mnogo pet in šesttisočakov deviških, med njimi pa tudi 8545 m visoka Kangčendzonga, ki so jo osvajali že trikrat, pa brez uspeha. Pravijo, da bo zaradi klimatskih razmer in zaradi tehničnih težav tu najtrši oreh. Nepalska Himalaja je ca 800 km dolga in je štiri leta za Evropejce odprta. Tu je tudi Annapura. Več osemtisočakov, številni sedemtisočaki in stotine šesttisočakov čaka v vzhodnem delu Nepala na raziskovalce in prvopristopnike. Najboljše poznavalec tega dela je Peter Aufschneiter, po svojem begu iz Lhase živeč v Katmanduju, glavnem mestu Nepala. Preiskal je med drugim severno in vzhodno pobočje Šiša Pangme. Zapadno od Dhaulagiri je svet še popolnoma neznan, v njem pa se dviga več sedemtisočakov. Zapadno od reke Kali je Garhval Himalaja, znanstveno in alpinistično najbolj znani himalajski predel. Do l. 1947 je pripadal britski Indiji. Vsi sedemtisočaki so že zavzeti, medtem ko so se doslej trdovratno uprli vsem poizkusom nekateri šesttisočaki (Panč Čuli, ki ga je naskočil Heini Harrer, Nilkanta, Kumaling, Čangabang, Nilgiri Parbat, Basuki Parbat, Šioling idr.). Mnogi vrhovi zapadno od Gangotri — skupine pa so še popolnoma nepoznani (Bri-gupanth, Phating, Pitvana). Dalje proti zapadu so področja Lahul, Kulu, Padar in Caskar doživela komaj prve obiske (Avstrijca Kolb in Krenek l. 1939 in 1946). Šest dni hoda vzhodno od Šrinagarja se dviga v Kašmirju lep, še ne zavzet sedemtisočak, 7135 m visoki Nun. Dostop do njega je najlažji oziroma najbližji med vsemi sedemtisočaki v vsej 2400 km dolgi Himalaji. Jugovzhodno od skupine Nun in Kun se dviga Šila, 7025 m visoka gora v okraju Spiti v Pandžabski Himalaji. Ta vrh je leta 1860 dosegel neznan član geodetske odprave Survey of India. Šele 47

let nato je Longstaff l. 1907 prišel na vrh 7120 m visokega Trisula. Ker pa ni neznani junak ničesar zapisal, bi bil drugi vzpon še vedno pionirske vrednosti. V Kašmirju so poleg Nanga Parbata še mnoge nepreiskane gore. Severno in severozapadno se razprostira Hindukuš, Citral, Gilgit in Hunca z nepremaganim sedemtisočakoma Rakapoši in Haramoš. Vzhodno od teh se razprostira najnepristopnejši in največjačnejši predel planeta — Karakoram, ki ima štiri osemtisočake, na desetine sedemtisočakov, od katerih sta dva zavzeta: Sia Kangri, 7422 m in Baltoro Kangri, 7260 m. V južnem Karakoramu je skupina Sasir Kangri z več sedemtisočaki, ki jo je pred drugo svetovno vojno nameraval predelati Avstrijec Schwarzgruber, ki je l. 1942 končal geografski študij na dunajski univerzi, a konca vojne ni doživel.

Od l. 1818 do l. 1950 je bilo v vseh teh gorovjih 210 alpinističnih in znanstvenih ekspedicij. (Tako pravi kronologija Marcela Kurza, Berge der Welt zv. V. in VII.) Dyhrenfurth pravi v svoji knjigi »Na tretji tečaj« (Zum dritten Pol), da je v tem času »padlo« 30 sedemtisočakov in 1 osemtisočakov (zda jih je že več). Šesttisočakov doslej še ni nobeden preštel, prof. Jonas pravi, da jih je kakih 100 do 120 že zavzetih.

Vsekakor so takele ugotovitve pomembne tudi za bodoče načrte naše planinske organizacije. Predvsem je treba poudariti, da je le malo ekspedicij, ki bi imele samo alpinistično-športni značaj in da je vsako ekspedicijo treba dobro znanstveno, ne samo »kondicijsko« pripraviti. Do »športiziranega« alpinizma oziroma hima-

laizma je najbrž še daleč. Res je tudi, da se da prirediti ekspedicija z razmeroma majhnimi stroški, če je ekipa voljna in zadovoljna tudi z nižjimi cilji, kakor je Comolungma, če je pripravljena na trdo življenje in če je pri volji tudi v večjih višinah nositi »omnia sua« na hrbtu. Ekspedicija večjega stila seveda stane 50—60 000 \$ na osebo, z vožnjo tja in nazaj, Švicarska ekspedicija na Dhaulagiri je računala 10 000 sfr. na osebo. Nek dunajski geolog pa je za sedemmesечно potovanje po Indiji, Nepal, Kašmiru, v Garhvalu in od Katmanduja do Šiše Pangme (8013 m) in do Tibeta porabil 22 000.— \$, vožnja z ladjo pa ga je sama stala za sem in tja 10 000 \$. Razume se, da teh vsot posameznik pa tudi posamezna društva ne zmorejo, da pa je taka ekspedicija resna investicija, ki mora imeti realne, vsakovrstne rezultate, ne samo športne, je pa tudi gotovo. S tega stališča je treba sklep PZS o naši odpravi v katero od himalajskih pogorij pozdraviti kot trezen in pameten. Na drugi strani pa je treba storiti vse za pravičen razvoj našega planinstva in alpinizma, za pravilno alpinistično vzgojo naše mladine, za znanstveni, literarni in propagandni alpinistični naraščaj, da bo nekoč — in to v najbližji prihodnosti — tudi naš človek deležen čudovite dežele prihodnosti — alpinistične prihodnosti, Himalaje.

Španski alpinizem v svetu nima posebnega glasu, čeprav se zadnje čase zelo forsira. Federacion Espanola de Montanismo (Španska planinska zveza) navezuje stike posebno z italijanskimi alpinisti, ki so že pred vojno radi plezali tudi na Iberskem polotoku (Comici, Negri). Na Dolomite spominja posebno Naranjo de Bulnes.

Vsem svojim cenjenim odjemalcem in dobaviteljem kakor tudi vsem delovnim ljudem širom naše socialistične domovine, predvsem pa našim planincem, želi srečno in uspeha polno Novo leto

KERAMIČNA INDUSTRIJA LIBOJE P R I C E L J U

Zaštevajte pousod naše kvalitetne izdelke — Velika izbira — Kvalitetno blago — Solidne cene!

DEBELI VRH Z OGRADOV

TOMAŽ RAVNIK

OGRADI S PLANINE KRSTENICE

PROF. JANKO RAVNIK

Ali ste si že oskebeli zavarovanje zoper nezgode?

Sprostite se gmotnih skrbi v primeru nesreče in predajte se polnemu užitku v Vašem športu. Skrbi preložite na zavarovanje.

Lahko se zavarujete skupinsko v okviru Planinskega društva, lahko pa tudi posamezno za vsote, ki odgovarjajo Vašim zahtevam. Premije in pogoji so ugodni!

Državni zavarovalni zavod

RAVNATELJSTVO:

LJUBLJANA, Miklošičeva 19, tel. 21-777

PODRUŽNICE:

CELJE, Titov trg 1, tel. 23-45

KRANJ, Prešernova ulica 10, tel. 534

KRSKO, Gubčeva 12, tel. 13

LJUBLJANA-MESTO, Ljubljana, Beethovnova 10, tel. 21-023

LJUBLJANA-OKOLICA, Ljubljana, Miklošičeva 17, tel. 21-776

MARIBOR, Partizanska cesta 47, tel. 21-34, 21-01

MURSKA SOBOTA, Lendavska cesta 22, tel. 95

NOVA GORICA, Cesta IX. korpusa 1, tel. 79

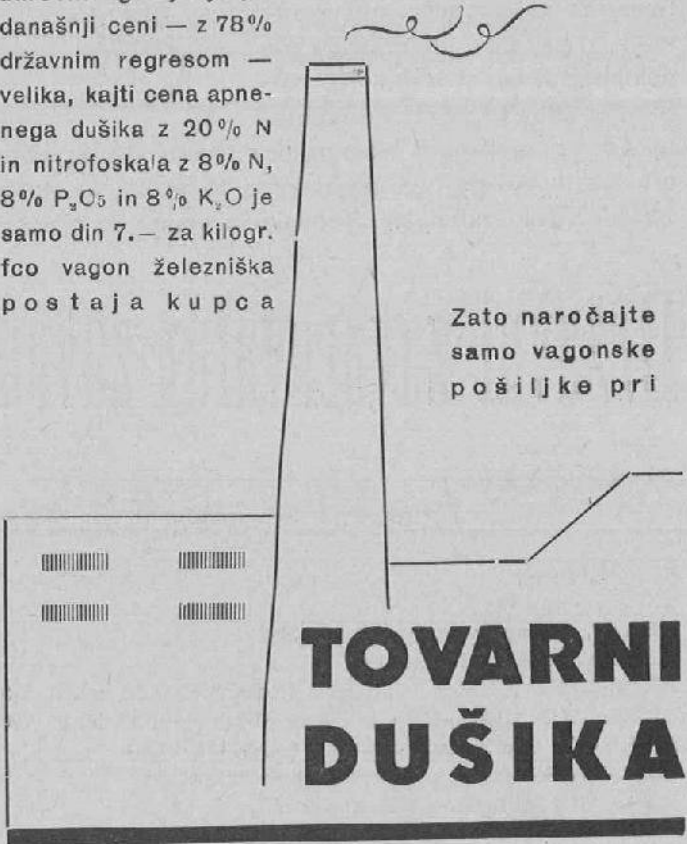
NOVO MESTO, Sokolska 1, tel. 150

POSTOJNA, Jamska ulica 5, tel. 28

Zastopstva v useh večjih krajih Slovenije!

Planinski travniki in pašniki lahko dajo letno do 100% več sočne paše in sena če jih gnojimo z **apnenim dušikom** ali **nitrofoskalom** — Ruše.

Rentabilnost uporabe umetnih gnojil je pri današnji ceni — z 78% državnim regresom — velika, kajti cena apnenega dušika z 20% N in nitrofoskala z 8% N, 8% P_2O_5 in 8% K_2O je samo din 7.— za kilogr. fco vagon železniška postaja kupca

Zato naročajte samo vagonске pošiljke pri

**TOVARNI
DUŠIKA**

RUŠE

Telefon Maribor štav. 22-48, brzojavni naslov: AZOT MARIBOR

NA DEBELO!

TRGOVSKO

GROSISTIČNO

PODJETJE

P
OTROŠNIK

nudi v svojih skladiščih:

*manufakturo, galanterijo,
špecerijo, železnino ter
usnje*

MURSKA SOBOTA

TISKARNA

»*Jože Moškcič*«

LJUBLJANA

Nazorjeva ulica št. 6

TISKARNA

izdelava vseh vrst tiskovin, katalogov, časopisov, revij in knjig

KNJIGOVEZNICA

vezava preprostih in najboljših del

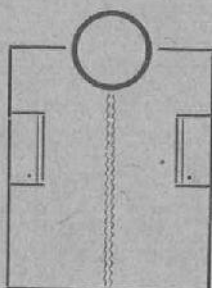
KLIŠARNA

izdelava eno- in večbarvnih klišejev

ŠTAMPILJARNA

izdelava vseh vrst žigov in pečatov

Športne
srajce,
dokolenke,
puloverje,
nahrbtnike,

krušne
torbice,
barete,
čepice in
klobuke,

Vam nudi

»PERILO«

LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA 12

nasproti hotela Union

PRIČAKUJEMO VAŠEGA OBISKA!

Špecialna poslovalnica

»Manon«

LJUBLJANA
Prešernov trg št. 3

ima vedno na
zalogi
vsakovrstne
pletenine, bluže,
žensko perilo,
pasove ter
torbice

Postrežba solidna in strokovna!

*Kdor
štedi
čas
in denar*

KUPUJE PRI

Veleblagovnici

Na-ma

LJUBLJANA

*Delavci in nameščenci, izkoristite pri nakupu
vsega blaga ugodnost obročnega odplačevanja*